

Capítol III. Mercat de Treball

1. Anàlisi del Mercat de treball

1.1. Evolució general

L'any 2008 ha estat un any negatiu per a l'ocupació. El context de crisi econòmica mundial, combinat amb la fi de la bombolla immobiliària espanyola i l'increment dels preus del petroli durant els dos primers trimestres de l'any ha repercutit negativament sobre l'ocupació i l'atur.

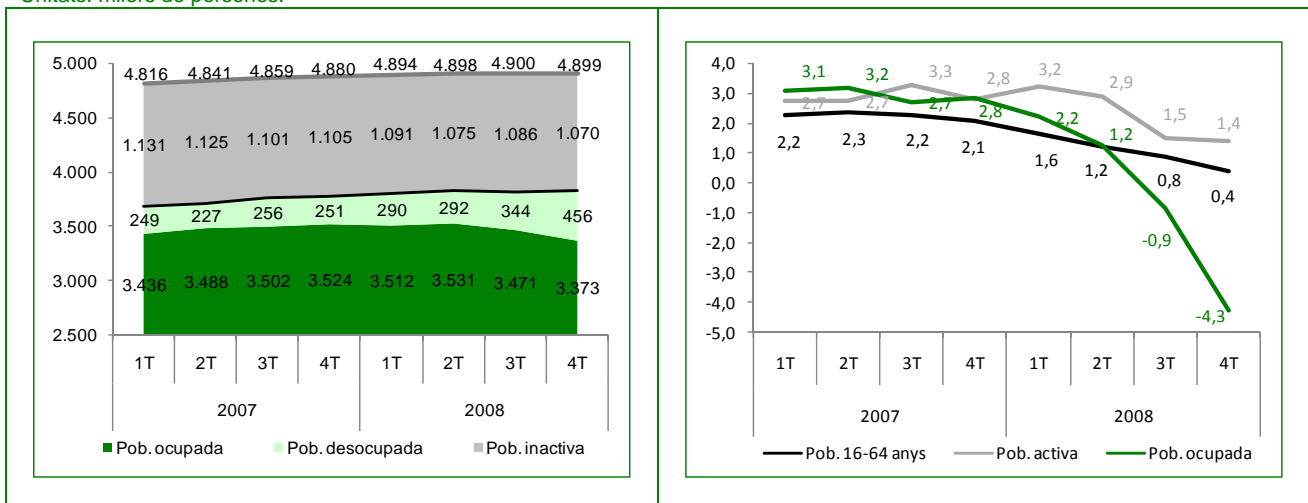
L'evolució dels principals indicadors mostra un empitjorament progressiu del mercat de treball, amb un últim trimestre especialment dolent¹. Així, el que inicialment podia semblar una crisi específica dels sectors més lligats a la construcció, s'ha fet extensiva al conjunt de l'economia, especialment la indústria, amb un impacte especialment notori entre els homes joves.

Malgrat tot, la població activa ha crescut per sobre de la població en edat de treballar, incrementant la taxa d'activitat. No així la població ocupada, que creix menys que la població en edat de treballar, el que repercuteix en una menor taxa d'ocupació, i per tant, en un creixement de la desocupació.

L'excessiva elasticitat del mercat de treball a Catalunya, amb uns índexs de temporalitat elevats en comparació amb la majoria de països europeus, ha provocat un ajust molt acusat de l'ocupació, especialment al sector privat, reduint, de retruc, la demanda interna del país. Així doncs, amb un decreixement del PIB de l'1,3% entre el IV trimestre del 2007 i el IV trimestre del 2008, la població ocupada decreix el 4,3%, el que mostra la baixa productivitat de la població que ha perdut el lloc de treball.

GRÀFIC III-1. POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR (16-64 ANYS), TOTALS I VARIACIÓ. CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: milers de persones.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

¹ Aquest component de progressiu deteriorament del mercat de treball a Catalunya fa menys recomanable analitzar les dades amb mitjanes anuals, motiu pel qual s'ha optat per analitzar les variacions interanuals per trimestres, a fi d'oferir una informació més rica i útil al lector.

TAULA III-1. ACTIVITAT, OCUPACIÓ I ATUR ENTRE LA POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR (16-64 ANYS), TAXES. CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: percentatges.

	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Taxa d'activitat	76,5	76,8	77,3	77,4	77,7	78,1	77,8	78,2
Taxa d'ocupació	71,3	72,1	72,1	72,2	71,8	72,1	70,8	68,8
Taxa d'atur	6,7	6,1	6,8	6,7	7,6	7,6	9,0	11,9

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

1.2. Població en edat de treballar

La població en edat de treballar, de 16 a 64 anys, ha seguit creixent durant l'any 2008 a Catalunya, si bé ho ha fet a un ritme inferior al d'anys anteriors. Així, la població en edat de treballar a Catalunya ha augmentat en gairebé 19 mil persones, enfront de les gairebé 100 mil persones que creixia els anys 2006 i 2007, fruit d'un saldo migratori inferior.

Aquest creixement, però, és inferior al creixement de la població menor de 16 anys i major de 64, el que fa que el pes de la població en edat de treballar decreixi sobre el total de la població. Malgrat això, aquest decreixement s'explicaria més per un increment de la població menor de 16 anys que per un increment de la població major de 65².

TAULA III-2. POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR (16-64 ANYS). CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: milers de persones i percentatges.

	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Població 16-64 anys	4.816	4.841	4.859	4.880	4.894	4.898	4.900	4.899
Var. Interanual (%)	2,2	2,3	2,2	2,1	1,6	1,2	0,8	0,4
Pes s./ total (%)	68,1	68,1	68,0	68,0	67,9	67,8	67,7	67,6

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Com es pot veure a la taula següent, el creixement de la població en edat de treballar és el resultat de la pèrdua de joves i un increment de la població major de 35 anys, fruit dels moviments de les cohorts més nombroses cap a trams d'edat superiors.

TAULA III-3. POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008³

Unitats: milers de persones i percentatges.

Valor	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (%)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	330	346	489	187	676	-1,5	-1,9	-4,5	6,2	-1,7
25-34	587	631	893	326	1.219	-1,1	-2,4	-2,1	-1,0	-1,8
35-54	1.082	1.113	1.820	375	2.195	2,0	1,9	1,2	5,5	1,9
55-64	417	391	766	43*	809	1,6	1,3	1,7	-2,7*	1,5
Total	2.417	2.482	3.968	931	4.899	0,6	0,1	-0,2	2,9	0,4

Font: elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA.

*Dada estadísticament no significativa.

² Per una anàlisi més acurada de les dades de població, es pot consultar l'apartat de demografia d'aquesta memòria (capítol V, apartat 1).

³ Al llarg de tot el capítol, D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

També s'observa que el creixement es produeix gràcies a l'increment del nombre de dones amb nacionalitat espanyola, i homes amb nacionalitat estrangera. El gràfic mostra clarament una disminució del nombre de dones estrangeres que arriben a Catalunya, el que podria estar vinculat a problemes de reagrupament familiar fruit de la mala situació econòmica.

En aquest sentit, molts dels immigrants que han arribat a Catalunya fa poc, tindrien problemes per renovar el permís de residència, al no poder arribar a computar els mesos suficients treballats en territori espanyol.

Tot i així, el pes de la població estrangera sobre la nacional ha seguit creixent, fins a situar-se al 19,0% de la població en edat de treballar. Per orígens, s'observa una disminució de la població americana, i un increment pròxim a zero de la població europea, mentre que segueix creixent la població asiàtica i africana.

GRÀFIC III-2. POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR (16-64 ANYS), PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2006-2008⁴.

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

1.3. Població activa

El creixement de la població activa presenta una pauta similar a la de la població en edat de treballar, amb creixements interanuals inferiors als de l'any 2007, però que es mantenen positius malgrat el context de re-

⁴ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

cessió. En el conjunt de l'any, la població activa ha augmentat en 53 milers de persones, per sobre del creixement de la població en edat de treballar, el que implica un creixement de l'activitat, que tanca el 2008 al 78,2%, la més elevada des de que es du a terme l'EPA.

A diferència d'anys anteriors, s'observa com el creixement de la població activa s'explica sobretot pel nombre de persones que passen de la inactivitat a l'activitat, enlloc de fer-ho pel creixement de la població. Aquest fenomen podria produir-se com una reacció a la pèrdua de llocs de treball d'altres membres de la llar i per la pèrdua de les xarxes socials de suport, el que incrementaria la dependència del salari entre la població treballadora.

TAULA III-4. POBLACIÓ ACTIVA (16-64 ANYS). CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: milers de persones i percentatges.

	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Població activa	3.684	3.715	3.758	3.776	3.803	3.823	3.814	3.829
Var. Interanual (%)	2,7	2,7	3,3	2,8	3,2	2,9	1,5	1,4
Taxa d'activitat (%)	76,5	76,8	77,3	77,4	77,7	78,1	77,8	78,2

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Aquest creixement és la combinació d'un retrocés de la població activa de 25 a 34 anys, combinat amb increments de la resta de trams d'edat. Destaca, especialment, l'evolució de la població activa de 55 a 64 anys, que creix al 4,3%, en bona mesura, gràcies a la incorporació de les dones d'aquest tram d'edat al mercat de treball.

TAULA III-5. POBLACIÓ ACTIVA (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008⁵.

Unitats: milers de persones i percentatges.

Valor	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (%)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	185	207	277	115	392	9,2	-4,3	-1,6	10,5	1,6
25-34	484	598	810	272	1.082	-2,1	-2,7	-2,8	-1,5	-2,5
35-54	844	1.048	1.570	322	1.892	5,1	1,3	1,7	9,5	3,0
55-64	182	281	430	33*	463	8,7	1,7	4,3	5,2*	4,3
Total	1.694	2.134	3.087	742	3.829	3,7	-0,4	0,5	5,2	1,4
Taxa (%)	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (pp)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	55,9	59,9	56,6	61,4	57,9	5,5	-1,5	1,6	2,4	1,9
25-34	82,4	94,7	90,8	83,4	88,8	-0,8	-0,3	-0,6	-0,4	-0,6
35-54	78,0	94,2	86,2	85,9	86,2	2,4	-0,6	0,4	3,1	0,9
55-64	43,6	71,7	56,1	76,3*	57,2	2,8	0,3	1,4	5,8*	1,6
Total	70,1	86,0	77,8	79,7	78,2	2,1	-0,4	0,6	1,7	0,8

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

*Dada estadísticament no significativa.

La dona és la gran protagonista de l'any 2008 pel que fa a activitat, doncs, mentre que la població masculina experimenta creixements negatius a partir del tercer trimestre de l'any, la població femenina manté els nivells de creixement d'anys anteriors, amb un increment del 3,7%. En certa mesura, aquest creixement de la població activa femenina s'explica per una ocupació addicional, que es produeix quan s'intenta suplir la pèrdua del lloc de treball d'altres individus de la llar.

Pel que fa al fenomen de la immigració, aquest perd força, creixent a ritmes molt inferiors que els anys anteriors, si bé explica encara una part important del creixement de la població activa, gràcies, sobretot, al creixement de la població activa africana, asiàtica i europea.

⁵ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

El conjunt d'aquests fenòmens es manifesta en una major taxa d'activitat femenina i una pèrdua d'activitat masculina, el que disminueix el diferencial de gènere a 16,0 pp, una diferència encara considerable. Per nacionalitats les diferències són molt menors, si bé els estrangers presenten taxes superiors gràcies a un millor comportament durant l'any 2008. Entre els joves de 25 a 34 anys, el col·lectiu amb major activitat, és on més es redueix la taxa, fruit dels mals resultats en l'ocupació que s'analitzaran més endavant, el que podria estar associat al desànim i les males perspectives de trobar feina.

Així doncs, l'activitat s'incrementa en aquells col·lectius on aquesta era baixa, i disminueix en els que aquesta era relativament alta, produint un ajust entre gèneres, grups d'edat i nacionalitats. És a dir, hi ha una convergència en les taxes d'activitat.

GRÀFIC III-3. POBLACIÓ ACTIVA (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2006-2008⁶.

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

El resultat del creixement de la població activa per sobre de la població en edat de treballar, dóna com a resultat una disminució de la població inactiva, que retrocedeix el 3,1% a finals de l'any 2008.

⁶ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

1.3.1. Població ocupada

La població ocupada a Catalunya ha experimentat creixements negatius en el conjunt del 2008, amb pèrdues del 4,3% de les persones ocupades, en contrast amb els creixements de l'ocupació pròxims al 3,0% experimentats durant l'any 2007. Això implica una pèrdua de 151 mil persones ocupades al llarg de l'any 2008, en contraposició als increments pròxims a les 100 mil dels anys 2006 i 2007. Aquest fet, sumat al creixement de la població activa, ha generat una davallada en la taxa d'ocupació, que tanca el 2008 al 68,8%.

TAULA III-6. POBLACIÓ OCUPADA (16-64 ANYS). CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: milers de persones i percentatges.

	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Població ocupada	3.436	3.488	3.502	3.524	3.512	3.531	3.471	3.373
Var. Interanual (%)	3,1	3,2	2,7	2,8	2,2	1,2	-0,9	-4,3
Taxa d'ocupació (%)	71,3	72,1	72,1	72,2	71,8	72,1	70,8	68,8

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

La major pèrdua d'ocupació es dona entre els menors de 35 anys, que expliquen pràcticament la totalitat de la destrucció d'ocupació, mentre que creixen les persones ocupades d'entre 55 i 64 anys, especialment entre les dones. La crisi també ha afectat més als homes, repartits a parts proporcionals entre nacionals i estrangers. La dona, que registrava creixements positius fins al tercer trimestre de l'any, tanca el 2008 amb creixements negatius, que tot i ser moderats en conjunt, són destacables pels trams d'edat inferior.

TAULA III-7. POBLACIÓ OCUPADA (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008⁷.

Unitats: milers de persones i percentatges.

Valor	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (%)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	142	146	207	81	288	-0,6	-22,9	-17,3	-1,3	-13,3
25-34	424	510	722	212	934	-7,2	-13,3	-8,8	-16,5	-10,7
35-54	765	952	1.449	268	1.717	2,7	-2,9	-1,2	3,7	-0,5
55-64	168	265	404	29*	434	6,9	0,5	2,8	3,3*	2,9
Total	1.500	1.873	2.782	591	3.373	-0,2	-7,3	-4,1	-5,2	-4,3
Taxa (%)	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (pp)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	43,1	42,1	42,2	43,6	42,6	0,4	-11,4	-6,5	-3,3	-5,7
25-34	72,2	80,8	80,9	65,1	76,6	-4,7	-10,2	-5,9	-12,1	-7,6
35-54	70,7	85,5	79,6	71,4	78,2	0,5	-4,2	-2,0	-1,2	-1,9
55-64	40,3	67,8	52,8	68,9*	53,6	2,0	-0,5	0,6	4,0*	0,7
Total	62,1	75,5	70,1	63,5	68,8	-0,5	-6,1	-2,9	-5,4	-3,4

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

*Dada estadísticament no significativa.

Aquesta situació provoca un descens de la taxa d'ocupació entre els més joves, que en el cas dels homes supera els 10,0 pp. És especialment destacada la davallada en l'ocupació del tram d'edat de 25 a 34 anys, que perd 7,6 pp, el que podria explicar el descens de la població activa, desanimada per les males perspectives laborals.

La pèrdua de llocs de treball entre la població jove, genera també problemes en el fenomen d'emancipació, al mateix temps que trenca el procés d'entrada al mercat de treball, amb una pèrdua potencial de capital humà. Per contra, segurament és el col·lectiu on més efectiva resulta la formació, i on requerirà un menor

⁷ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

reciclatge professional. Així doncs, tot i els salaris més baixos de la població menor de 35 anys⁸, la pèrdua de llocs de treball és considerable, el que s'explica, en gran mesura, per l'elevada taxa de temporalitat que presenta aquest grup.

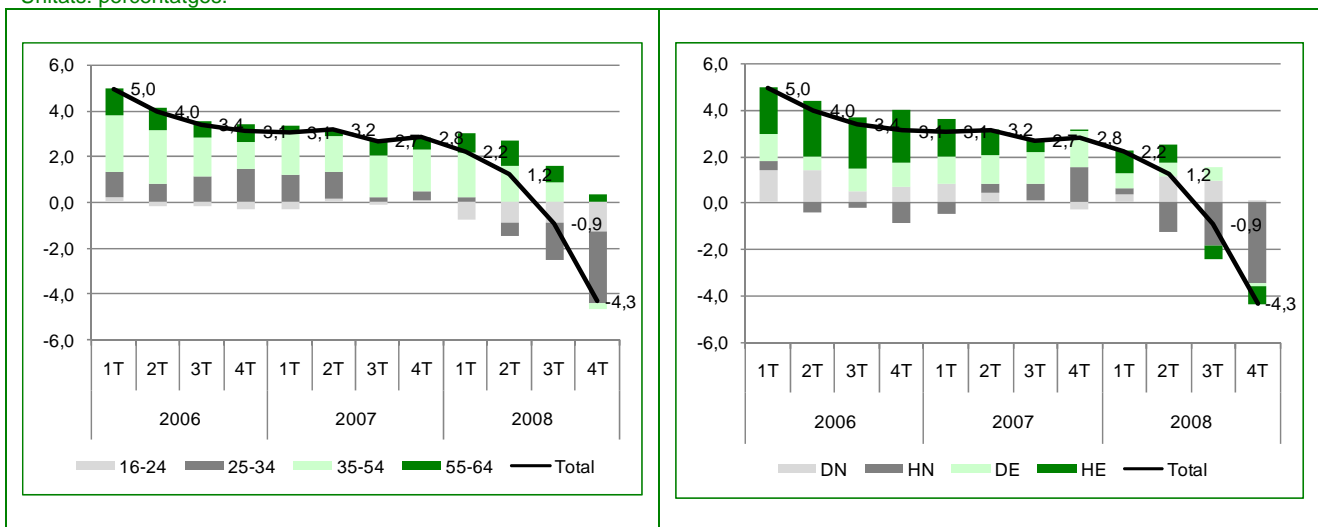
Les dones es veuen menys perjudicades per la conjuntura desfavorable experimentada l'any 2008 al trobar-se ocupades majoritàriament en sectors menys afectats per la crisi -que es concentra en la construcció i la indústria-, i per una legislació que n'afavoreix la contractació gràcies a la Llei per a la igualtat efectiva entre homes i dones (3/2007) o la Llei per la millora i el creixement de l'ocupació (5/2006). Així mateix, cal tenir present que existeix un diferencial salarial de gènere⁹, el que les fa més atractives al mercat de treball, *ceteris paribus*.

Els estrangers presenten les dues cares de la moneda. Per una banda, es troben localitzats a la construcció en major mesura que en d'altres sectors, el que els fa més vulnerables. Per l'altra, els menors salaris que perceben¹⁰, fa que puguin mantenir l'ocupació millor que altres col·lectius amb característiques similars. Malgrat això, en molts casos es podrien veure empesos a l'economia informal, el que podria dificultar l'obtenció del permís de residència, i que dificultaria el reagrupament familiar. A aquests efectes, el govern espanyol ha posat en marxa mesures per capitalitzar les prestacions d'atur en cas de retorn al país d'origen.

En general, i tal com passava a l'activitat, es produeix una convergència en les taxes d'ocupació, creixent entre els col·lectius amb una taxa més baixa, i disminuint entre els que ja presentaven una ocupació alta. L'única excepció són els individus menors de 25 anys, entre els que disminueix l'ocupació, tot i presentar els nivells més baixos del conjunt de la població.

GRÀFIC III-4. POBLACIÓ OCUPADA (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2006-2008¹¹.

Unitats: percentatges.

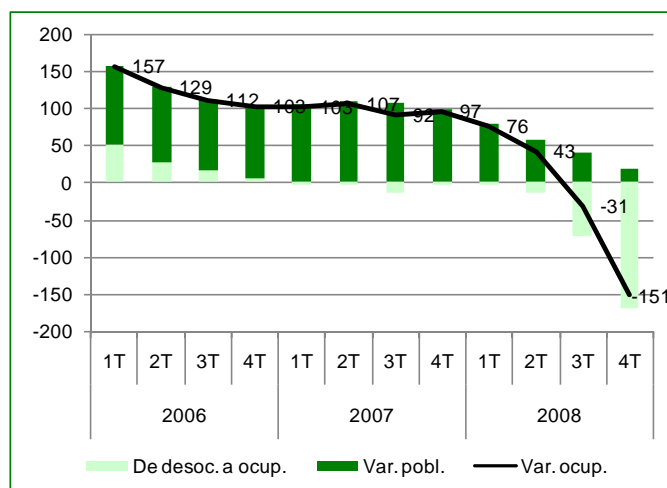

⁸ Segons l'Enquesta d'estructura salarial 2006, que ofereix l'INE.

⁹ ídem.

¹⁰ ídem.

¹¹ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

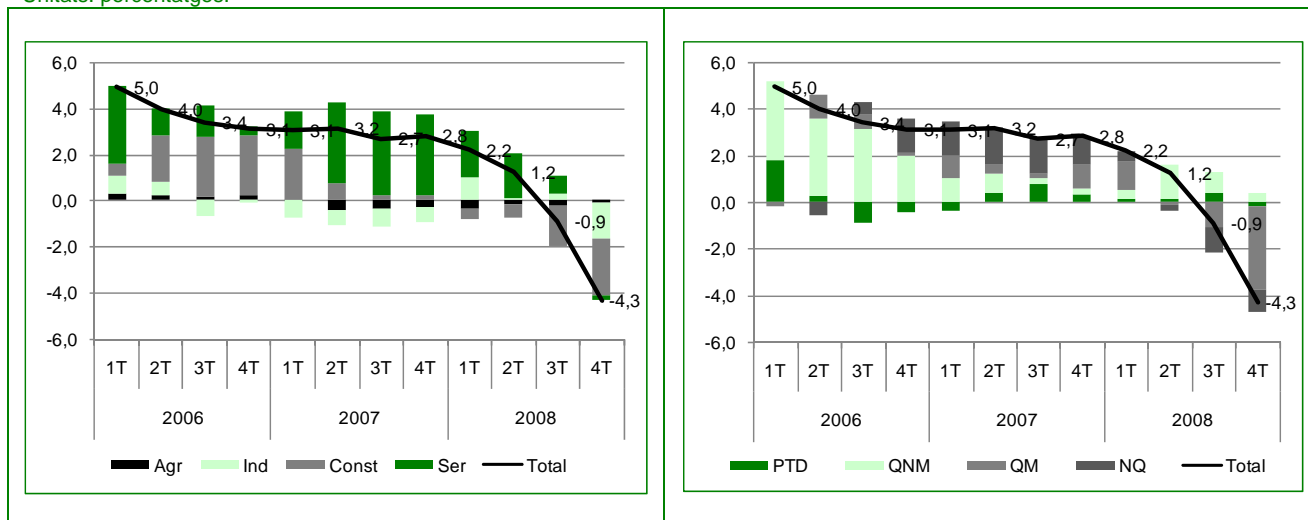
Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

La mala situació econòmica s'ha deixat notar especialment entre la població ocupada a la construcció (-19,2%) i a la indústria (-7,2%), mentre que l'agricultura segueix en una dinàmica negativa (-5,3%), i els serveis tanquen l'any amb un descens moderat d'individus ocupats (-0,3%)¹².

Aquesta situació ha portat a la pèrdua de llocs de treball entre les persones qualificades manuals (-12,4%) o no qualificades (-6,9%), més lligades a la construcció i la indústria.

GRÀFIC III-5. POBLACIÓ OCUPADA (16-64 ANYS¹³) PER SECTOR D'ACTIVITAT I QUALIFICACIÓ, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2006-2008¹⁴

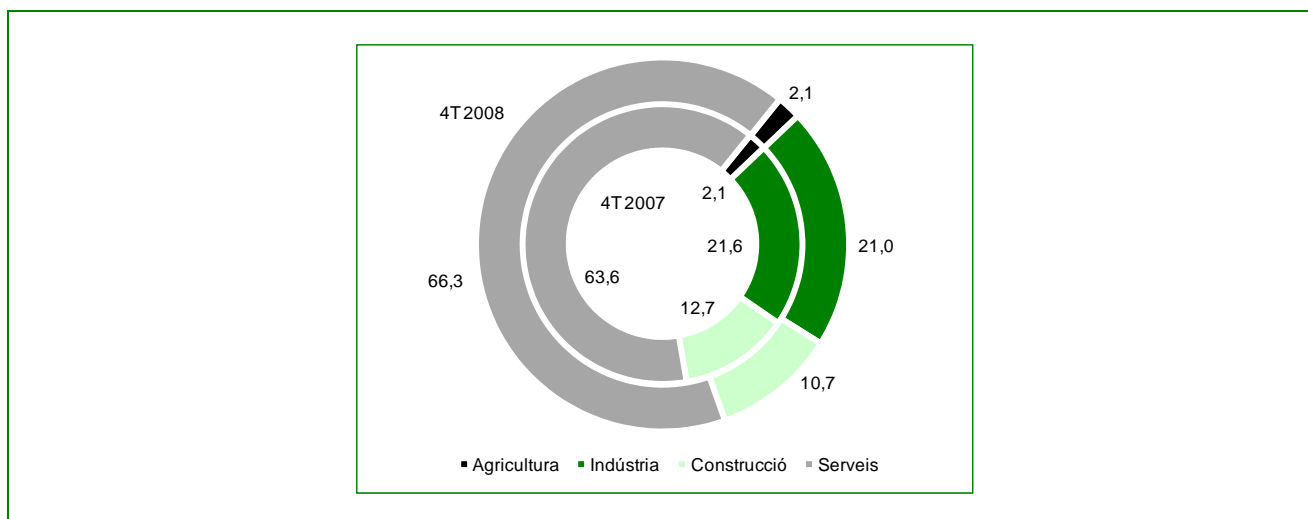
Unitats: percentatges.

¹² L'any 2008 s'ha introduït la CNAE-2009 a l'EPA. En l'anàlisi de les dades que es fa en aquest apartat, s'utilitza sempre la classificació CNAE-1993, anterior als canvis.

¹³ Els gràfics que mostren dades per sectors d'activitat estan calculats per a la població de 16 anys i més pels problemes que s'han comentat anteriorment.

¹⁴ PTD=personal tècnic i directiu, QNM=qualificats no manuals, QM=qualificats manuals i NQ=no qualificats.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Els resultats als serveis, però, són diversos en funció de la rama d'activitat. Així, el comerç i l'hostaleria perden el 2,7% de població ocupada, la intermediació financera i les activitats immobiliàries perden el 2,5% i els altres serveis el 3,9%. En canvi, l'administració pública, l'educació i les activitats sanitàries guanyen el 6,5% de població ocupada i el transport en guanya el 0,7%.

TAULA III-8. POBLACIÓ OCUPADA (16-64 ANYS) PER BRANQUES D'ACTIVITAT. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008

Unitats: percentatges.

	4T 2008	Var. 4T 2007-4T 2008 (%)
Agricultura, silvicultura i pesca	70	-5,3
Indústria	707	-7,2
Construcció	361	-19,2
Comerç i hostaleria	703	-2,7
Transport	232	0,7
Intermediació financera i activitats immobiliàries	483	-2,5
Administració pública, educació i activitats sanitàries	560	6,5
Altres serveis	257	-3,9
Total	3.373	-4,3

Font: Idescat.

Afiliació a la Seguretat Social

Segons dades de la Seguretat Social, s'han perdut 146,0 milers de llocs de treball, una xifra similar a la que mostra l'EPA¹⁵. El decreixement d'individus afiliats s'explica per un descens d'un 5,0% del nombre d'afiliats en règim general, del 3,3% en règim d'autònoms, i un increment del 12,8% en les altres modalitats d'afiliació¹⁶.

Entre les persones ocupades en règim d'afiliació general, i de desembre de l'any 2007 a desembre del 2008, la crisi s'ha deixat notar especialment a la construcció (-23,3%), la indústria manufacturera (-7,8%), les activitats immobiliàries i serveis a les empreses (-6,2%), i el comerç i l'hostaleria (-4,4 i -5,1, respectivament). Per contra, hi ha sectors que sobreviuen al context generalitzat de pèrdua d'ocupació. Aquests són

¹⁵ Ambdues fonts presenten diferències poc significatives, i la tendència és similar, motiu pel qual no s'analitzaran amb profunditat els diferents col·lectius al haver-ho fet ja en l'anàlisi de les dades de l'EPA.

¹⁶ Bàsicament en règim de treballadors/es de la llar i agraris.

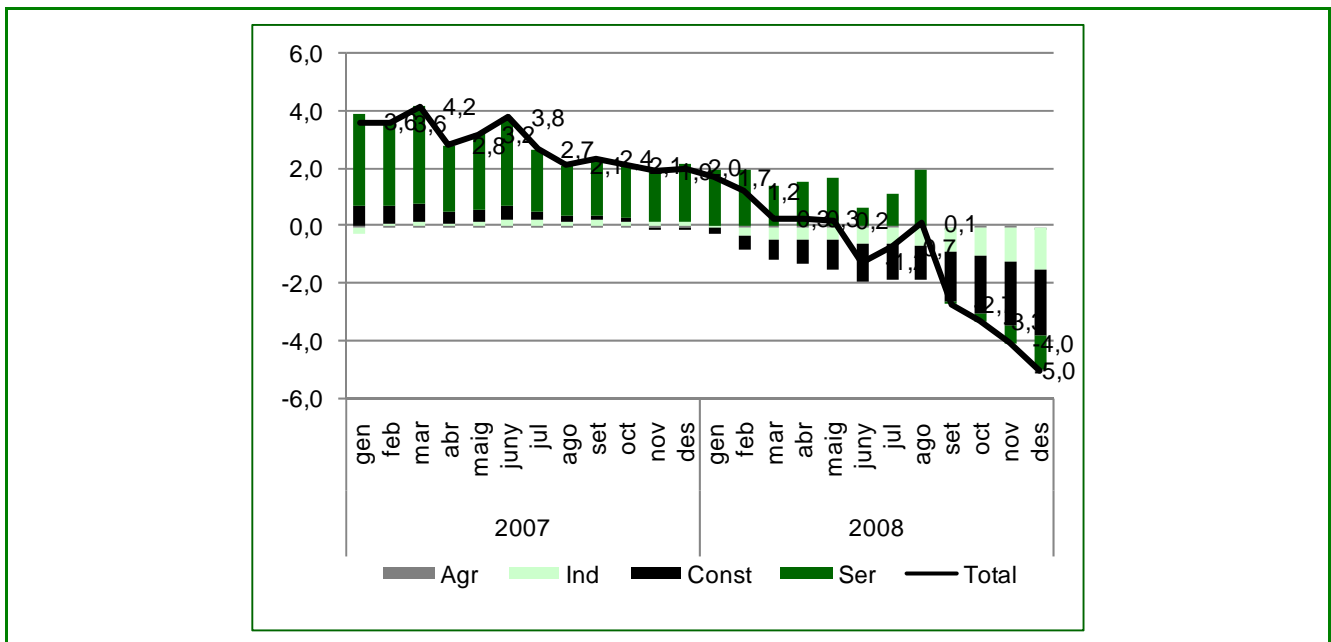
els directament o indirectament vinculats a l'administració pública, amb increments del 5,6% en activitats sanitàries, el 4,0% en educació, i el 3,8% en l'administració pública.

Destaca el comportament del comerç i l'hosteleria, que perden persones amb nacionalitat espanyola, però en guanyen amb nacionalitat estrangera, el que apunta a una substitució de treballadors nacionals per estrangers. El mateix passa en el cas de les indústries manufactureres, si bé en aquest cas les dades mostren un empitjorament progressiu per als treballadors/es amb nacionalitat estrangera que fa que tanquin l'any 2008 amb pèrdues de llocs de treball per aquest col·lectiu, per bé que menors que entre el grup de treballadors amb nacionalitat espanyola del sector, que presenta un decreixement molt acusat.

Un altre fet específic de l'any 2008 es troba en els sectors d'activitat pròxims a l'administració (sanitat, educació i administració pública), que mantenen taxes de creixement positives per als individus amb nacionalitat espanyola, però que genera poca ocupació per als individus amb nacionalitat estrangera, doncs aquests només creixen en el cas de les activitats sanitàries.

GRÀFIC III-6. POBLACIÓ AFILIADA AL RÈGIM GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL PER SECTORS, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia en base a dades de la Seguretat Social.

1.3.1.1. El temps de treball: la jornada

La jornada de treball setmanal mitjana¹⁷ s'ha reduït l'any 2008, fins a situar-se per sota de les 39 hores treballades per persona a la setmana. Així doncs, l'any 2008 es produeix un millor repartiment del total d'hores treballades, que limita, fins a cert punt, la caiguda de l'ocupació. En qualsevol cas, aquest repartiment és inferior al que s'havia produït durant l'any 2007.

¹⁷ La jornada de treball setmanal mitjana s'ha calculat a través de la variable hores habituals treballades. Tot i que existeix la possibilitat de calcular les hores efectives de treball aquestes estan subjectes a una major variació, que fa que la variable sigui menys útil per a l'anàlisi.

Aquesta circumstància ha portat a un creixement del nombre de subocupats per insuficiència d'hores del 59,6% a finals de l'any 2008, el que representa el 7,4% de la població ocupada, 250 mil persones.

Es dona també una reducció de la població que es troba pluriocupada. Així, si al quart trimestre de l'any 2007 hi havia 74 milers de persones pluriocupades a Catalunya, al mateix període de l'any 2008, n'hi ha 70 milers, tot i que la major davallada es dona al tercer trimestre, amb només 60 mil pluriocupats a Catalunya.

Aquests resultats estarien en línia amb la disminució de l'activitat econòmica, sent la reducció de la jornada laboral una de les vies d'ajust del mercat de treball a fi de repartir millor la feina existent.

El treball a temps parcial

No hi ha hagut canvis destacats pel que fa al treball a temps parcial, que segueix en taxes pròximes al 12,0% al llarg de l'any 2008. Tal i com ja havia succeït els anys 2006 i 2007, es redueix durant el tercer trimestre de l'any, mostra d'una certa intermitència en les ocupacions a temps parcial en el període d'estiu.

Com s'observa al gràfic, la pèrdua de llocs de treball que ha patit l'economia catalana durant l'any 2008 es concentra en la població ocupada a temps complet.

TAULA III-9. POBLACIÓ TREBALLANT A TEMPS PARCIAL (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT I GÈNERE. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008¹⁸.

Unitats: milers de persones i percentatges.

Valor	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (%)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	50	25*	66	8*	75	11,5	-32,4*	-2,3	-39,2*	-8,5
25-34	73	24*	73	24*	97	-6,9	-5,3*	3,4	-27,6*	-6,5
35-54	154	21*	137	38*	175	-8,2	108,3*	-0,5	-5,7*	-1,6
55-64	49	7*	49	8*	57	11,9	-10,9*	6,6	20,1*	8,3
Total	326	78	325	78	404	-2,7	-4,2	1,0	-16,6	-3,0
Taxa (%)	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (pp)				
Taxa (%)	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	34,8	17,2*	32,1	10,3*	25,9	3,8	-2,4*	4,9	-6,4*	1,4
25-34	17,2	4,8*	10,1	11,3*	10,4	0,1	0,4*	1,2	-1,7*	0,5
35-54	20,2	2,2*	9,5	14,3*	10,2	-2,4	1,2*	0,1	-1,4*	-0,1
55-64	29,2	2,8*	12,1	25,8*	13,0	1,3	-0,4*	0,4	3,6*	0,6
Total	21,7	4,1	11,7	13,2	12,0	-0,6	0,1	0,6	-1,8	0,2

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

*Dada estadísticament no significativa.

Per edats, el treball a temps parcial es concentra especialment al tram de població de 16 a 24 anys, amb taxes pròximes al 25,0%, mentre que al resta de trams d'edat se situen al voltant del 10,0-12,0%.

El treball a temps parcial afecta sobretot a les dones, que presenten taxes lleugerament superiors al 20,0%, mentre que els homes se situen en taxes pròximes al 4,0%. Així doncs, no hi ha hagut variacions importants en la distribució del treball a temps parcial entre gèneres, el que fa que es mantingui un diferencial de 17,0 pp.

El treball a temps parcial es concentra també en major mesura entre la població estrangera, que amb una taxa del 13,2% se situa per sobre de la taxa de la població de nacionalitat espanyola, de l'11,7%.

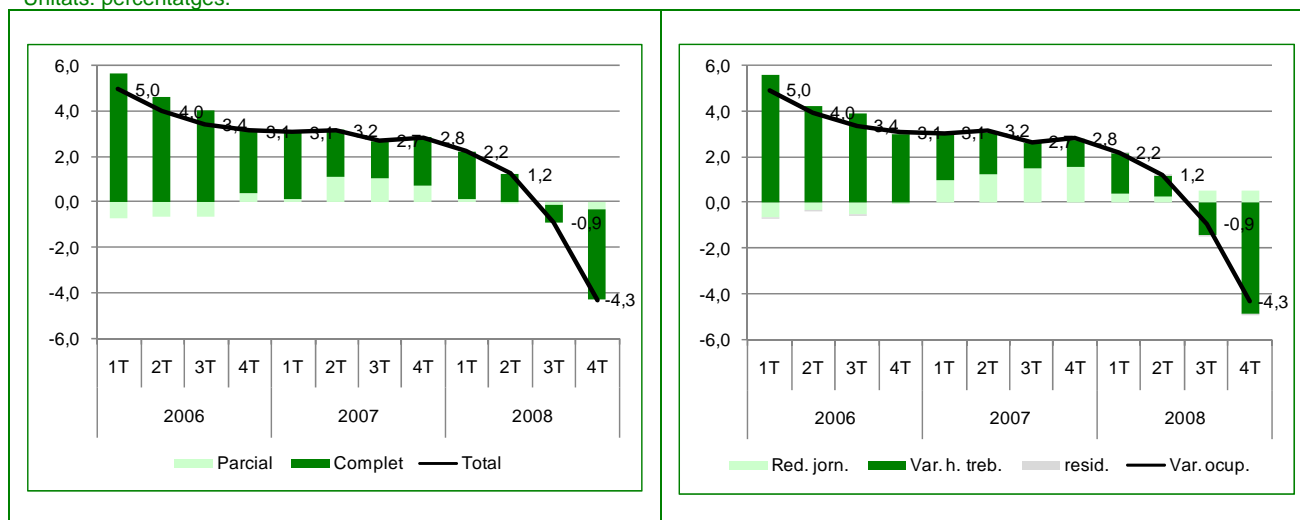
El treball a temps parcial només és significatiu als serveis, entre els que destaquen els altres serveis (32,6%), l'administració pública, educació i activitats sanitàries (16,4%), la intermediació financera i les activitats immobiliàries (15,7%) i el comerç i la hostaleria (13,3%).

¹⁸ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

Així mateix, el treball a temps parcial afecta especialment als treballadors no qualificats, amb una taxa del 29,0%, i als treballadors qualificats no manuals, amb un 17,0%. Entre el personal tècnic i directiu, la taxa és del 8,5%, mentre que entre els treballadors qualificats manuals, se situa al voltant del 2,5%.

GRÀFIC III-7. POBLACIÓ OCUPADA (16-64 ANYS) PER TIPUS DE JORNADA I HORES TREBALLADES, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2006-2008

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

1.3.1.2. Població assalariada

La població assalariada ha retrocedit el 4,7% al llarg de l'any 2008, una xifra lleugerament superior a la pèrdua d'individus ocupats (-4,3%), el que implica una lleugera reducció del pes dels individus assalariats en l'economia, que se situa en el 83,2% a finals de l'any 2008.

El decreixement en l'ocupació dels assalariats s'explica exclusivament per la pèrdua de llocs de treball al sector privat, mentre que els assalariats al sector públic creixen lleugerament, incrementant el pes d'aquests a l'economia.

TAULA III-10. POBLACIÓ ASSALARIADA (16-64 ANYS). CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: milers de persones i percentatges.

	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Població assalariada	2.887	2.934	2.929	2.945	2.934	2.964	2.905	2.807
Var. (%)	4,7	4,6	2,6	3,3	1,6	1,0	-0,8	-4,7
Taxa (%)	84,0	84,1	83,6	83,6	83,5	83,9	83,7	83,2
Pes S. Públic (%) ¹⁹	13,3	12,1	12,2	12,7	12,1	12,5	12,8	13,7

Font:elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Temporalitat

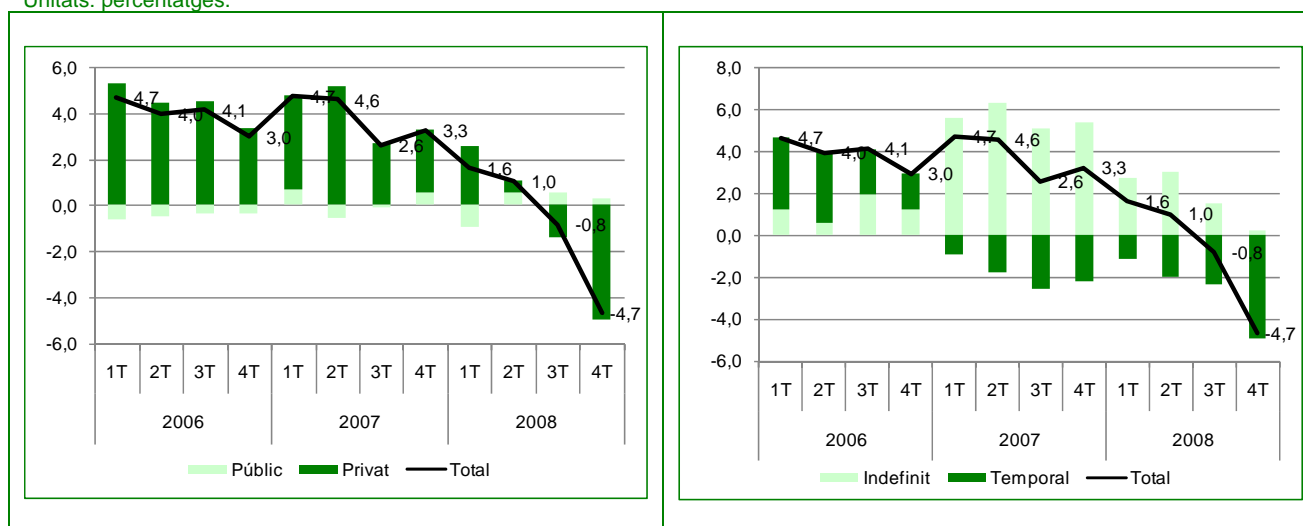
La reducció de 137 mil persones assalariades entre els quarts trimestres de 2007 i 2008, es compon de 145 mil individus menys amb contracte temporal i 8 mil més amb contracte indefinit. Així doncs, el retrocés es

¹⁹ El pes del sector públic es computa com els assalariats del sector públic respecte al total d'assalariats.

produeix exclusivament entre la població amb contracte temporal, el que evidentment, repercuteix en una reducció de la temporalitat, que passa del 23,5% de finals de l'any 2007 al 19,4% a finals de l'any 2008. Així doncs, si durant l'any 2007 la població canviava de contracte temporal a indefinit gràcies a les mesures de foment de la contractació indefinida, l'any 2008 el que es produeix és una pèrdua neta de llocs de treball temporal. És a dir, la reducció de la temporalitat s'ha aconseguit via destrucció de llocs de treball amb contracte temporal, i no via transició cap a modes de contractació indefinida.

TAULA III-11. POBLACIÓ ASSALARIADA (16-64 ANYS) PER TIPUS DE CONTRACTE, VARIACIÓ INTERANUAL. CATALUNYA, 2006-2008

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Per altra banda, les dades anuals de contractació que ofereix el SOC mostren una davallada de l'11,8%, amb 339 milers de contractes menys que l'any 2007. Aquesta reducció es pot descompondre entre contractes indefinits i temporals, on s'observa que s'han realitzat 60 mil i 279 mil contractes menys, respectivament, que l'any 2007. Això suposa que, del conjunt de contractes perduts de l'any 2007 a l'any 2008, el 82,3% són contractes temporals.

La temporalitat ha retrocedit al sector privat, amb una reducció de 4,4 pp en la taxa de temporalitat, que passa del 23,3% al 18,9%. Per contra, al sector públic la reducció ha estat menor, passant del 24,5% al 22,6%, 1,8 pp menys, que deixen el diferencial en la taxa de temporalitat entre sector públic i sector privat en 3,7 pp.

TAULA III-12. POBLACIÓ AMB CONTRACTE TEMPORAL (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008²⁰.

Unitats: milers de persones i percentatges.

Valor	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (%)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	73	68	92	49*	141	-9,4	-28,9	-27,9	0,8*	-20,0
25-34	97	113	127	83	210	-18,5	-20,9	-22,8	-14,7	-19,8
35-54	92	86	112	65	177	-24,3	-21,0	-21,6	-24,6	-22,7
55-64	10*	7*	13*	5*	17*	-4,3*	-43,4*	-27,0*	-22,0*	-25,7*
Total	271	274	344	202	545	-18,0	-23,8	-24,0	-15,3	-21,0
Taxa (%)	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (pp)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T

²⁰ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

16-24	52,5	49,8	47,3	60,3*	51,1	-6,1	-5,5	-7,4	-2,7*	-5,6
25-34	24,2	25,5	19,6	42,1	24,9	-3,4	-3,2	-3,9	0,0	-3,3
35-54	14,0	11,8	9,8	28,1	12,8	-4,5	-2,7	-2,4	-10,1	-3,5
55-64	7,9*	4,0*	4,5*	19,4*	5,7*	-1,4*	-2,8*	-1,7*	-11,0*	-2,1*
Total	20,6	18,4	15,1	37,8	19,4	-4,2	-3,9	-3,8	-5,2	-4,0

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

*Dada estadísticament no significativa.

La reducció de la temporalitat afecta a tots els trams d'edat de forma similar, si bé la major incidència que aquesta té per a l'ocupació entre la població jove fan que els efectes en termes absoluts siguin molt més notoris.

Per sexes, la temporalitat s'ha reduït de forma més acusada entre les dones, el que redueix lleugerament el diferencial de gènere. El fenomen s'explicaria per l'augment de la contractació indefinida de dones, que faria créixer el denominador, i que faria que, tot i ser més acusada la caiguda del nombre d'homes assalariats amb contracte temporal que la de les dones, la taxa de temporalitat s'hagués reduït més entre la població femenina. En aquest sentit convé citar la Llei per a la igualtat efectiva entre homes i dones (3/2007) o la Llei per la millora i el creixement de l'ocupació (5/2006), que poden haver afavorit la contractació indefinida de les dones.

Per nacionalitats, la davallada de la temporalitat ha estat més acusada entre la població amb nacionalitat espanyola, tot i que la taxa s'ha reduït en major mesura entre els estrangers al incrementar-se també el nombre d'estrangers amb contracte indefinit. Així, la taxa de temporalitat dels individus estrangers, passa del 43,1% al 37,8%, mentre que la dels individus de nacionalitat espanyola començava l'any en el 18,9% i el tanca en el 15,1%.

Per sectors, la reducció ha estat especialment important a la construcció i la indústria. Malgrat això, la temporalitat segueix sent molt important a la construcció, l'agricultura, el comerç i l'hostaleria, les administracions públiques i en els altres serveis, amb taxes superiors al 20,0%.

TAULA III-13. POBLACIÓ AMB CONTRACTE TEMPORAL (16-64 ANYS) PER SECTORS. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008

Unitats: milers de persones i percentatges.

	4T 2007		4T 2008		Var. 4T 2007-4T 2008	
	Valor	Taxa (%)	Valor	Taxa(%)	Dif.	(%)
Agricultura	14*	38,7*	15*	37,3*	1*	-1,4*
Indústria	119	17,2	78	12,4	-41	-4,8
Construcció	135	39,8	91	34,6	-44	-5,3
Serveis	422	22,5	362	19,2	-60	-3,3
Total	691	23,5	546	19,4	-145	-4,1

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA i dades d'Idescat .

*Dada estadísticament no significativa.

1.3.2. Desocupació

Atur estimat

La població desocupada ha crescut un 81,3% durant l'any 2008, amb 204 mil persones desocupades més que a principis d'any.

TAULA III-14. POBLACIÓ DESOCUPADA (16-64 ANYS). CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: milers de persones i percentatges.

	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Població desocupada	249	227	256	251	290	292	344	456
Var. Interanual (%)	-2,0	-3,4	11,6	1,9	16,9	28,3	34,4	81,3
Taxa d'atur (%)	6,7	6,1	6,8	6,7	7,6	7,6	9,0	11,9

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Aquest increment s'explica per una destrucció de 151 mil llocs de treball (74,1%), i un increment de 53 mil persones actives (25,9%). A diferència de l'any 2007, on les persones que passaven d'inactives a actives trobaven feina més fàcilment, l'any 2008 hi segueix havent gent que s'incorpora a l'activitat, però aquests passen a incrementar l'atur davant de les dificultats de trobar feina. Així, la taxa d'atur s'ha situat a finals d'any a l'11,9%, gairebé el doble que a finals de l'any 2007.

TAULA III-15. POBLACIÓ DESOCUPADA (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT. CATALUNYA, QUARTS TRIMESTRES 2007-2008²¹.

Unitats: milers de persones i percentatges.

Valor	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (%)				
	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	42*	62	71	33*	104	63,4*	122,6	119,6	55,7*	94,1
25-34	60	88	89	60	148	59,4	233,9	109,1	174,5	131,2
35-54	78	96	120	54	175	37,2	75,6	58,5	50,8	56,0
55-64	13*	15*	26*	3*	29*	37,8*	29,0*	33,7*	27,3*	33,0*
Total	194	261	305	151	456	48,8	116,4	79,9	84,2	81,3
	4T 2008					Var. 4T 2007-4T 2008 (pp)				
Taxa (%)	D	H	N	E	T	D	H	N	E	T
16-24	22,9*	29,8	25,5	29,1*	26,5	7,6*	17,0	14,1	8,4*	12,6
25-34	12,4	14,7	10,9	21,9	13,7	4,8	10,4	5,9	14,0	7,9
35-54	9,3	9,2	7,7	16,9	9,2	2,2	3,9	2,7	4,6	3,1
55-64	7,4*	5,4*	6,0*	9,7*	6,2*	1,6*	1,2*	1,3*	1,7*	1,3*
Total	11,5	12,3	9,9	20,3	11,9	3,5	6,6	4,4	8,7	5,2

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

El creixement de la desocupació es dona especialment entre les persones menors de 35 anys, que augmenten en 134 mil persones desocupades. Com s'ha vist anteriorment són homes joves que estaven ocupats amb contracte temporal. Per altra banda es produeix una incorporació durant l'últim trimestre de dones en trànsit de la inactivitat a l'activitat. Com s'ha comentat anteriorment, aquest col·lectiu de dones passarien de la inactivitat a l'activitat per suplir la pèrdua del lloc de treball d'altres individus de la llar en un procés d'ocupació addicional. Malgrat això, dels 204 milers de persones que esdevenen desocupades, 141 mil són homes per 63 mil dones.

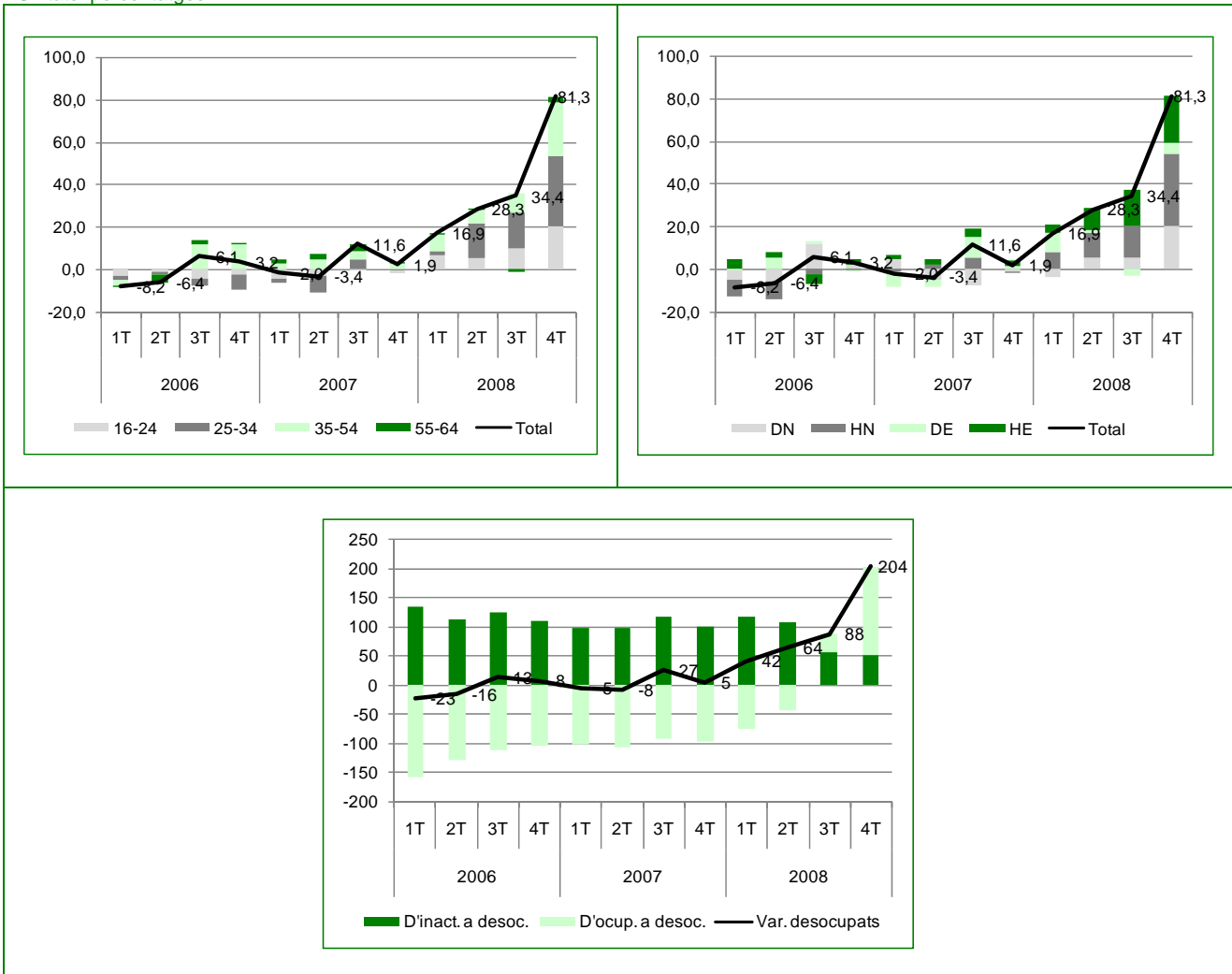
Per nacionalitats, la major part de l'increment de la població desocupada s'explica per la població amb nacionalitat espanyola que esdevé aturada. Malgrat això, en termes percentuals, el creixement és superior entre la població estrangera. Així, el nombre d'estrangers desocupats creix en 69 mil persones (+84,2%), mentre que la població amb nacionalitat espanyola augmenta en 136 mil persones (79,9%).

Pel que fa a les taxes d'atur, a finals de l'any 2008 la taxa de desocupació masculina (12,3%) és superior a la femenina (11,5%) en 0,8 pp. Per altra banda, la taxa entre els estrangers dobla la taxa de la població amb nacionalitat espanyola. La taxa decreix a mesura que augmenta l'edat, passant d'un 26,5% entre els menors de 25 anys a un 6,2% entre la població de més de 54 anys. L'increment també ha estat superior entre els joves, els homes i la població estrangera.

²¹ D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

GRÀFIC III-8. POBLACIÓ DESOCUPADA (16-64 ANYS) PER GRUPS D'EDAT, GÈNERE I NACIONALITAT. CATALUNYA, 2006-2008²².

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Pel que fa a la persistència de l'atur sobre la població desocupada, a banda de l'increment evident de la població amb menys d'un any en situació d'atur fruit del context econòmic, destaca l'increment de la població que no havia treballat mai, que creix en 26 milers de persones (+111,5%), molt per sobre del creixement de l'atur (+81,3%). Així doncs, la taxa d'atur de llarga durada²³ passa de nivells pròxims al 30,0% a taxes pròximes al 25,0% fruit de l'entrada de nous aturats.

²² D=Dona, H=Home, T=Total, N=Nacionalitat espanyola i E=Nacionalitat estrangera.

²³ Nombre d'aturats que porten un any o més en situació d'atur, respecte al nombre total d'aturats.

TAULA III-16. ATUR DE LLARGA DURADA (16-64 ANYS), TAXA. CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: percentatges.

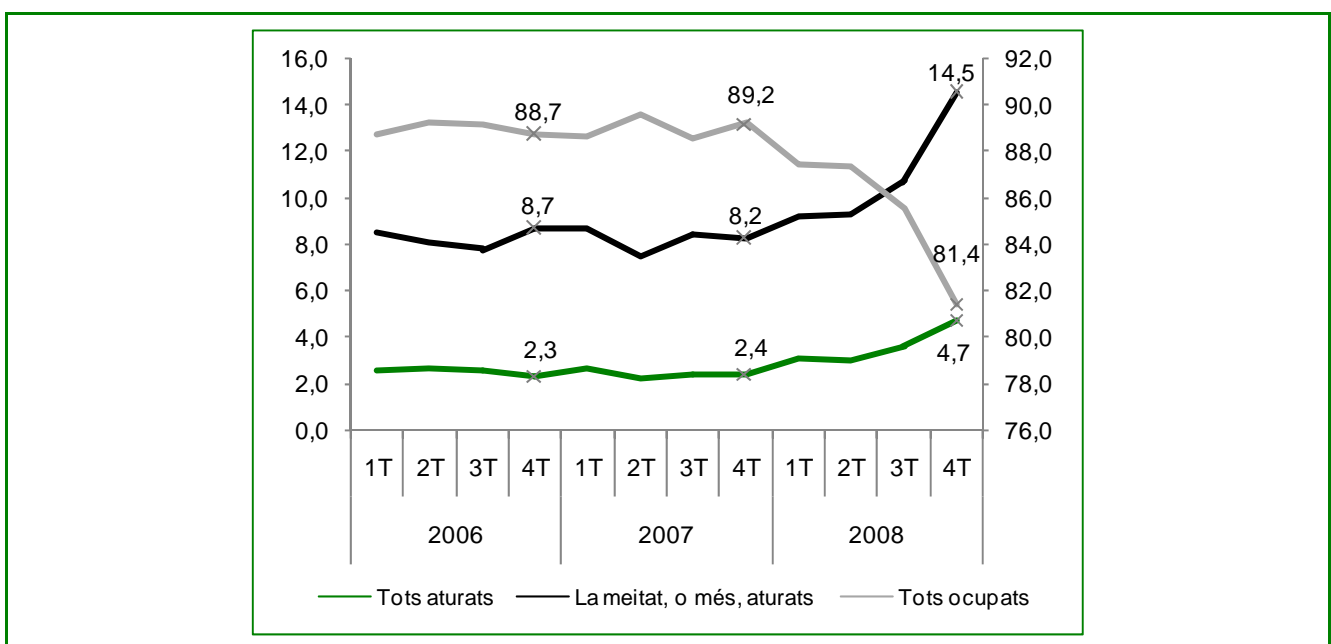
	2007				2008			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Taxa d'atur de llarga durada (%)	27,7	30,7	30,6	29,3	28,8	25,2	22,2	26,2

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Com es pot veure al gràfic següent, s'ha reduït també el percentatge de llars on tots els membres actius es trobaven ocupats, al mateix temps que augmenten les llars amb més de la meitat o tots els actius en situació d'atur.

GRÀFIC III-9. LLARS AGRUPADES PEL NOMBRE D'ACTIUS EN SITUACIÓ D'ATUR, PERCENTATGES. CATALUNYA, 2006-2008*

Unitats: percentatges.

Font: INE.

*L'escala dreta serveix per a les llars amb tots els actius ocupats.

Atur registrat

El nombre de persones aturades registrades ha crescut en 157 milers d'individus del desembre del 2007 al desembre del 2008, passant de 266 milers de persones aturades a 423 milers, el 59,2% més.

Per edats, s'observa una especial concentració de l'atur entre la població de 20 a 44 anys. Així, els aturats menors de 20 anys augmenten en 3 mil persones (+50,7%), els de 20 a 24 en 15 mil persones (+80,7%), els de 25 a 29 en 24 mil (73,3%), els de 30 a 44 en 73 mil (74,1%) i els de 45 o més en 42 mil (38,3%).

Per gèneres, aquests 157 mil individus es divideixen en 104 mil homes i 53 mil dones, és a dir, els homes representen el 66,4% dels nous aturats, mentre que les dones són el 33,6%. Aquestes diferències impliquen que el nombre d'aturats masculins ha crescut el 88,6%, mentre que el nombre d'aturades ha crescut el 35,8%. El comportament diferenciat entre homes i dones ha comportat que el nombre d'homes aturats superi el nombre de dones, essent 221 mil homes aturats i 201 mil dones desocupades.

Segons dades del SOC, si entre la població amb nacionalitat estrangera els individus aturats han crescut un 112,8%, entre la de nacionalitat espanyola ho han fet un 49,7%. En termes absoluts, això significa que hi ha

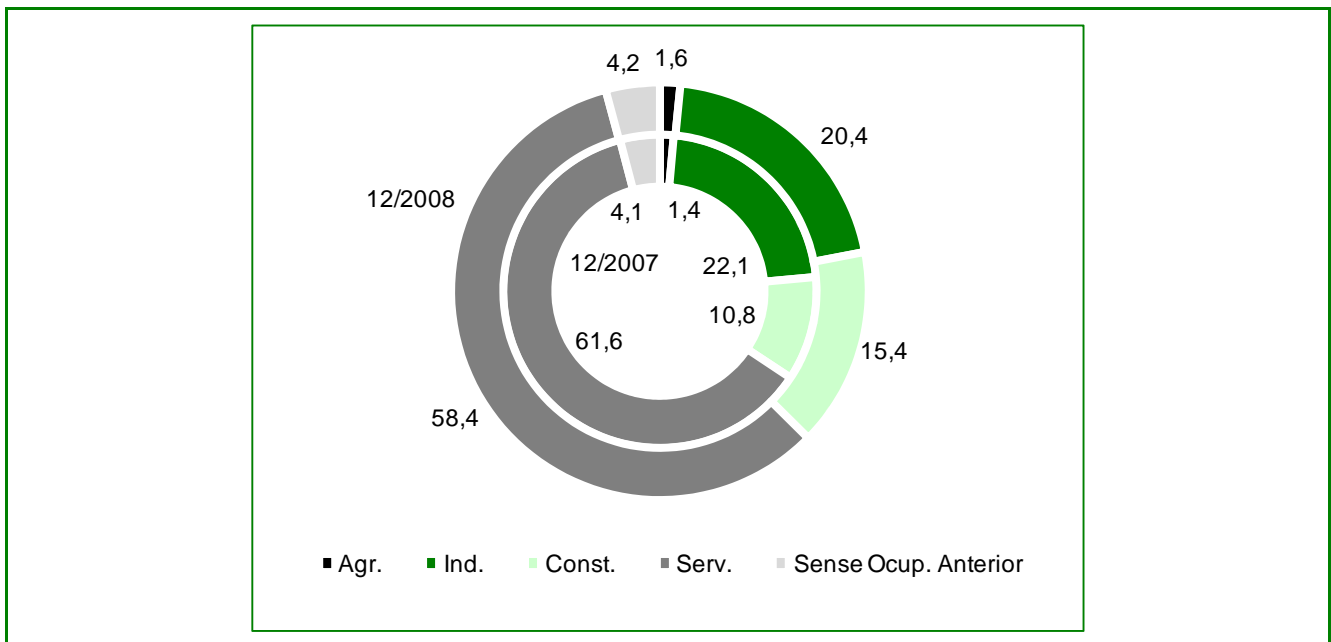
45 mil estrangers desocupats més que el desembre de l'any 2007, per 112 mil individus amb nacionalitat espanyola més que es troben en atur l'any 2008.

Per sectors, s'observa un increment especialment acusat en termes percentuals a la construcció i a l'agricultura, si bé no és menyspreable l'increment, en termes absoluts, de persones aturades que no han treballat anteriorment o dels serveis. Així, el nombre de persones desocupades a la construcció s'ha incrementat el 128,3% de desembre a desembre (37 mil persones desocupades més). A l'agricultura, el creixement és del 77,2%, amb 3 mil persones desocupades més. En valors absoluts els serveis i la indústria perden, respectivament, 83 i 28 mil persones de desembre a desembre, el que representa el contingent més gran de nous treballadors desocupats. Per últim, el nombre de desocupats que no ha treballat mai, s'ha incrementat en el 62,7% de desembre a desembre, amb 7 mil persones desocupades més.

Així doncs, la composició dels desocupats per sectors mostra un volum important de desocupats que provenen de la construcció (+4,6 pp), i un nombre menor que provenen de l'agricultura (+0,2 pp) i els individus sense ocupació anterior (+0,1 pp). En canvi, els individus provinents de la indústria i els serveis redueixen el seu pes entre els desocupats (-1,7 pp i -3,2 pp, respectivament).

GRÀFIC III-10. POBLACIÓ DESOCUPADA (16-64 ANYS) PER SECTORS. CATALUNYA, DESEMBRE 2007-2008

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SOC.

Pel que fa al grau d'ocupabilitat de la població aturada, destaca que, a desembre de l'any 2008, el 51,0% de la població tenia una ocupabilitat baixa o molt baixa. Concretament, 61 mil individus estaven comptabilitzats amb ocupabilitat molt baixa, per 155 amb ocupabilitat baixa, 156 amb ocupabilitat mitjana i 52 amb ocupabilitat alta. En el decurs de l'any 2008, però, els increments més forts de desocupats es donen entre la població amb ocupabilitat alta o mitjana, amb increments del 122,9% i 81,8%, respectivament, per creixements inferiors entre els de baixa o molt baixa ocupabilitat, que presenten augments del 49,6% i 14,2%, respectivament.

2. Anàlisi comparativa de l'evolució dels principals agregats del mercat de treball a les regions dels quatre motors per a Europa.

En aquest apartat es fa una breu descripció de la situació del mercat laboral a les regions dels quatre motors per a Europa. La comparativa internacional amb regions similars a Catalunya serveix per analitzar millor l'evolució del mercat de treball català, pel que fa a activitat, ocupació i atur. Com es veurà més endavant, la crisi econòmica ha afectat d'una forma més ràpida i severa el mercat de treball català que al de la resta de regions estudiades, especialment pel que fa a l'atur.

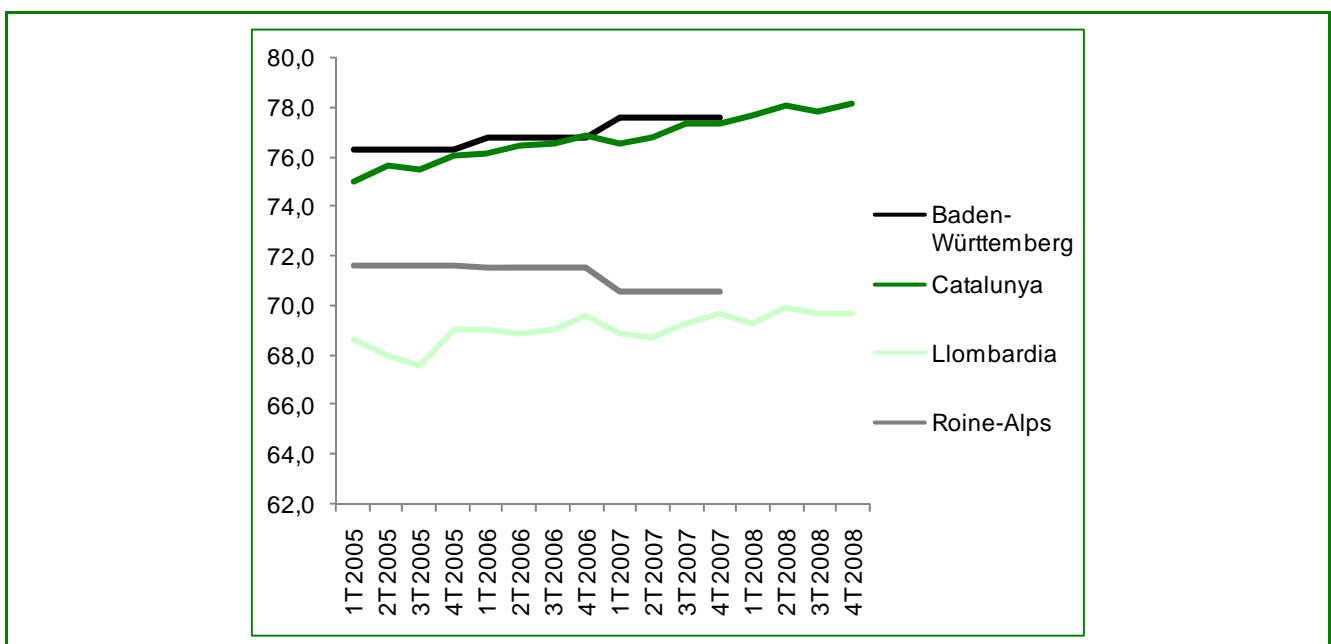
Activitat

La població a Catalunya ha crescut a una taxa mitjana anual molt superior a la de la resta de regions dels quatre motors en el període 2005-2008: un 0,1% a Baden-Württemberg, un 0,9% a Roine-Alps, un 1,1% a Llobardia i un 2,2% a Catalunya. Aquest fet fa que en termes absoluts Catalunya sigui també la que ha crescut més durant el període 2005-2007²⁴.

Malgrat això, la taxa d'activitat l'any 2007 a Catalunya era de les més altes entre les regions dels quatre motors. Tot i no disposar de dades de la regió de Baden-Württemberg, ni Roine-Alps, pel 2008, s'observa com l'activitat ha seguit creixent a Catalunya, el que ha resultat en 8,5 punts percentuals (pp) de diferència entre la taxa catalana (78,2% al quart trimestre de 2008) i la de Llobardia (69,7%). En el període 2005-2007, el creixement mitjà del nombre d'actius, de 15 anys i més, fou del 3,0% a Catalunya, per sobre de l'1,9% de Baden-Württemberg, l'1,0% de Llobardia o el 0,8% de Roine-Alps.

GRÀFIC III-11. TAXA D'ACTIVITAT (15-64 ANYS)²⁵. 4 MOTORS, 1T 2005-4T 2008²⁶

Unitats: percentatges.

Font: INE, Istat i Eurostat.

²⁴ De l'any 2005 al 2007 (última dada disponible), la població activa de 15 anys i més, en termes absoluts, creix més a Catalunya que a la resta de regions dels quatre motors juntes (220 mil actius més a Catalunya, per 181 actius més a la resta).

²⁵ En el cas de Catalunya el tram d'edat és dels 16 als 64 anys.

²⁶ No es disposava de les taxes d'activitat trimestral de les regions de Baden-Württemberg i Roine-Alps, motiu pel qual s'han utilitzat les mitjanes anuals per il·lustrar en quina situació es trobaven l'any 2007.

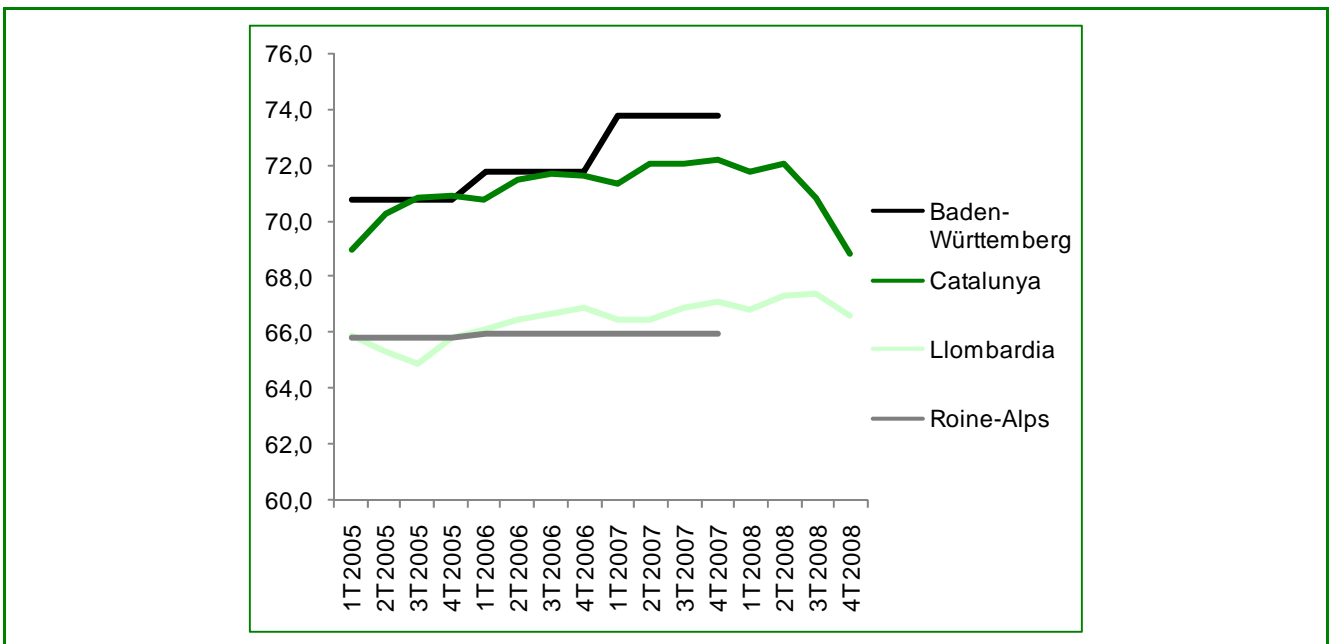
Ocupació

De l'any 2005 al 2007, Catalunya presenta el major increment percentual del nombre d'ocupats, amb una taxa de creixement del 4,2%, per taxes que van de l'1,1% a Llombardia, al 2,4% a Baden-Württemberg.

La davallada en la taxa d'ocupació que s'observa a Catalunya el segon semestre de l'any 2008 no es produeix amb la mateixa intensitat a Llombardia, l'altra regió de la qual es disposa de dades per a l'any 2008. Així, Catalunya passa del 72,2% d'ocupació el quart trimestre de 2007 al 68,8% el quart trimestre de 2008 (-3,4 pp), mentre que Llombardia passa del 67,1% al 66,6% (-0,5 pp). Així mateix, no sembla que la crisi hagi afectat de forma immediata la regió llombarda. És a dir, aparentment, la correcció de l'economia s'està produint d'una forma més accelerada i intensa al mercat de treball català que a la resta de regions.

GRÀFIC III-12. TAXA D'OCUPACIÓ (15-64 ANYS)²⁷. 4 MOTORS, 1T 2005-4T 2008.

Unitats: percentatges.

Font: INE, Istat i Eurostat.

Desocupació

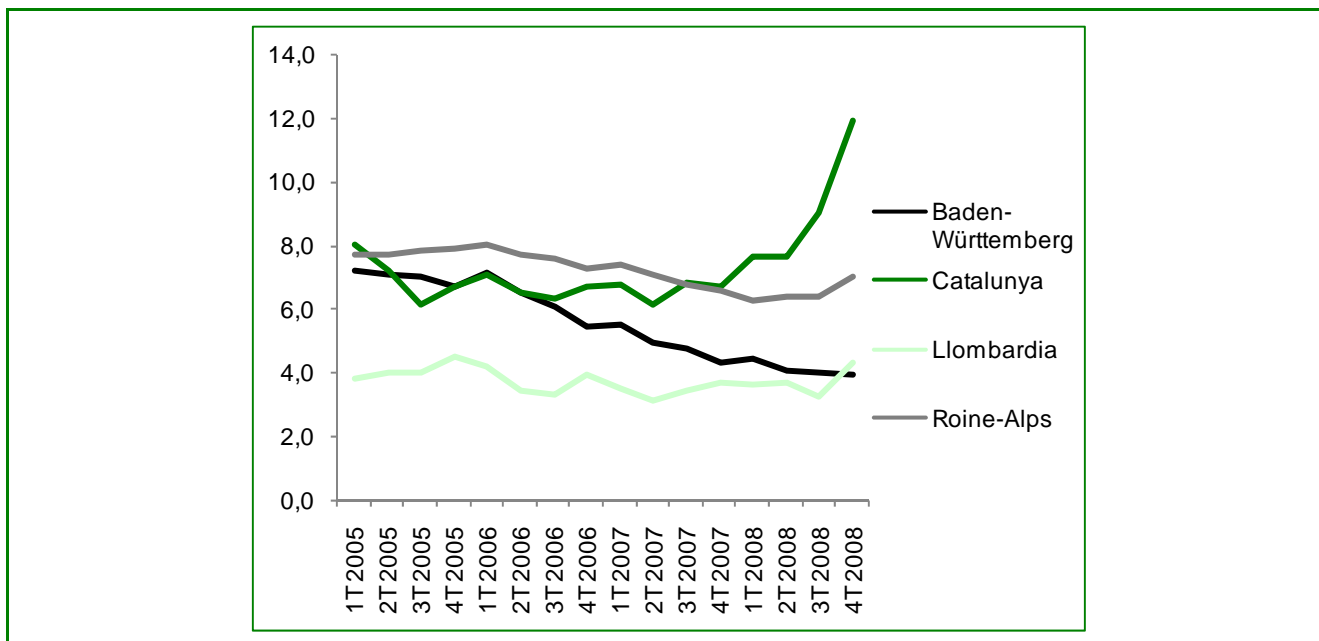
La taxa d'atur al finalitzar l'any 2008 a Catalunya ha estat de l'11,9%, a Baden-Württemberg del 4,0%, a Llombardia del 4,3% i a Roine-Alps del 7,0%. És a dir, l'atur a Catalunya pràcticament triplica l'atur a les regions alemanya o italiana, el que fa que en termes absoluts sigui també el major de les quatre regions.

L'any 2008 s'observa també un major creixement de la taxa d'atur a Catalunya que a la resta de regions dels quatre motors. Així, a Catalunya la taxa d'atur creix 5,2 pp, mentre que a Llombardia ho fa en 0,6 pp, a Roine-Alps en 0,4 pp i a Baden-Württemberg decreix en 0,4 pp. Així doncs, en el mercat laboral, la crisi ha estat especialment acusada a Catalunya respecte a la resta. En aquest sentit, convé destacar que a finals de l'any 2007 Catalunya ja es trobava per sobre de les altres regions en taxes d'atur, el que fa que s'allunyi considerablement de la mitjana dels quatre motors. També és rellevant el fet que l'activitat a Catalunya sigui superior a les regions de Llombardia i Roine-Alps, el que podria justificar parcialment la major taxa d'atur de Catalunya respecte a aquestes regions.

²⁷ En el cas de Catalunya el tram d'edat és dels 16 als 64 anys.

GRÀFIC III-13. TAXA D'ATUR²⁸ (15-64 ANYS)²⁹. 4 MOTORS, 1T 2005-4T 2008.

Unitats: percentatges.

Font: Istat, INE, Insee i DeStatis.

3. Polítiques d'ocupació

3.1. Novetats normatives

El Pla europeu de recuperació econòmica

Enguany, la **Unió Europea** ha aprovat el Pla europeu de recuperació econòmica³⁰ amb l'objectiu que sigui un marc coherent per les mesures a adoptar tant en l'àmbit comunitari com en el dels Estats membres. El Pla, que té les seves arrels en el Pacte d'Estabilitat i Creixement i en l'Estratègia de Lisboa pel creixement i l'ocupació, es basa en dos elements principals que es reforcen mútuament: d'una banda, mesures a curt termini per impulsar la demanda, salvar ocupació i ajudar a restaurar la confiança i, d'altra banda, una inversió intel·ligent que es tradueixi en més creixement i una prosperitat sostenible a llarg termini.

El Pla forma part de la contribució de la Unió Europea a una cooperació macroeconòmica internacional més estreta per fer front a la crisi, d'acord amb la cimera de Washington³¹ on es definí un programa de treball amb l'objectiu de la recuperació concertada de l'economia mundial, una regulació més eficaç dels mercats financers, la millora de la governança mundial i el refús del proteccionisme.

²⁸ Hi poden haver petites diferències en el mètode de càlcul per a les diferents regions. Les dades de Roine-Alps pel quart trimestre de 2008 són provisionals, mentre que les dades referents a Baden-Württemberg s'han obtingut de les mitjanes mensuals.

²⁹ En el cas de Catalunya el tram d'edat és dels 16 als 64 anys.

³⁰ La Comissió Europea formula el Pla a finals de novembre a través de la Comunicació de la Comissió, de 26 de novembre de 2008, sobre un Pla Europeu de Recuperació Econòmica (COM(2008)0800). L'aprovació l'ha fet el Consell Europeu a la reunió de mitjans de desembre de 2008. Conclusions del Consell Europeu d'11 i 12 de desembre de 2008.

El pressupost estimat és de 200.000 milions d'euros (30.000 dels quals a càrrec del Banc Europeu d'Inversions i el pressupost comunitari i la resta d'aportacions nacionals).

³¹ Feta el 15 de novembre de 2008 amb la participació de representants de 26 països i institucions per abordar el futur del sistema financer.

El Pla consta d'un estímul de la demanda a través de la política pressupostària i d'una sèrie d'accions en els quatre àmbits prioritaris de l'Estratègia de Lisboa (ciutadans, empreses, infraestructures i energia i investigació i innovació).

La primera prioritat és protegir els ciutadans adoptant mesures de protecció de l'ocupació i de foment de la iniciativa empresarial. Així, es fa referència a la posada en marxa de polítiques actives d'inclusió i de flexiseguretat integrades, que se centrin en mesures d'activació, reciclatge professional i millora de les qualificacions, que són de vital importància per fomentar l'ocupabilitat, aconseguir la ràpida reinserció professional de les persones acomiadades i evitar l'atur de llarga durada. Finalment, assenyala també la importància de comptar amb una protecció social adequada que ofereixi incentius per treballar alhora que preserva el poder adquisitiu.

Com a accions concretes, el Pla proposa la posada en marxa d'una gran iniciativa europea de suport a l'ocupació simplificant els criteris d'atorgament dels ajuts del Fons Social Europeu³² i revisant les normes del Fons Europeu d'Ajust a la Globalització³³.

Així mateix, indica que els Estats membres s'han de plantejar reduir la fiscalitat sobre el treball de les rendes més baixes per fomentar l'ocupabilitat dels treballadors menys qualificats. En aquesta línia, insta el Consell a adoptar una proposta de directiva per establir amb caràcter permanent tipus reduïts d'IVA en serveis amb gran intensitat de mà d'obra.

Malgrat l'impacte immediat que es considera que l'estímul monetari i fiscal ha de tenir sobre el creixement i l'ocupació, el Pla indica que els Estats membres han de plantejar-se la necessitat de fer reformes estructurals, entre les quals s'esmenta que, atès que el principal repte actual del mercat laboral és evitar les retallades excessives de plantilla dutes a terme per sectors afectats temporalment per turbulències de la demanda a curt termini, podria ser útil introduir una major flexibilitat en els acords sobre la jornada laboral i millorar els serveis d'ocupació.

Prèviament a l'aprovació d'aquest Pla, la Unió Europea havia actualitzat les **orientacions integrades per a les polítiques d'ocupació** dels Estats membres³⁴ amb una previsió de validesa de tres anys. No s'introdueixen canvis substancials i, per tant, es mantenen les prioritats d'acció de l'etapa precedent: atraure més persones al mercat laboral i retenir-les, augmentar l'oferta de mà d'obra i modernitzar els sistemes de protecció social; millorar la capacitat d'adaptació tant de les persones treballadores com de les empreses i augmentar la flexibilitat dels mercats laborals i, finalment, augmentar les inversions en capital humà, millorant l'educació i les qualificacions. S'opta, per tant, per reforçar els mecanismes existents i aprofundir el desenvolupament de les polítiques iniciades des de l'aprovació de l'Estratègia de Lisboa. En conclusió, les directrius dictades el 2005 segueixen essent vàlides i els Estats membres han de continuar executant-les i la Comissió Europea i els Estats membres han de prosseguir amb l'Estratègia Europea per l'Ocupació, a la qual correspon el paper principal en la realització dels objectius pel que fa a l'ocupació i el mercat de treball.³⁵

³² Els objectius d'aquesta mesura són reforçar els programes d'activació especialment de les persones poc qualificades; reorientar els programes del FSE per concentrar el suport en els més vulnerables i millorar la supervisió i el desenvolupament i millora de qualificacions a les vacants d'ocupació actuals i futures.

³³ El Pla proposa revisar les normes del FEAG per a que pugui intervenir més ràpidament en sectors clau, ja sigui per cofinançar la formació i les col·locacions de les persones acomiadades, o bé per mantenir les persones qualificades que seran necessàries quan l'economia comenci a recuperar-se.

D'altra banda, cal assenyalar que la Comissió Europea ha destinat 10,4 milions d'euros del FEAG als treballadors afectats pel tancament de Delphi a Cádiz. La sol·licitud espanyola va ser aprovada el mes de juliol per la Comissió Europea. El pagament, aprovat per l'Autoritat pressupostària el mes d'octubre, ha estat efectuat per la Comissió Europea.

³⁴ Decisió del Consell de 15-7-09 relativa a les orientacions per a les polítiques d'ocupació dels Estats membres. DOUE L 198 de 26-7-09. Aquestes orientacions formen part de les directrius integrades 2008-2010 i revisen les Directrius del període 2005-2008.

³⁵ La diferència principal és la incorporació de la referència expressa a plantejaments de flexiseguretat a les directrius 18, 19 i 20 relatives a l'increment de l'ocupació; a l'accés de més persones al mercat de treball i a la major qualitat dels llocs de treball.

El Pla E

En l'àmbit estatal, el Govern, en consonància amb la Unió Europea i la gran majoria de països europeus, ha aprovat diverses mesures amb l'objectiu d'estimular l'economia i l'ocupació. El conjunt de mesures, que el Govern presenta com el Pla espanyol per l'estímul de l'economia i l'ocupació (Pla E) tenen per objectiu donar resposta a una triple finalitat: afavorir el manteniment i la creació de llocs de treball; donar suport a les empreses per reactivar l'economia i reforçar la protecció a les persones aturades.

Amb aquesta finalitat, s'adopten una sèrie de mesures, l'efectivitat de les quals s'hauria de fer notar al llarg de l'any 2009, al voltant dels quatre eixos següents: suport a les famílies; suport a les empreses; frenar la destrucció de llocs de treball i incentivar la creació d'ocupació i dinamització del sistema financer.

D'entre les mesures adoptades l'any 2008 al voltant de l'eix relatiu a l'ocupació, destaquen les següents:³⁶

Pla extraordinari de mesures d'orientació, formació professional i inserció laboral

El mes d'abril el Consell de Ministres acorda un conjunt de mesures d'estímul econòmic que s'orienten al voltant de dos eixos: un, social, de protecció de treballadors, empreses i famílies davant del nou escenari econòmic i, un altre, econòmic, consistent en impulsar l'economia per via pressupostària.

Aquest conjunt de mesures s'ha materialitzat en el Reial decret-Llei 2/2008,³⁷ que autoritza el Govern per aprovar un pla extraordinari de mesures d'orientació, formació professional i inserció laboral destinat a incrementar la contractació laboral i el reforç de l'estabilitat professional de les persones aturades i de les exposades a la seva exclusió del mercat laboral. D'altra banda, el Reial decret-Llei també estableix subvencions pel procés de recerca i per facilitar la mobilitat geogràfica.

El Pla extraordinari de mesures d'orientació, formació professional i inserció laboral es dona per aprovat amb l'acord del Consell de Ministres anterior al Reial decret-Llei esmentat.³⁸

El Pla es dota amb 201 milions d'euros i s'estructura al voltant de dos elements bàsics: reforçar les accions d'inserció i formació professional a través de la contractació de 1.500 orientadors per a l'elaboració d'itineraris personalitzats per als aturats i concedir ajuts econòmics durant el procés de recerca d'ocupació i per facilitar la mobilitat geogràfica.

Les característiques i els requisits dels ajuts previstos en el context del Pla deixen interrogants oberts que haurien de ser resoltos en un posterior desenvolupament del Reial decret-Llei.³⁹

La gestió del Pla ha de ser assumida pel Servei Públic d'Ocupació Estatal i per les comunitats autònomes amb competències estatutàriament assumides en l'àmbit del treball, l'ocupació i la formació.⁴⁰ Amb aquest

³⁶ S'exposen per ordre cronològic d'aprovació.

³⁷ Reial decret-Llei 2/2008 de 21 d'abril 2008, de mesures d'impuls a l'activitat econòmica. (BOE 97, de 22.4.08). Convalidat per Resolució del 29 d'abril de 2008 i desenvolupat per Resolució de 23.9.2008 del Servei Públic d'Ocupació Estatal per la qual es determina la forma i terminis de presentació de sol·licituds i de tramitació per la concessió de subvencions durant el procés de recerca d'ocupació i per facilitar la mobilitat geogràfica. (BOE 245, de 10.10.2008)

³⁸ <http://www.plane.gob.es/plan-extraordinario-de-medidas-de-orientacion-formacion-profesional-e-insercion-laboral/>. No obstant això, des de la doctrina iuslaboralista s'ha considerat que el Pla encara no s'ha aprovat. En aquest sentit, vegeu "El plan extraordinario de medidas de orientación, formación profesional e inserción laboral. ¿Promesa o realidad?". Olimpia Molina Hermosilla i altres. Estudios financieros. Revista de trabajo y seguridad social: Comentarios, casos prácticos : recursos humanos, ISSN 1138-9532, Nº. 303, 2008, pàgines 3-30.

³⁹ Els requisits, import i durada de les subvencions que el Reial decret-Llei 2/2008 estableix porten a considerar que la inclusió del Capítol II del Reial decret-Llei 2/2008 dedicat al Pla extraordinari respon més aviat a una finalitat propagandística. En aquest sentit, vegeu "El plan extraordinario de medidas de orientación, formación profesional e inserción laboral. ¿Promesa o realidad?". Olimpia Molina Hermosilla i altres. Estudios financieros. Revista de trabajo y seguridad social: Comentarios, casos prácticos : recursos humanos, ISSN 1138-9532, Nº. 303, 2008, pàgines 3-30.

⁴⁰ Ordre TIN/1940/2008, de 4 de juliol, per la qual es distribueixen territorialment per a l'exercici econòmic del 2008, per a la seva gestió per les comunitats autònomes amb competències assumides subvencions per finançar el cost imputable a 2008 del Pla extraordinari d'orientació, formació professional i inserció laboral aprovat per Acord del Consell de Ministres de 18 d'abril. BOE 162, de 5.7.08.

objectiu es distribueixen⁴¹ els fons destinats a l'aplicació del Pla. A Catalunya, per l'any 2008, li han correspost un total de 6.753.869,86⁴² distribuïts entre 1.750.000 euros per la contractació d'orientadors⁴³ i 5.003.869 destinats a qualificació personal d'ocupació; recerca d'ocupació; mobilitat geogràfica; promoció de l'ocupació autònoma i formació professional per l'ocupació.

Mesures directes de foment de la creació d'ocupació

El Pla E preveu mesures directes d'impuls a la creació d'ocupació⁴⁴ entre les quals s'ha de destacar el Fons estatal d'inversió local i el Fons especial per la dinamització de l'economia i l'ocupació que mobilitzen 11.000 milions d'euros que es preveu que generin 300.000 llocs de treball.

El **Fons estatal d'inversió local**, dotat amb 8.000 milions d'euros amb càrrec al pressupost⁴⁵ del 2008 té per objecte augmentar la inversió pública en l'àmbit local a través del finançament d'obres⁴⁶ de nova planificació i execució immediata a partir d'inicis del 2009. L'objectiu és mobilitzar treballadors, ocupació i recursos que previsiblement provindran en bona mesura dels excedents derivats de l'ajust en el sector de la construcció.

El **Fons especial de l'Estat per la dinamització de l'economia i l'ocupació**, dotat amb 3.000 milions d'euros, té per objectiu millorar la situació de determinats sectors estratègics i afrontar projectes amb fort impacte en la creació d'ocupació.

Inclou tres tipus d'actuacions. En primer lloc, finançament d'obres de construcció, rehabilitació i millora complementàries al fons d'inversió local: millores en edificis públics del govern central (casernes, cases-caserna i comissaries); fons addicionals en el marc del Pla d'Habitatge i petites infraestructures de transport. En segon lloc, es preveu la posada en marxa d'una sèrie de projectes per generar ocupació en els sectors que lideren el canvi de model productiu: R+D+I; turisme social; dependència; activitats relacionades amb el medi ambient i la prevenció del canvi climàtic. Finalment, es preveu la posada en marxa d'un pla pel sector de l'automoció.

⁴¹ Criteris de distribució: per la contractació d'orientadors es té en compte el nombre d'oficines d'ocupació amb presència d'efectius del Servei Públic d'Ocupació Estatal i es financia el cost de 35.000 euros/any per la contractació de dos orientadors per oficina pel període setembre-desembre 2008. Es finança amb 3.000 euros any per oficina per atendre la qualificació del personal de l'oficina de treball.

Per les subvencions de recerca d'ocupació, mobilitat geogràfica, promoció de l'ocupació autònoma i formació professional per l'ocupació es té en compte l'atur registrat i el nombre de demandants no ocupats.

⁴² El total estatal per l'any 2008 és de 56.495.666 euros.

⁴³ El mes d'octubre s'havien incorporat 150 orientadors a les 70 oficines del SOC i estava prevista la incorporació de 34 més. Nota de premsa Departament de Treball de 20.10.2008.

⁴⁴ Reial decret-llei 9/2008 de 28 de novembre pel qual es creen un Fons estatal d'inversió local i un Fons especial de l'Estat per la dinamització de l'economia i l'ocupació i s'aproven crèdits extraordinaris per atendre el seu finançament. BOE 290, de 2.12.2008. Convalidat per Resolució d'11 de desembre.

⁴⁵ Fons adscrit al Ministeri d'Administracions Públiques, a qui correspon la gestió, que es repartirà proporcionalment entre tots els ajuntaments en funció de la seva població. El termini per la presentació de projectes es fixà del 10.12.08 al 24.01.09. Una vegada adjudicades les obres, l'Estat abonarà el 70% de l'import i la resta quan es justifiqui la destinació dels fons.

⁴⁶ Les obres que es consideren finançables són: les de rehabilitació o millora d'entorns públics urbans i promoció industrial; els equipaments i infraestructures en xarxes viàries, sanejament, enllumenat o telecomunicacions; les de construcció, rehabilitació o millora d'equipaments socials, sanitaris, funeraris, educatius, culturals o esportius; les de protecció del medi ambient, prevenció de la contaminació i impuls de l'eficiència energètica; les de supressió de barreres arquitectòniques; les de conservació del patrimoni cultural i històric; les de construcció o millora de la xarxa d'abastiment d'aigua i tractament d'aigües residuals; les de millora de la seguretat vial i promoció de la mobilitat sostenible i, finalment, les de prevenció d'incendis i promoció del turisme.

Bonificacions per la contractació indefinida de persones aturades amb càrregues familiars

Es modifica el Programa de foment de l'ocupació establint una nova bonificació de les quotes de la Seguretat Social per import de 125 euros mensuals (1.500 anuals) per la contractació indefinida a temps complet de persones aturades amb responsabilitats familiars.⁴⁷

Elevació de la capitalització de les prestacions d'atur per fomentar l'ocupació autònoma

S'augmenta⁴⁸ el límit del percentatge de capitalització de la prestació per atur per les persones aturades que es converteixin en treballadors autònoms, passant del 40% fins al 60%.

Altres mesures

Tot i que no s'inclouen expressament en el Pla E, el Govern ha adoptat altres mesures relatives al mercat de treball. Així, s'ha d'assenyalar les mesures dirigides al **sector tèxtil i de la confecció**⁴⁹ amb l'objectiu de facilitar la reinserció laboral de les persones excedents d'aquest sector com a conseqüència dels canvis estructurals en el comerç mundial, així com l'establiment d'ajudes especials a per a les persones treballadores de 55 o més anys que tinguin problemes per trobar feina. A Catalunya aquest pla ha estat desenvolupat per la Resolució TRE/3499/2008, de 5 de novembre, per la qual es regula el procediment de concessió de les subvencions als/a les treballadors/ores excedents del sector tèxtil i de la confecció amb motiu dels canvis estructurals en el comerç mundial, i s'obre la convocatòria per a l'any 2008.

Enguany, s'ha establert⁵⁰ també una modalitat de pagament anticipat i acumulat de la prestació contributiva per atur en favor de les persones estrangeres no comunitàries que, tenint reconegut el dret a percebre-la, tornin voluntàriament als seus països d'origen⁵¹ i es comprometin a no retornar a Espanya en el termini de tres anys per residir i o realitzar una activitat lucrativa o professional per compte propi o d'altri.⁵²

D'altra banda, s'ha desenvolupat parcialment el Reial decret 395/2007⁵³ que estableix un tracte conjunt per la formació per l'ocupació, integrant la formació ocupacional i la contínua. En concret, enguany s'han desenvolupat dos dels quatre⁵⁴ grans àmbits en els quals s'organitza el nou subsistema de formació professional per l'ocupació: la formació d'oferta⁵⁵ i les accions de suport i acompanyament a la formació⁵⁶. Així mateix,

⁴⁷ Mesura aprovada per Reial decret 1975/2008, de 28 de novembre, sobre les mesures urgents a adoptar en matèria econòmica, fiscal, d'ocupació i d'accés a l'habitatge (BOE 290, de 2.12.2008) d'acord amb l'autorització de la disposició final segona de la Llei 43/2006.

⁴⁸ Reial decret 1975/2008, de 28 de novembre, sobre les mesures urgents a adoptar en matèria econòmica, fiscal, d'ocupació i d'accés a l'habitatge (BOE 290, de 2.12.2008).

⁴⁹ Reial decret 5/2008 pel que s'estableixen mesures per a facilitar l'adaptació laboral del sector tèxtil i de la confecció als canvis estructurals en el comerç mundial. BOE núm. 21, de 24.01.08.

⁵⁰ Reial decret-Llei 4/2008, de 19 de setembre, sobre abonament acumulat i de forma anticipada de la prestació contributiva per atur a treballadors estrangers no comunitaris que retornin voluntàriament als seus països d'origen. BOE 228, de 20.9.08. Desenvolupat pel Reial decret 1800/2008. BOE 272, d'11 de novembre.

⁵¹ Sempre que es tracti d'algun dels països amb els quals Espanya té signat un conveni bilateral en matèria de Seguretat Social: Andorra, Argentina, Austràlia, Brasil, Canadà, Xile, Colòmbia, Equador, Federació Russa, Filipines, Marroc, Mèxic, Paraguai, Perú, República Dominicana, Tunis, Estats Units, Ucraïna, Uruguai i Veneçuela.

⁵² La mesura, coneguda com a "Pla de retorn voluntari" va entrar en vigor el mes novembre i a gener de 2009, havia rebut 1.400 sol·licituds, clarament per sota de les previsions del Ministeri de Treball i Immigració.

⁵³ Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació professional per l'ocupació. BOE 87, 11.4.2007.

⁵⁴ Formació de demanda (que inclou les accions formatives de les empreses i els permisos individuals de formació finançats totalment o parcialment amb fons públics); formació d'oferta (que engloba els plans de formació per a persones treballadores ocupades i les accions formatives dirigides a les persones treballadores aturades); formació en alternança amb l'ocupació (integrada per les accions formatives dels contractes per a la formació i pels programes públics d'ocupació - formació); i finalment, les accions de suport i d'acompanyament a la formació.

⁵⁵ Ordre TAS/718/2008, de 7 de març, per la qual es desenvolupa el Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació professional per l'ocupació, en matèria de formació d'oferta i s'estableixen les bases reguladores per la concessió de subvencions públiques destinades al seu finançament. BOE núm. 67, de 18.3.08.

s'ha modificat, a fi de facilitar el compliment de l'obligació de comunicació de l'inici de les accions formatives, la normativa en desenvolupament de la formació de demanda aprovada l'any anterior.⁵⁷

Així mateix, s'ha desenvolupat la Llei 56/2003 d'Ocupació, en matèria d'òrgans, instruments de coordinació i avaluació del Sistema Nacional d'Ocupació.⁵⁸

Finalment,enguany, Govern i agents socials⁵⁹ han signat una declaració⁶⁰ que, partint del diagnòstic del context econòmic i de l'ocupació, obre un nou procés de **diàleg social** per abordar acords econòmics i socials que contribueixin a donar resposta a les dificultats de l'economia i de l'ocupació, i a establir avenços en un nou model de creixement més estable i sostenible. Partint del diàleg social de l'anterior legislatura, es fa èmfasi en els aspectes següents: polítiques d'ocupació per abordar el futur; política d'immigració orientada a l'ocupació; igualtat en l'ocupació; formació i inversió en capital humà; negociació col·lectiva i, finalment, en la sostenibilitat, millora i adaptació del sistema de protecció social.

Catalunya

Enguany cal destacar la revisió i nou impuls⁶¹ de l'Acord estratègic per la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana que té per objectiu, pel període 2008-2011, redefinir els continguts de l'acord signat el 2005, actualitzant, eliminant o creant noves mesures que s'ajustin al context actual. Malgrat l'escenari econòmic en el qual es signa l'Acord, el conjunt de mesures⁶² que s'acorden tenen l'objectiu a llarg termini d'ajustar millor el model productiu català a la conjuntura internacional actual, model que s'ha de basar en la recerca i la innovació, el talent, les infraestructures estratègiques i un teixit empresarial competitiu, així com l'ocupació, la cohesió social i la sostenibilitat.⁶³

L'Acord estableix sis mesures específiques en relació amb les polítiques actives d'ocupació⁶⁴: posar en funcionament l'observatori del treball; consolidar un nou model territorial del Servei d'Ocupació de Catalunya; millorar els mecanismes públics d'orientació i intermediació; impuls del pla d'avaluació contínua de les polítiques d'ocupació,⁶⁵ impulsar, amb una estratègia preventiva i anticipativa, mesures per minimitzar l'impacte del tancament d'empreses i polítiques ocupacionals als territoris amb més desequilibris econòmics i socials. D'altra banda, l'Acord posa l'accent en una sèrie d'àmbits que es consideren estratègics, d'entre els quals, pel que fa a aquest apartat, s'ha de fer esment a la formació professional.

D'altra banda, d'ençà del mes d'abril, el Govern ha adoptat un conjunt de mesures per fer front a la crisi econòmica entre les quals hi ha diverses mesures relatives a les polítiques actives d'ocupació que posen l'èmfasi en reforçar les actuacions formatives d'impacte a curt termini en la requalificació dels aturats, i especialment dels procedents dels sectors més afectats⁶⁶, orientant la formació envers aquelles ocupacions pertanyents als sectors amb capacitat de creació de llocs de treball a Catalunya a curt i mitjà termini.

⁵⁶ Ordre TIN/2805/2008, de 26 de setembre, per la qual es desenvolupa el Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel qual es regula el subsistema de formació professional per l'ocupació, en matèria d'accions de suport i acompanyament a la formació i s'estableixen les bases reguladores per la concessió de subvencions públiques destinades al seu finançament. BOE núm. 242, de 7.10.08.

⁵⁷ Ordre TAS/37/2008, de 16 de gener, per la que es modifica l'Ordre TAS/2307/2007, de 27 de juliol, per la que es desenvolupa parcialment el Reial decret 395/2007, de 23 de març, pel que es regula el subsistema de formació professional per a l'ocupació en matèria de formació de demanda i el seu finançament, i es crea el corresponent sistema telemàtic, així com els fitxers de dades personals de titularitat del Servei Públic d'Ocupació Estatal. BOE núm. 19, de 22.01.08.

⁵⁸ Reial decret 1722/2007. BOE núm. 20, de 23.01.08.

⁵⁹ UGT, CCOO, CEOE i CEPYME.

⁶⁰ Declaració pel diàleg social: per l'impuls de l'economia, l'ocupació, la competitivitat i el progrés social. 29 de juliol 2008 Juny 2008.

⁶² Amb un pressupost previst de 33.169,10 milions d'euros.

⁶³ 102 mesures estructurades en set blocs: innovació i coneixement; educació i qualificació de les persones; infraestructures; competitivitat empresarial; activitat econòmica i medi ambient; qualitat de l'ocupació i cohesió social.

⁶⁴ Mesures 84 a 90 de la Línia 20 (Polítiques actives d'ocupació) del Bloc 6 (Qualitat de l'ocupació).

⁶⁵ Segons recull la mesura 87 de l'Acord, el sistema d'avaluació s'ha de concretar en un pla d'avaluacions periòdiques i amb aquesta finalitat, en coordinació amb el CTESC, el Govern elaborarà i implementarà un sistema d'indicadors que permeti millorar el disseny, seguiment i avaluació de les polítiques actives a Catalunya.

⁶⁶ Així, s'adopten mesures adreçades específicament al sector de la construcció i al sector de l'automòbil.

Així mateix, s'acorda impulsar la formació, l'orientació personalitzada i les mesures d'inserció, sobretot per les persones en zones amb majors desequilibris del mercat laboral, especialment els barris acollits al projecte "Treball als Barris" i les comarques amb programes de reactivació econòmica⁶⁷.

Entre les mesures de suport a sectors o comarques que precisin suport per fer front a la crisi econòmica, i en compliment de la mesura 88 de l'Acord estratègic, es posa en funcionament un **Protocol d'actuació per prevenir, anticipar i reduir l'impacte de les reestructuracions i tancaments d'empreses a Catalunya**⁶⁸ que vol aportar solucions concretes que contribueixin a fer que el teixit productiu català surti enfortit de la situació actual així com a reduir tot el possible l'impacte sobre els treballadors i treballadores. El pla té dues vessants, una preventiva i una altra de reactiva. Pel que fa a l'actuació preventiva, un dels eixos bàsics d'actuació del Protocol se centra en oferir a les empreses participants suport, informació i assessorament sobre l'evolució del seu sector i entorn empresarial i en l'impuls de mesures de millora de la competitivitat. En la vessant reactiva, per als casos d'empreses alocades al tancament i amb l'objectiu de reduir l'impacte econòmic, social i laboral del cessament de la seva activitat en el territori, el Protocol preveu l'aplicació a la zona afectada d'estratègies d'activació econòmica. Per tal de minimitzar l'impacte al territori del tancament d'una empresa de pes es posaran en marxa actuacions de suport a les empreses proveïdores afectades i s'intensificaran les polítiques actives d'ocupació per ajudar als treballadors a trobar una alternativa laboral.

S'acorda també un **pla de suport a les persones emprenedores i l'autocupació** que s'emmarca en el Pla Inicia, aprovat amb l'objectiu de potenciar la creació de més i millors empreses, un dels eixos fonamentals del qual és reforçar els serveis públics locals de suport a la creació d'empreses i de foment de l'esperit emprenedor.

D'altra banda, s'acorda també que el Servei d'Ocupació estableixi un pla específic per garantir assessorament personalitzat a les persones, amb l'objectiu que puguin trobar la feina o la formació que els sigui més adient en el menor temps possible. En relació amb aquesta previsió, en compliment de la Mesura 86 de l'Acord estratègic i del Pla extraordinari de mesures d'orientació, formació professional i inserció laboral, s'incorporen al Servei d'Ocupació de Catalunya 144 tècnics experts en orientació laboral.

En compliment d'aquests acords s'han aprovat diverses normes entre les quals destaquen les que estableixen ajuts per a polítiques actives per part de les entitats locals al llarg del període 2008-2009⁶⁹ i ajuts per a la realització d'accions per a l'ocupació amb entitats sense ànim de lucre.⁷⁰

Per potenciar les fórmules flexibles d'organització territorial que garanteixin la concertació, la planificació i l'execució de polítiques actives d'ocupació des del territori⁷¹ s'han aprovat les subvencions en el marc del projecte Treball als barris,⁷² del Projecte Treball a les 4 comarques,⁷³ i les relatives a les iniciatives locals d'ocupació⁷⁴ i als agents d'ocupació i desenvolupament local.⁷⁵

⁶⁷ En compliment, també, de la Mesura 89 de l'Acord estratègic.

⁶⁸ El Protocol ha estat acordat amb Foment del Treball, Pimec, Comissions Obreres i Unió General de Treballadors en el marc del diàleg social i s'aprova per acord de Govern del 16 de desembre en compliment de la Mesura 88 de l'Acord estratègic (Impulsar mesures per minimitzar l'impacte del tancament d'empreses). La dotació prevista és de 5 milions d'euros.

⁶⁹ Ordre TRE/165/2008 del Departament de Treball, de 15 d'abril, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts per a la realització de projectes i accions per a l'ocupació amb les entitats locals i s'obre la convocatòria per al període 2008-2009.

⁷⁰ Ordre TRE/310/2008, de 13 de juny, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts per a la realització d'accions per a l'ocupació amb entitats sense ànim de lucre i s'obre la convocatòria per al 2008. DOGC 5160 de 27-6-08.

⁷¹ En compliment de la Mesura 85 de l'Acord estratègic.

⁷² Resolució TRE/2396/2008, de 25 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008 per a la concessió de subvencions en el marc del projecte Treball als barris. DOGC 5182 28-7-08. Modificada per la Resolució TRE/2894/2008, de 26 de setembre, per la qual es modifiquen els imports màxims destinats a la concessió de subvencions que preveu la Resolució TRE/2396/2008, de 25 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008 per a la concessió de subvencions en el marc del projecte Treball als barris. DOGC 5226 1-10-08.

⁷³ Resolució TRE/3013/2008, de 2 d'octubre, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008 per a la concessió de subvencions, per a la realització de projectes ocupacionals i de desenvolupament local complementaris al Pla d'Iniciatives de Dinamització Comarcal, en les comarques del Pallars Jussà, el Ripollès, l'Anoia i la Terra Alta, en el marc del Projecte Treball a les 4 comarques. DOGC 5237 16-10-08.

⁷⁴ Resolució TRE/2395/2008, de 25 de juliol, per la qual es modifica la Resolució TRE/653/2007, de 27 de febrer, i s'obre la convocatòria per a l'exercici 2008 per presentar les sol·licituds per a l'obtenció de subvencions públiques destinades a les empreses qualificades d'iniciatives locals d'ocupació (I+O). DOGC 5182 28-7-08.

⁷⁵ Resolució TRE/881/2008, de 26 de març, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008 per a la sol·licitud de pròrrogues de la subvenció per a la contractació d'agents d'ocupació i desenvolupament local (AODL) i es modifica l'article 26.2 de la Resolució TRE/653/2007, de 27 de febrer. DOGC 5100, 31.3.08.

En el context de les accions per impulsar la formació i requalificació professional, cal destacar les subvencions per accions de formació en sectors prioritaris i emergents,⁷⁶ per accions de formació amb compromís de contractació,⁷⁷ i els ajuts vinculats amb la formació professional per l'ocupació⁷⁸. Així mateix, s'ha aprovat la normativa referent als Programes de Qualificació Professional Inicial⁷⁹ i la nova convocatòria per al programa Forma't.⁸⁰

D'altra banda, enguany s'ha de destacar també l'aprovació de diverses resolucions en el context del pla de suport a les persones emprenedores i l'autocupació.⁸¹ Finalment, s'han aprovat també subvencions per a programes innovadors⁸², per al foment de la demanda en l'àmbit dels serveis a domicili⁸³ i dels projectes d'estímul de la demanda en el marc dels nous jaciments d'ocupació.⁸⁴

Finalment, cal fer esment a la unificació en una única disposició normativa dels programes laborals per a la diversitat, que són aquells que tenen com a objectiu el desenvolupament d'accions de diferent naturalesa amb la finalitat d'aconseguir la millora de l'ocupabilitat i la integració sociolaboral dels col·lectius assenyalats com a prioritaris a cada convocatòria, com poden ser els programes destinats a la inserció laboral de les persones amb discapacitats, programes d'inserció sociolaboral adreçats a persones perceptores de la Renda Mínima d'Inserció (RMI) o programes adreçats a persones en situació de risc d'exclusió social.⁸⁵

⁷⁶ Resolució TRE/555/2008, de 26 de febrer, per la qual es regulen i convoquen les subvencions per a 2008 i 2009 d'accions de formació en sectors prioritaris i emergents, adreçades a treballadors/es en situació d'atur, amb l'objectiu de facilitar l'adquisició de competències professionals requerides per a l'exercici d'una ocupació. DOGC 5081, 29.2.2008.

⁷⁷ Resolució TRE/541/2008, de 22 de febrer, per la qual es convoquen les subvencions del programa Forma i Contracta per a la realització d'accions de formació amb compromís de contractació adreçades a treballadors en situació d'atur al 2008. DOGC 5080, 28.2.2008.

⁷⁸ Resolució TRE/736/2008, de 28 de febrer, per la qual s'amplia el termini d'execució dels plans de formació contínua dels contractes programa intersectorials i específics de l'economia social per a la formació de treballadors ocupats que preveu la Resolució TRE/1031/2007, de 28 de març. DOGC núm. 5093, de 18.3.08.

Ordre TRE/338/2008, de 4 de juliol, per la qual s'aproven les bases reguladores de les subvencions relatives a la formació d'oferta per realitzar accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors/ores desocupats/ades que promou el Servei d'Ocupació de Catalunya. DOGC 5171 11-7-08.

Resolució TRE/2189/2008, d'11 de juliol, de convocatòria de subvencions relatives a la formació d'oferta per realitzar accions formatives vinculades al Catàleg de Qualificació Professional adreçades prioritàriament a treballadors/ores en situació de desocupació, per a l'any 2008. DOGC 5171 11-7-08.

Resolució TRE/3558/2008, de 28 de novembre, per la qual es modifica el termini d'inici d'accions previst a l'article 14.1 de la Resolució TRE/2189/2008, d'11 de juliol, de convocatòria de subvencions relatives a la formació d'oferta per realitzar accions formatives vinculades al Catàleg de Qualificació Professional adreçades prioritàriament a treballadors/ores en situació de desocupació, per a l'any 2008. DOGC 5269 1-12-08.

Resolució TRE/2895/2008, de 18 de setembre, per la qual s'obre una nova convocatòria per a la concessió de subvencions públiques per al finançament de plans de formació d'oferta de caràcter intersectorial que promou el Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya. DOGC 5226 1-10-08.

⁷⁹ Ordre PRE/308/2008, de 13 de juny, per la qual s'estableix el procediment d'autorització dels Programes de Qualificació Professional Inicial, es regulen les bases de concessió de subvenció d'aquests programes i s'obre la convocatòria per al curs acadèmic 2008-2009.

⁸⁰ Ordre TRE/486/2008, de 6 de novembre, per la qual s'estableixen les bases que han de regir la concessió de subvencions de formació per a treballadors i treballadores del programa Forma't, i s'obre la convocatòria anticipada per al 2009. DOGC 5263 21-11-08.

⁸¹ Ordre TRE/311/2008, de 20 de maig, per la qual s'estableixen les bases reguladores que han de regir la concessió de subvencions per a la promoció de l'ocupació autònoma. DOGC 5160 de 27-6-08.

Resolució TRE/2209/2008, de 9 de juliol, per la qual s'aprova la convocatòria de tancament per a la concessió de subvencions per a accions relatives a l'assessorament a les persones emprenedores, per a l'any 2008, del sistema establert en l'Ordre TRI/387/2006, de 19 de juliol, per la qual es regula el Servei de Creació d'Empreses. DOGC 5172 14-7-08.

Ordre TRE/341/2008, de 9 de juliol, per la qual s'estableixen les bases reguladores que han de regir la concessió de subvencions de suport als programes dels ens locals de foment i assessorament a la creació d'empreses, als projectes singulars de suport a la creació d'empreses i als projectes experimentals de suport a la creació d'empreses. DOGC 5172 14-7-08. Desplegada per la Resolució TRE/2210/2008, de 9 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008-2009 per presentar les sol·licituds per a la concessió de subvencions de suport als programes dels ens locals de foment i assessorament a la creació d'empreses, als projectes singulars de suport a la creació d'empreses i als projectes experimentals de suport a la creació d'empreses, que regula l'Ordre TRE/341/2008, de 9 de juliol. DOGC 5172 14-7-08.

⁸² Ordre TRE/337/2008, de 10 de juliol, per la qual s'estableixen les bases que han de regir la concessió de subvencions per a programes innovadors cofinançades pel Fons Social Europeu i s'obre la convocatòria per al 2008. DOGC 5171 11-7-08. Modificada per l'Ordre TRE/441/2008, de 2 d'octubre, per la qual es modifica l'article 15 de l'Ordre TRE/337/2008, de 10 de juliol, per la qual s'estableixen les bases que han de regir la concessió de subvencions per a programes innovadors cofinançades pel Fons Social Europeu i s'obre la convocatòria per al 2008. DOGC 5237 16-10-08.

⁸³ Resolució TRE/2410/2008, de 25 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008 per a la concessió d'ajuts destinats al foment de la demanda en l'àmbit dels serveis a domicili. DOGC 5183 29-7-08.

⁸⁴ Resolució TRE/2411/2008, de 25 de juliol, per la qual s'obre la convocatòria per a l'any 2008 per a la concessió de subvencions destinades al desenvolupament de projectes d'estímul de la demanda en el marc dels nous jaciments d'ocupació. DOGC 5183 29-7-08.

⁸⁵ ORDRE TRE/267/2008, de 22 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores per a la concessió d'ajuts i subvencions als programes d'igualtat d'oportunitats en el treball: programes laborals per a la diversitat. DOGC 5145, de 4-6-08.

3.2. Polítiques actives d'ocupació

Amb caràcter previ a l'anàlisi de les mesures adoptades per fer front als efectes de la situació econòmica sobre el mercat de treball, cal assenyalar que malgrat que no existeix una definició generalment acceptada sobre què són i què inclouen les polítiques d'ocupació o de mercat de treball, habitualment s'accepta la distinció entre polítiques passives i polítiques actives suggerida per l'OCDE. Les polítiques passives comprenen les mesures que tenen per objectiu respondre a situacions de carència de les persones aturades assegurant-los un nivell d'ingressos. Les polítiques actives inclouen totes aquelles mesures destinades a incidir en el funcionament del mercat de treball per augmentar el nivell d'ocupació o reduir l'atur.⁸⁶

Finançament de les polítiques actives d'ocupació

Les fonts bàsiques de finançament de les polítiques actives d'ocupació a Catalunya són els recursos propis del Departament de Treball, el Fons Social Europeu, les transferències del Ministeri de Treball i Immigració⁸⁷ a través de la Conferència Sectorial d'Afers Laborals i les bonificacions a la cotització a la Seguretat Social en relació amb la quota per formació professional.

L'any 2008 el pressupost de la Generalitat ha destinat 416.718.000 euros a polítiques de foment de l'ocupació, definides com aquelles que tenen per finalitat l'adaptació dels treballadors i treballadores a les noves exigències tecnològiques i formatives del sistema productiu amb l'objectiu d'aconseguir una millora constant de la productivitat i per tant, de la competitivitat de les empreses. Aquesta previsió de despesa representa el 5% més que la previsió feta l'any anterior.

TAULA III-17. Foment de l'ocupació. Pressupost per programes. Catalunya, 2007-2008

Unitats: euros i percentatges.

PROGRAMA	2007	2008	Var. 2007-2008 (%)
Modernització servei públic d'ocupació / Assessorament i intermediació ocupacional	13.600.764	13.632.734	0,2
Promoció de l'ocupació	119.510.210	155.032.512	29,7
Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació	146.103.448	159.405.499	9,1
Qualificació professional	93.966.442	63.131.572	-32,8
Formació professional agrària i pesquera	3.704.000	3.461.000	-6,6
Relacions laborals, condicions de treball i riscos laborals	20.010.835	22.054.815	10,2
FOMENT DE L'OCUPACIÓ	396.895.700	416.718.133	5,0

⁸⁶ Vegeu "El reto del empleo". Fina Sanglas, Lluís. Mc Graw Hill. 2001. Pàgina 405 i següents. Dins les polítiques actives s'inclouen les mesures destinades a augmentar la demanda d'ocupació ja sigui de forma genèrica o dirigida a col·lectius concrets; les mesures que pretenen millorar els processos d'ajust entre oferta i demanda d'ocupació i les mesures destinades a la disminució de l'oferta d'ocupació o a la redistribució de l'ocupació a través a través de jubilacions anticipades, la reducció de la jornada o altres modalitats de repartiment d'ocupació.

⁸⁷ Fins la reestructuració dels departaments ministerials feta pel Reial decret 432/2008, de 12 d'abril, era el Ministeri de Treball i Afers Socials.

Font: Departament d'Economia i Finances. Generalitat de Catalunya.
Dades pressupostades.

En el conjunt de la política de foment de l'ocupació, el major pes correspon al programa *Polítiques d'igualtat en l'àmbit de l'ocupació*⁸⁸, amb 159 milions d'euros, i al programa *Promoció de l'ocupació*⁸⁹, amb 155 milions d'euros als quals, respectivament, es destina el 9,1% i 29,7% més que l'any anterior.

Augmenta també, el 10%, el pressupost del programa *Relacions laborals, condicions de treball i riscos laborals*⁹⁰ i, en menor mesura, el programa *Assessorament i intermediació ocupacional*⁹¹ (equivalent a l'anomenat *Modernització del servei públic d'ocupació* en anteriors pressupostos).

La resta de programes que el pressupost inclou en la política de despesa de foment de l'ocupació disminueixen i ho fa significativament el programa *Qualificació professional*⁹², al qual el pressupost inicial assignava un pressupost de 63 milions d'euros, el 33% menys que l'any anterior.

No obstant l'anterior, cal tenir en compte que entre les previsions pressupostàries i la despesa final hi ha diferències importants. A continuació s'analitzen⁹³ les principals línies d'actuació del Servei d'Ocupació de Catalunya, que concentra el 61% de la política de despesa de foment de l'ocupació.

Com anys enrere, cal partir de la constatació prèvia de la dispersió i pluralitat d'actuacions, fet que fa que la seva anàlisi sigui particularment complexa. D'altra banda, cal tenir en compte que en el moment de redactar aquesta Memòria part dels programes de polítiques actives d'ocupació encara estan en execució, raó per la qual les dades encara són provisionals.

TAULA III-18. Pressupost per programes de polítiques actives. Catalunya, 2008

Unitats: euros i percentatges.

	Pressupost atorgat	% total
Programes de desenvolupament local	37.905.831,5	10,0
Programes experimentals en matèria d'ocupació (PEMO) i projectes innovadors	61.321.521,2	16,2
Qualificació Professional	161.181.996,5	42,6
Programes mixtos de formació i treball	44.563.028,0	11,8
Programes d'experienciació laboral	60.086.373,3	15,9
Programes d'orientació professional	6.657.688,0	1,8
Altres programes	6.598.225,0	1,7
Pressupost total atorgat	378.314.664,4	100,0

Font: Servei d'Ocupació de Catalunya i Consorci per a la Formació Contínua de Catalunya.
Pressupost atorgat.

⁸⁸ Aquest programa té per objectiu facilitar la incorporació dels col·lectius amb especials dificultats d'inserció al conjunt de polítiques actives d'ocupació per tal de situar-los en la igualtat de condicions en la seva intermediació en el mercat de treball.

⁸⁹ L'objectiu d'aquest programa és apropar els serveis i les polítiques actives del Servei d'Ocupació de Catalunya a la ciutadania, així com convertir el conjunt de polítiques actives d'ocupació en eines susceptibles de poder adaptar-se a les necessitats ocupacionals que demani en cada moment el mercat de treball, empreses, territoris i persones treballadores.

⁹⁰ En aquest programa s'inclouen, entre altres, accions que tenen com objectiu reduir la taxa de temporalitat i millorar la igualtat en el treball entre homes i dones.

⁹¹ Té per objectiu la implantació de polítiques d'atenció i acompanyament per als treballadors i treballadores i per les empreses per tal d'aconseguir el màxim nivell d'ocupabilitat i millorar la competitivitat del teixit empresarial català.

⁹² Aquest programa es situa en el context de les actuacions orientades a garantir l'aprenentatge permanent al llarg de la vida i té per objectiu millorar la qualificació professional mitjançant accions formatives i complementàries, incidint especialment en l'adequació d'aquestes amb el mercat de treball, per millorar l'ocupabilitat dels treballadors i treballadores i la competitivitat de les empreses catalanes, en especial les Pimes, i fent èmfasi en la igualtat d'oportunitats, la prevenció de riscos laborals i les bones pràctiques mediambientals.

⁹³ L'anàlisi es fa partint del pressupost atorgat.

Les actuacions incloses dins el programa *Qualificació professional* han representat el 42,6% del pressupost total atorgat (161,1 milions d'euros).

Dins les actuacions incloses en aquest programa destaca, tant per pressupost atorgat com per nombre de persones beneficiàries, la formació d'oferta per treballadors ocupats⁹⁴ en la qual han participat 138.114 persones, gairebé el 55% de les quals eren dones i que ha representat el 41% (67 milions d'euros) del programa *Qualificació professional* i gairebé el 18% del pressupost total atorgat.

La formació d'oferta per realitzar accions formatives adreçades prioritàriament a treballadors i treballadores desocupats amb l'objectiu principal d'aconseguir la inserció laboral en aquelles ocupacions que requereix el sistema productiu han representat el 7% (28,2 milions d'euros) del total del pressupost atorgat i ha beneficiat 10.880 persones.

Tant pel pressupost atorgat (25 milions d'euros) com pel nombre de persones beneficiàries (12.099) destaquen també les accions de formació en sectors considerats emergents i prioritaris des de la perspectiva socioeconòmica del territori.⁹⁵ Del total de persones beneficiàries d'aquestes accions formatives, el 61% han estat dones.

Altres actuacions destacables dins el programa "Qualificació professional" són els convenis amb diferents departaments de la Generalitat per a desenvolupar accions per a la formació professional (gairebé 14 milions d'euros i 9.960 persones beneficiàries); els programes de qualificació professional inicial (9,2 milions d'euros i 2.169 persones beneficiàries) i les accions formatives desenvolupades per la xarxa dels Centres d'Innovació i Formació Ocupacional (6,1 milions d'euros atorgats i 4.480 persones beneficiàries).

Les accions catalogades dins els **programes experimentals en matèria d'ocupació i projectes innovadors** i dins els **programes d'experienciació laboral** representen, respectivament, el 16,2% (61 milions d'euros) i el 15,9% (60 milions d'euros) del pressupost total atorgat pel Servei d'Ocupació de Catalunya.

Dins els programes d'experienciació laboral, que han tingut 7.553 persones beneficiàries, destaquen els plans d'ocupació sol·licitats per entitats locals i entitats sense ànim de lucre destinats a la contractació de persones aturades per a la realització d'obres i serveis d'interès general i social, amb 45 milions d'euros atorgats i 5.325 persones beneficiàries.

Les escoles taller i els tallers d'ocupació s'inclouen dins els **programes mixtos de formació i treball**, programes públics d'ocupació que tenen com a finalitat donar formació i treball a persones en atur, mentre participen en un projecte d'utilitat pública o d'interès general i facilitant la seva incorporació al mercat laboral, als quals enguany s'han atorgat 44,5 milions d'euros i han beneficiat 4.171 persones.

A les actuacions incloses dins la categoria **programes de desenvolupament local** els ha correspost gairebé 38 milions d'euros. Dins d'aquesta categoria destaca l'import atorgat a les actuacions incloses dins el projecte "Treball als barris"⁹⁶ 19 milions d'euros amb 5.788 beneficiaris i les accions destinades a facilitar la contractació, per part de les entitats locals, de tècnics i tècniques de desenvolupament local per dinamitzar, promoure i executar en cooperació amb altres agents programes i mesures que afavoreixin la promoció econòmica en el seu territori d'actuació, cercant un creixement econòmic sostenible generador d'ocupació⁹⁷. A aquestes darreres actuacions s'ha atorgat 13,1 milions d'euros, que han suposat la contractació de 503 persones, el 70% de les quals eren dones.

Enguany cal destacar també el projecte "Treball a les quatre comarques" al qual s'ha atorgat gairebé un milió d'euros i ha beneficiat 1.320 persones.

Finalment, dins els pressupost atorgar pel SOC cal fer referència als **programes d'orientació laboral** que inclouen els itineraris personals d'inserció que comprenen les accions d'orientació professional per a

⁹⁴ Formació contínua, en la terminologia anterior al Reial decret 395/2007.

⁹⁵ Hi ha dues línies d'actuació, les accions per cobrir necessitats formatives de diferents sectors productius incloses en el Catàleg de Qualificacions Professionals de Catalunya i les accions per cobrir necessitats formatives de diferents sectors que permetin l'impuls de noves ocupacions relacionades amb sectors emergents, noves demandes socials, noves tecnologies i gestió del medi ambient.

⁹⁶ A través d'aquest projecte es promou la realització d'accions complementàries a la Llei 2/2004, de 4 de juny de barris, en matèria ocupacional i de desenvolupament local.

⁹⁷ Agents d'ocupació i desenvolupament local. Cal tenir en compte, però, que aquest tipus d'accions també poden adoptar-se en el context d'actuacions integrals com "Treball als Barris" o "Treball a les quatre comarques".

l'ocupació i l'assistència per a l'autocupació que s'articulen de forma personalitzada, que enguany han comptat amb un pressupost inferior (27% menys) i amb menys nombre de persones beneficiàries (6.054, 37% menys).

D'altra banda, cal fer una breu referència a les actuacions del **Departament de Treball** que poden ser classificades com a polítiques actives d'ocupació, que s'enquadren en els programes de promoció de l'ocupació, de relacions laborals i el d'igualtat d'oportunitats.

Així, dins el programa de promoció de l'ocupació, ha de fer-se referència a les subvencions a la promoció de l'ocupació autònoma, als processos d'assessorament i a les actuacions del Servei de creació d'empreses. L'anàlisi d'aquestes actuacions es tracta en el Capítol IV de la present Memòria.

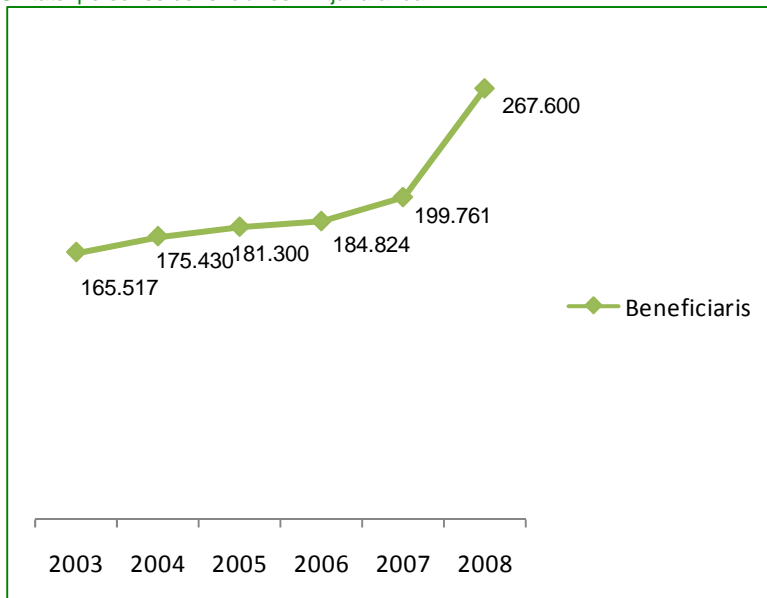
Dins el programa d'igualtat d'oportunitats, el Departament de Treball ha desenvolupat actuacions dirigides a la inserció laboral de persones amb disminució i dificultats d'inserció i actuacions per a establir itineraris d'inserció pels beneficiaris de la renda mínima d'inserció. Així mateix, dins el programa de relacions laborals i condicions de treball cal fer referència a les actuacions dirigides a la formació dels treballadors afectats per un expedient de regulació d'ocupació amb efectes de suspensió del contracte de treball, i a les actuacions dirigides a donar suport a les empreses (de més de 100 treballadors) que promocionin la figura de l'agent per la igualtat d'oportunitats i a aquelles (de més de 30 treballadors) que vulguin implantar d'un pla d'igualtat.

3.3. Prestacions d'atur

L'any 2008 ha augmentat la tendència a l'alça que els darrers anys ha tingut el nombre de persones beneficiàries de prestacions d'atur. Així, la mitjana de persones beneficiàries de prestacions d'atur l'any 2008 ha estat de 267.613 persones, gairebé el 34% més que l'any precedent, enfront del 32,2% que ha augmentat la mitjana estatal.

GRÀFIC III-14. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE DE PERSONES BENEFICIÀRIES DE PRESTACIONS D'ATUR. CATALUNYA 2003-2008

Unitats: persones beneficiàries. Mitjana anual.

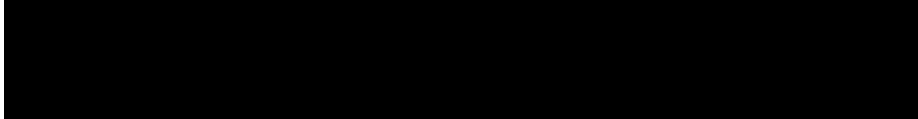
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

No obstant l'anterior, s'ha d'assenyalar que el mes de desembre 354.979 persones percebien una prestació d'atur, un 58% més que l'any anterior. Aquest augment és molt similar al creixement de les persones aturades registrades que, com s'ha assenyalat en l'apartat 3.1, del desembre del 2007 al desembre del 2008 han augmentat el 59,2%, passant de 266 milers a 423 milers de persones aturades.

Des del punt de vista territorial, l'augment del nombre de persones beneficiàries ha estat més acusat a la província de Lleida, on l'augment ha estat del 45,1% si es té en compte la mitjana anual i del 47,3% si es té en compte les dades de desembre del 2007 a desembre del 2008. La província de Barcelona és la que registra els augments inferiors, del 31,4% i el 35,9%, respectivament.

GRÀFIC III-15. Percentatges augment persones beneficiàries prestacions atur. Catalunya. 2007-2008

Unitat: percentatges.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades Servei Públic Ocupació.

D'ençà del mes d'octubre, el Ministeri de Treball i Immigració ha deixat de publicar la **taxa de cobertura**, al·legant que aquest concepte respon a una sèrie que ha quedat obsoleta atès que la forma actual de registrar l'atur no coincideix amb el càlcul de la sèrie de la taxa de cobertura i que ha de renovar-se en el marc del diàleg social. La darrera dada, corresponent al mes de setembre, indicava que la taxa de cobertura bruta en l'àmbit estatal arribava al 86,9% i començava a experimentar un descens respecte els dos mesos anteriors.

Malgrat no disposar de la taxa de cobertura com en anteriors edicions d'aquesta Memòria, ateses les dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal, es constata que al desembre del 2008 a Catalunya més del 16%⁹⁸ de les persones aturades registrades no rebien cap tipus de prestació d'atur.⁹⁹

Per sexe, 135.495 homes perceben prestacions d'atur (el 50,6%) enfront de 129.460 dones (el 48,4%).¹⁰⁰

Per **sectors econòmics**, el sector serveis és el que ha inclòs un major nombre de beneficiaris de prestacions (amb el 68,8%), seguit del sector de la construcció (16,3%), indústria (12%) i agricultura (2,8%).¹⁰¹

Per **tipus de prestació**, les persones que perceben una prestació contributiva representen el 76,1% (203.546 persones) del total de persones beneficiàries d'una prestació d'atur a Catalunya. El 22,9% (61.334 persones) perceben una prestació del nivell assistencial i la resta perceben la renda activa d'inserció (1%, 2.717 persones).¹⁰²

⁹⁸ Aproximadament 68.000 persones.

⁹⁹ Cal tenir en compte, però, que no es computen dins l'atur registrat col·lectius com, entre d'altres, els demandants d'ocupació no ocupats, com els que estan cursant cursos de formació, i aquells que manifesten tenir una disponibilitat limitada. D'incloure's els demandants d'ocupació exclosos dels aturats registrats, el percentatge variaria.

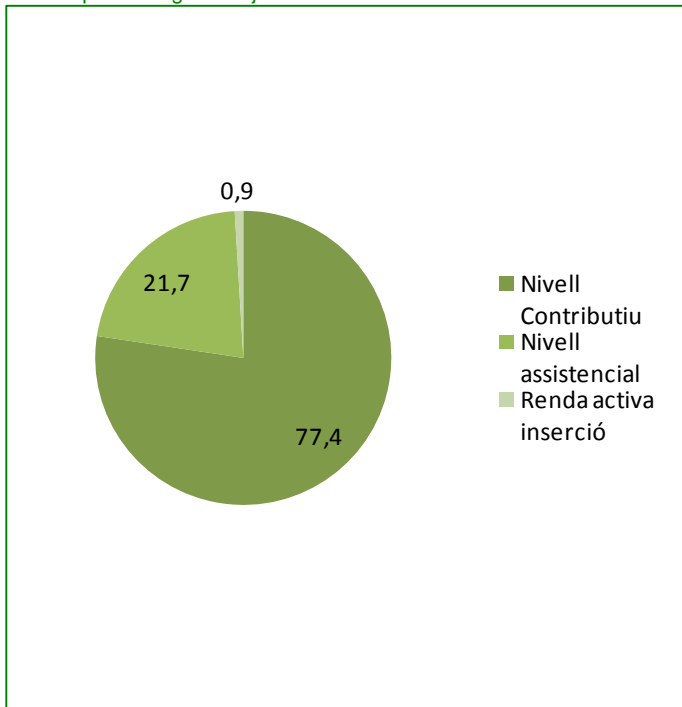
¹⁰⁰ Percentatges sense tenir en compte les persones beneficiàries de la renda activa d'inserció, que representen l'1% del total de persones beneficiàries i respecte les quals no es disposa de la desagregació per sexe de les persones beneficiàries.

¹⁰¹ Dades estatals.

¹⁰² Aquestes proporcions es mantenen en analitzar les dades de desembre de 2008.

GRÀFIC III-16. Beneficiaris per tipus de prestació. Catalunya 2008.

Unitats: percentatges. Mitjana anual.

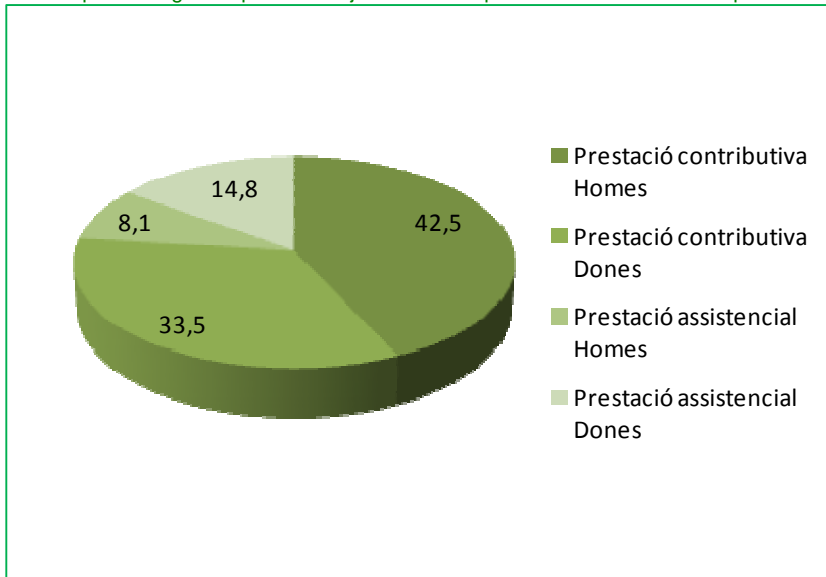
Font: Elaboració pròpia a partir dades Servei Públic Ocupació Estatal.

El pes de les persones beneficiàries d'una prestació contributiva respecte el total de persones beneficiàries d'una prestació d'atur és superior a Catalunya que en el conjunt d'Espanya, on representen el 60,7%. Les persones beneficiàries d'una prestació de nivell assistencial en l'àmbit estatal representen el 35,6%, enfront del 22,9% a Catalunya. Les persones que perceben renda activa d'inserció també tenen un major pes respecte el total de persones beneficiàries en l'àmbit estatal (3,7%) que en el català.

Respecte el total de persones beneficiàries de prestacions d'atur a Catalunya, el 42,5% (113.867) són homes que reben una prestació contributiva, el 33,5% (89.693) dones que reben una prestació contributiva, el 14,8% (39.707) dones que reben una prestació assistencial i el 8,1% (21.628) homes que reben prestació assistencial.

GRÀFIC III-17. Persones beneficiàries de prestacions contributives o assistencials per sexe. Catalunya 2008.

Unitats: percentatges respecte la mitjana anual de persones beneficiàries de prestacions d'atur.

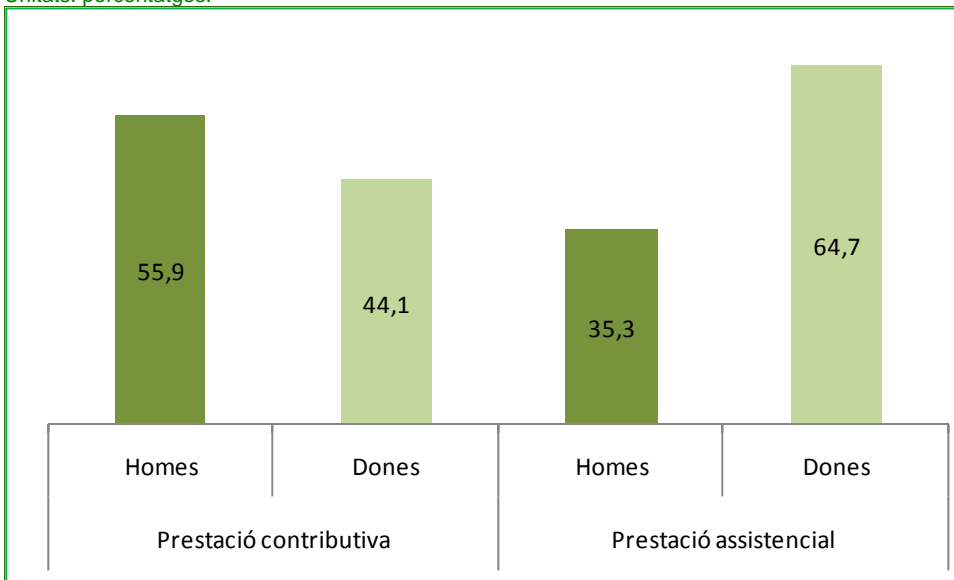

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

D'altra banda, tenint en compte el tipus de prestació i el sexe de la persona beneficiària, s'observa que la distribució per sexes, que sense distingir per tipus de prestació és del 50,6% homes i el 48,4% dones, varia si es té en compte quina prestació es percep. Així, en les prestacions contributives, els homes representen el 55,9% mentre que en les assistencials les dones representen el 64,7%.¹⁰³

GRÀFIC III-18. Persones beneficiàries de prestacions contributives o assistencials per sexe. Catalunya 2008.

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de dades del Servei Públic d'Ocupació Estatal.

¹⁰³ No hi ha dades per sexe respecte la renda activa d'inserció.

Ateses les dades estatals, els homes representen el 51,4% del total de persones beneficiàries de prestacions d'atur. En funció del tipus de prestació, aquests percentatges varien: en les prestacions contributives, els homes representen el 59,2% i les dones el 40,8%. En canvi, tant en el subsidi com en la renda activa d'inserció el pes de les dones és superior: 57,4% en el subsidi i 77,4% en la renda activa d'inserció.

L'import mig brut de la prestació contributiva percebuda per persona beneficiària durant el mes de desembre fou de 880,4 euros, aproximadament uns 50 euros més que la mitjana estatal.¹⁰⁴

L'any 2008 s'han acollit a Catalunya al sistema de capitalització de les prestacions d'atur¹⁰⁵ un total de 33.848 persones (el 7,7% més que l'any anterior), el 76,3% de les quals són homes. La província de Barcelona és la que concentra el nombre de capitalitzacions més elevat (el 71%), seguida de Girona (el 12%). La gran majoria de les persones que s'han acollit al sistema de capitalització han optat pel treball per compte propi (el 96,4%), l'1,8% per convertir-se en socis de cooperatives i l'1,6% restant en socis de societats laborals. Pel que fa a la mitjana de l'import líquid capitalitzat per treballador, l'any 2008 ha disminuït un 5,2% respecte l'any anterior, situant-se en 3.693 euros¹⁰⁶.

Tal com s'ha assenyalat a l'apartat 3.1 enguany s'ha establert una nova modalitat d'abonament acumulat i de forma anticipada de la prestació contributiva per atur a aquells treballadors estrangers no comunitaris que retornin voluntàriament als seus països d'origen.¹⁰⁷ Les previsions inicials del Ministeri de Treball i Immigració era que, de les aproximadament 80.000 persones que podien acollir-s'hi, s'hi acollirien entre el 10 i el 15%, és a dir, entre 8.000 i 12.000 persones. No obstant això, a finals d'any s'hi havien acollit aproximadament 1.400 persones.

Pel que fa al període consumit en les prestacions contributives, el major nombre de beneficiaris es concentra en prestacions de durada curta. Així, el 22,3% perceben prestacions de fins a 2 mesos (respecte del total de persones beneficiàries, el 13,2% eren homes i el 9,1% dones), el 22% de 2 a 4 mesos (respecte del total de persones beneficiàries, el 12,9% eren homes i el 9,2% dones) i el 15% de 4 a 6 mesos (respecte del total, 8,7% homes i 6,3% dones).

Pel que fa a la causa d'accés a la prestació contributiva d'atur, el major pes (43%) el tenen les persones que han accedit a la prestació per decisió empresarial d'extinció de la relació laboral sense necessitat que la persona treballadora impugni la decisió¹⁰⁸; i aquelles que hi accedeixen per la finalització del contracte temporal (40%). A nivell estatal, la proporció varia atès que tenen un pes major (52,7%) les persones que perceben la prestació a causa de la finalització de contracte temporal, si bé també és destacable que el 39% són persones que han accedit a la prestació per decisió empresarial d'extinció de la relació laboral no impugnada.

L'import mensual de les prestacions assistencials i de la renda activa d'inserció és del 80% de l'IPREM, és a dir, pel 2008, 413,5 euros.

Pel que fa al període consumit en les prestacions assistencials, només es disposa de dades estatals, segons les quals els percentatges superiors es concentren en aquelles persones que reben prestacions de fins a 3 mesos (21%) i de 3 a 6 mesos (21%). En aquest tipus de prestació, però, les persones que reben prestacions amb durada superior, de fins a 60 mesos, és del 10% (14% en el cas dels homes i 9% en el cas de les dones).

Pel que fa a la causa d'accés a la prestació assistencial d'atur destaca que el 53% (32.517 persones) de les persones beneficiàries d'una prestació del nivell assistencial ho són del subsidi per a més grans de 52 anys, percentatge superior al 38% a nivell estatal,¹⁰⁹ el 21,6% (13.239 persones) ho són per haver esgotat el subsidi destinat a menors de 45 anys¹¹⁰, el 13,8% per no tenir cotitzacions suficients per accedir a una prestació contributiva¹¹¹ i el 7,9% per haver esgotat el subsidi per més grans de 45 anys.¹¹²

¹⁰⁴ L'import mig diari líquid ha estat lleugerament superior que l'any anterior, arribant als 808,8 euros (26,96 euros diaris x 30 dies).

¹⁰⁵ Al Capítol IV d'aquesta Memòria es fa una anàlisi més detallada de la capitalització de la prestació d'atur.

¹⁰⁶ Dades estatals.

¹⁰⁷ Declaracions del Ministre de Treball i Immigració a Onda zero.

http://www.elpais.com/articulo/espana/plan/retorno/atrae/1400/inmigrantes/elpepunac/20090115elpepinac_11/Tes

¹⁰⁸ Causa de situació legal d'atur d'ençà de la reforma de l'any 2002. Llei 45/2002 de mesures urgents per a la reforma del sistema de protecció d'atur.

¹⁰⁹ Subsidi per a persones aturades més grans de 52 anys enquadrades en alguna de les situacions que delimiten la resta de subsidis assistencials: persones aturades amb un mínim de contribució; persones aturades que hagin esgotat les prestacions contributives o bé persones aturades en situació d'especial necessitat.

¹¹⁰ El 23% a nivell estatal, 110.843 persones.

¹¹¹ El 12% a nivell estatal.

¹¹² El 8% a nivell estatal.

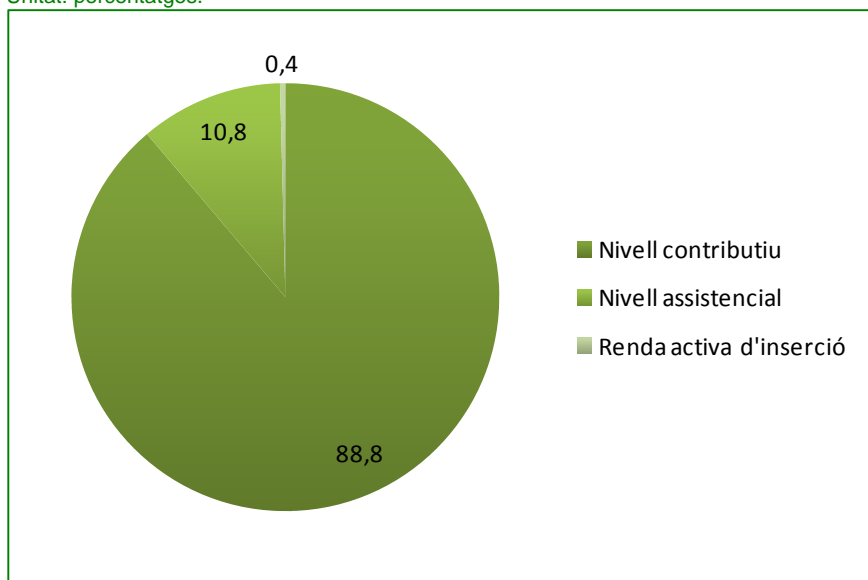
L'augment del nombre de persones beneficiàries s'ha vist clarament reflectit en l'augment de la **despesa en prestacions** d'atur. S'han destinat 3.600 milions d'euros a satisfer prestacions d'atur a Catalunya, un 17% del total de la despesa destinada a prestacions d'atur a nivell estatal (21.047 milions d'euros). Respecte l'any anterior, aquesta despesa suposa un increment del 39,3% a Catalunya i del 37,6% a Espanya.

Aquestes xifres contrasten amb l'import que el pressupost pel 2008 preveia destinar al pagament de les prestacions d'atur, 15.506 milions d'euros, import que va representar un augment del 9% respecte al pressupost de l'any anterior i el 65,34% del total del pressupost del Servei Públic d'Ocupació Estatal. El 77% de la despesa prevista es destinava al pagament de la prestació contributiva, amb un total de 11.940 milions d'euros.

Per tipus de prestació, el 88,8% de l'import de les prestacions d'atur s'ha destinat al pagament de prestacions contributives, el 10,8% a prestacions del nivell assistencial i la resta a la renda activa d'inserció. Aquesta distribució denota que a Catalunya la despesa per prestacions contributives té més pes que a Espanya, on representa el 80,2%.¹¹³

GRÀFIC III-19. Percentatge despesa per tipus de prestació. Catalunya 2008.

Unitat: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de dades Servei Públic Ocupació Estatal.

La despesa mensual per persona beneficiària¹¹⁴ el mes de desembre de 2008 ha estat de 1.140 euros, gairebé 110 euros més que la mitjana estatal i el 5,3% més que el mateix mes de l'any anterior.

La previsió d'ingressos per cotitzacions d'atur (19.952 milions d'euros) ha continuat essent superior a la despesa prevista en prestacions d'atur. Amb tot, cal tenir en compte que enguany, amb la previsió de despesa feta pel pressupost s'estimava atendre 1.336.201 persones de mitjana mensual, previsió que s'allunya dels 1.814.632 de persones beneficiàries de mitjana de l'any 2008 i encara més dels 2.318.941 de persones beneficiàries del mes de desembre.

4. La negociació col·lectiva

En aquest apartat es fa una anàlisi de la negociació col·lectiva, la seva estructura i el model de negociació, així com de les persones treballadores i les empreses afectades.

¹¹³ La despesa per prestacions del nivell assistencial a Espanya el desembre de 2008 representava el 18,2% del total (inclosos el subsidis eventuais agraris) i la renda activa d'inserció l'1,7%.

¹¹⁴ Incloses les cotitzacions a la Seguretat Social i exclosos els subsidis agraris.

Les dades referents a Catalunya de l'any 2008 per elaborar aquest apartat corresponen al Departament de Treball, i estan actualitzades en data 31 de desembre de 2008.¹¹⁵

La font d'informació emprada és el full estadístic que han d'emplenar les comissions negociadores un cop signat l'acord i que forma part de la documentació que es registra davant l'autoritat laboral. El tractament de les dades es fa en funció de l'any d'inici d'efectes econòmics i de la data de registre. Atès que el registre dels convenis, de vegades, és posterior a l'inici de la vigència dels convenis, les dades analitzades en aquest apartat són parcials i estan sotmeses a variacions, per la qual cosa es consideren provisionals.

Els acords col·lectius que s'analitzen són aquells que tenen els efectes econòmics l'any 2008 i que han estat registrats fins el mes de desembre de 2008.

També cal indicar que s'analitzen tant els acords col·lectius que tenen la vigència dels efectes econòmics durant l'any 2008 com els acords que tenen una vigència certa i els efectes econòmics dels quals inclouen l'any natural sencer. No estan inclosos en les dades ni els convenis vigents normativament, que el Departament de Treball qualifica com a prorrogats, ni aquells que no tenen una clàusula de pròrroga expressa, que el Departament de Treball qualifica com de vigència no determinada.

4.1. Context normatiu

En l'àmbit estatal, cal destacar la pròrroga per a l'any 2008 de l'Acord Interconfederal per a la Negociació Col·lectiva 2007¹¹⁶ (ANC 2007). Així, són d'aplicació per a l'any 2008 els criteris, orientacions i recomanacions de l'ANC 2007. A més, s'incorporen quatre d'annexos que remarquen la incidència en la negociació col·lectiva tant de la Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març,¹¹⁷ per a la igualtat efectiva de dones i homes, com de l'Estratègia Espanyola de Seguretat i Salut en el Treball 2007-2012.

L'annex primer actualitza el context econòmic, assenyalant que les perspectives econòmiques per l'any 2008 apunten cap a una pèrdua del dinamisme de l'activitat, la qual cosa indica que aquesta no assolirà els ritmes elevats de creixement d'exercicis anteriors. Davant d'aquesta conjuntura, l'ANC es configura com a un instrument necessari per tal de fer front als reptes de futur, atesa la relació directa entre la negociació col·lectiva i les estructures econòmiques i socials.

Pel que fa a la igualtat d'oportunitats, l'annex segon recorda que els convenis col·lectius poden establir mesures d'acció positiva, en primer lloc, per afavorir l'accés de les dones a les professions en què es troben subrepresentades i, en segon lloc, pel que fa a les condicions de classificació professional, promoció i formació.

Aquest annex també assenjala que les definicions sobre discriminació directa, indirecta, assetjament sexual assetjament per raó de sexe i discriminació per embaràs o maternitat, que actualment s'inclouen en alguns convenis col·lectius, han d'adequar-se a les definicions que estableix la Llei d'igualtat.

Un dels aspectes rellevants d'aquesta Llei d'igualtat és l'obligació d'elaborar un pla d'igualtat a les empreses de més de 250 treballadors. La pròrroga de l'ANC ressalta que aquest pla ha de ser objecte de negociació i, si s'escau, acord amb els representants legals dels treballadors. Aquest deure de negociació sorgeix per als convenis que es denunciïn a partir del 24 de març de 2007, data d'entrada en vigor de la Llei.

L'ANC també assenjala que la Llei d'igualtat remet a la negociació col·lectiva o bé a l'acord amb l'empresari l'establiment dels termes en què el treballador/a exercirà el dret a adaptar la durada i distribució de la jornada de feina per tal de fer efectiu el dret a la conciliació de la vida personal, familiar i laboral, així com el dret a acumular les hores de lactància en jornades completes.

D'altra banda, també és matèria de negociació col·lectiva la regulació dels termes en què el treballador haurà de comunicar l'empresari la suspensió del contracte per paternitat. La Llei d'igualtat també remet a la negociació col·lectiva la possibilitat d'establir mesures per a la prevenció de l'assetjament sexual i assetjament

¹¹⁵ La darrera informació consultable és la de desembre de 2008, atès que s'està duent a terme l'adaptació a la nova Classificació d'activitats econòmiques (CCAIE 2009).

¹¹⁶ Resolució de 21 de desembre de 2007, de la Direcció General de Treball, per la qual es registra i publica l'Acta de pròrroga per a l'any 2008, de l'Acord Interconfederal per a la negociació col·lectiva 2007 i els seus annexos (BOE núm. 12, de 14.01.08).

¹¹⁷ BOE núm. 71, de 23.03.07

per raó de sexe, com l'elaboració i difusió de codis de bones pràctiques, la realització de campanyes col·lectives o accions de formació.

L'annex tercer assenyala els aspectes relatius a la negociació col·lectiva contemplats a l'Estratègia Espanyola de Seguretat i Salut en el treball. En concret, s'estableixen criteris perquè en cada àmbit sectorial estatal s'estableixi un òrgan específic de caràcter paritari per a la promoció de la prevenció de riscos laborals a les empreses que tinguin entre 6 i 50 persones treballadores i els manqui aquest òrgan. Amb caràcter subsidiari respecte al que s'estableix per a la negociació col·lectiva estatal es promouran acords anàlegs en l'àmbit territorial entre les organitzacions empresarials i sindicals i les comunitats autònomes, els continguts dels quals seran acords amb els criteris i principis de paritat i confidencialitat establerts per a l'àmbit estatal. S'evitarà la concurrència sobre una mateixa empresa d'aquests programes sectorials i territorials i també es procurarà que no hi hagi àmbits desatesos. Aquest Annex també recorda que a l'Estratègia Espanyola es va pactar que les empreses de més de 50 treballadors, al si del Comitè de Seguretat i Salut, es tracti, si s'escau, sobre la gestió realitzada pel servei de prevenció alià, així com l'obligació de negociar la renovació del concert amb aquest.

Finalment, l'annex quart de l'ANC recull l'Acord marc europeu sobre assetjament i violència al lloc de treball, signat pels representants empresarials i sindicals en l'àmbit de la Unió Europea el 26 d'abril de 2007.

També en l'àmbit estatal cal destacar la Resolució de 26 de maig de 2008, de la Secretaria d'Estat per a l'Administració Pública, per la qual es publica l'Acord Administració - Sindicats per a l'ordenació de la negociació col·lectiva de l'Administració General de l'Estat.¹¹⁸ La Mesa General de Negociació de l'Administració General de l'Estat per a l'ordenació de la negociació col·lectiva subscriu aquest Acord, a l'empara de la Llei 7/2007, de l'Estatut Bàsic de l'empleat públic¹¹⁹. L'Acord configura l'estructura de la negociació col·lectiva, amb l'objectiu de simplificar-la, racionalitzar-la i aconseguir la millora de les condicions de treball dels empleats i les empleades públiques i una major eficàcia i qualitat dels serveis públics de l'Administració General de l'Estat. L'Acord estableix, d'una banda, els criteris inspiradors que han d'emmarcar el desenvolupament correcte de la negociació col·lectiva i, de l'altra banda, uns principis de coordinació entre els diversos àmbits de negociació, per tal d'agilitzar el procés negociador. Es constitueixen 7 Comissions tècniques que depenen de la Mesa General de Negociació de l'Administració General de l'Estat: Comissió tècnica de prevenció de riscos laborals; Comissió tècnica de formació; Comissió tècnica d'Acció Social; Comissió tècnica d'igualtat d'oportunitats i tracte de dones i homes; Comissió tècnica per al personal laboral a l'exterior; Comissió tècnica de temporalitat i ocupació i Comissió tècnica sobre Responsabilitat Social.

En l'àmbit autonòmic, l'any 2008 s'ha aprovat el Decret 29/2008, d'organització i funcionament del Consell de Relacions Laborals.¹²⁰ Pel que fa a la negociació col·lectiva, cal destacar que s'estableix la composició, funcions i funcionament de la Comissió de Convenis Col·lectius, òrgan especialitzat del Consell creat per la Llei 1/2007, del Consell de Relacions Laborals,¹²¹ i fruit també de la voluntat tripartida dels agents socials i del Govern recollida per l'Acord Estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana, signat el 16 de febrer de 2005. L'objectiu d'aquesta Comissió és impulsar, orientar i millorar l'estructura i els continguts de la negociació col·lectiva a Catalunya.

També cal destacar el Decret 227/2008, de 18 de novembre, de creació i regulació de l'Observatori del Treball, el qual ha estat objecte de dictamen per part del CTEC (Dictamen 20/2008). La finalitat de l'Observatori és obtenir i proporcionar informació, anàlisi i prospectiva en matèria de polítiques actives d'ocupació i en altres aspectes vinculats amb l'àmbit del treball per al coneixement i la presa de decisions per part del departament competent en matèria de treball i organismes que en depenen. Pel que fa a la negociació col·lectiva, el Decret estableix com a una de les funcions de l'Observatori obtenir dades, elaborar i facilitar informació, en l'àmbit territorial i sectorial de Catalunya, relacionada amb la negociació col·lectiva i amb les condicions d'igualtat en el treball de les dones, els i les joves, els i les immigrants, les persones amb discapacitat i altres col·lectius.

¹¹⁸ BOE núm. 137, de 06.06.08

¹¹⁹ BOE núm. 67, de 19.03.07

¹²⁰ DOGC núm. 5060, de 31.01.08

¹²¹ DOGC núm. 4902, de 12.06.07

4.2. Acompliment dels objectius de l'Acord Estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana

L'Acord Estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana 2008-2011 contempla, a la seva línia 21, de Relacions Laborals, dues mesures estretament relacionades amb el contingut d'aquest apartat de la Memòria Socioeconòmica i Laboral. Aquestes són, la mesura 90 (desplegar el Consell de Relacions Laborals) i la mesura 91 (consolidar el Tribunal Laboral de Catalunya).

Cadascuna de les mesures contemplem uns indicadors d'assoliment i el pressupost per als anys 2008, 2009, 2010 i 2011. A la taula següent es pot observar el grau d'assoliment dels indicadors previstos a l'Acord.

TAULA III-19. ASSOLIMENT DELS INDICADORS PREVISTOS A L'ACORD ESTRATÈGIC 2008-2011

Mesura	Departament	Indicador	2008	
			Previst	Assolit a 31/12/2008
90	Treball	Informes en matèria de negociació col·lectiva i convenis col·lectius	3	7
		Eines i recursos d'informació en matèria de relacions laborals	5	5
91	Treball	Establiment d'un nou sistema de finançament del TLC	SÍ	SÍ
		Obertura de la seu del TLC a Tarragona	NO	NO

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de seguiment publicades al web de l'Acord Estratègic (Informe d'indicadors a 31.12.08)

Els documents de seguiment de l'Acord Estratègic, actualitzats a 31 de desembre del 2008 indiquen que, pel que fa a la mesura 90, de desplegament del Consell de Relacions Laborals, amb la finalitat d'impulsar les funcions d'aquest Consell com a òrgan de diàleg social i participació institucional de referència a Catalunya en les matèries laborals, s'han dut a terme les actuacions següents:

- S'han desenvolupat 7 informes i estudis sobre negociació col·lectiva i organització del temps de treball, qualitat en l'ocupació i absentisme, entre d'altres.
- Està en curs l'elaboració d'un estudi sobre valoració de llocs de treball des d'una perspectiva de gènere.

Pel que fa al tema de desenvolupar diferents eines i recursos d'informació, les accions realitzades són les següents:

- Creació de l'Espai intern del Consell a través de la plataforma e-Catalunya com un grup de treball dins del portal de Treball que permet a les persones membres del Consell conèixer la seva activitat.
- S'ha donat d'alta la pàgina web del Consell amb domini propi: www.crl.cat.
- S'ha elaborat un dossier de normativa comparada en matèria d'igualtat de tracte i d'oportunitats de dones i homes i es continua adquirint material, per actualitzar i ampliar el fons bibliogràfic existent al Departament.

Quant a la mesura 91, relativa a consolidar el Tribunal Laboral de Catalunya, s'ha definit el nou sistema de finançament, amb l'objectiu d'avançar en la consolidació d'aquest com a organisme de referència en conciliació, mediació i arbitratge de conflictes sociolaborals a Catalunya.

4.3. Estructura, àmbits d'aplicació i vigència

L'estadística sobre negociació col·lectiva recull tres tipus de convenis o pactes, els quals són anomenats de forma genèrica *acords col·lectius*. En primer lloc, els convenis col·lectius estatutaris, que estan integrats pels convenis col·lectius pròpiament dits, pels acords per mediació o laudes arbitrals i pels convenis d'extensió. El segon tipus de pactes són els convenis col·lectius extraestatutaris, anomenats també *pactes d'eficàcia limitada*, i el tercer tipus són els acords o pactes de funcionaris. Els acords de funcionaris determinen les condicions de treball dels funcionaris públics en matèries que són competència del Consell de Ministres, dels consells de govern de les comunitats autònomes o dels òrgans corresponents de les entitats locals. Perquè siguin vàlids o eficaços han de ser aprovats expressament i formal per l'òrgan competent. En canvi, els pactes de funcionaris determinen les condicions de treball en matèries que corresponen estrictament a l'àmbit competencial de l'òrgan administratiu que els subscriu i vinculen directament les parts.

L'any 2008 s'han celebrat 960 convenis col·lectius, tal com es pot observar a la taula següent.

Pel que fa als convenis col·lectius estatutaris, l'any 2008 n'hi ha hagut 901, la qual cosa representa el 93,8% sobre el total d'acords col·lectius. Dins dels convenis col·lectius estatutaris, els convenis col·lectius pròpiament dits són els que tenen un major pes respecte la resta ja que representen el 97,9% sobre el total de convenis estatutaris. L'any 2008 s'han registrat 18 convenis d'adhesió i 1 acord per mediació o laude arbitral. No hi ha hagut cap conveni d'extensió.

L'any 2008 hi han hagut 2 convenis col·lectius extraestatutaris o pactes d'eficàcia limitada.

Pel que fa als acords o pactes de funcionaris, n'hi ha hagut 57 en total, dels quals el 70,2% són acords de funcionaris.

TAULA III-20. NOMBRE D'ACORDS COL·LECTIUS SEGONS LA NATURALESA DE L'ACORD. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'acords.

	2008
Conveni col·lectiu	882
Adhesió	18
Acord per mediació o laude arbitral	1
Pacte d'eficàcia limitada	2
Acord de funcionaris	40
Pacte de funcionaris	17
TOTAL	960

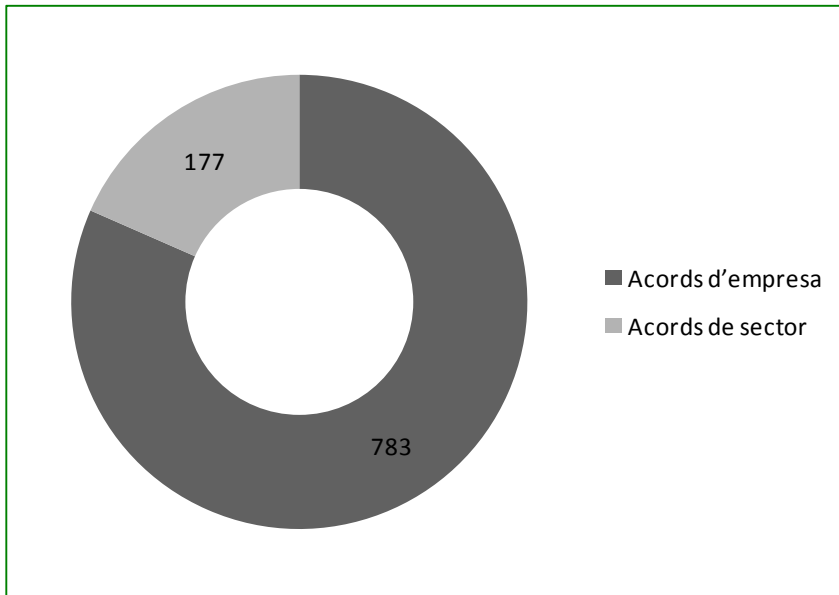
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Una segona classificació dels acords col·lectius es pot establir segons l'àmbit de negociació. Es distingeix entre els acords d'empresa i els acords de sector.

Pel que fa al nombre d'acords, tal i com es desprèn del gràfic següent, el 81,6% són acords de empresa i la resta, és a dir, el 18,4%, són acords sectorials.

GRÀFIC III-20. NOMBRE D'ACORDS SEGONS ÀMBIT DE NEGOCIACIÓ. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'acords

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

No obstant, tal i com es pot observar a la taula següent, es manté la tendència observada en els anys anteriors, és a dir, la major part d'empreses i persones treballadores estan afectades per acords d'àmbit sectorial. Així doncs, els acords sectorials afecten el 99,5% del total de les empreses afectades per la negociació col·lectiva i el 89,1% del total de les persones treballadores afectades per la negociació col·lectiva l'any 2008.

Quant a la naturalesa dels acords, els acords estatutaris han afectat 163.112 empreses, el 99,8% del total d'empreses afectades, i 1.883.702 persones treballadores, el 99% del total de treballadors/es afectats per la negociació col·lectiva. Els acords extraestatutaris han afectat 228 empreses i 12.669 treballadors/es. Per últim, els acords o pactes de funcionaris han afectat 57 empreses (tal i com marca la tendència dels anys anteriors, aquest nombre coincideix amb el nombre d'acords o pactes de funcionaris) i 4.887 persones treballadores. Si es fa la distinció entre acords i pactes de funcionaris, es pot observar que en ambdós casos coincideix el nombre d'acords amb les empreses afectades (40 i 17, respectivament). En canvi, pel que fa als treballadors/es afectats, els acords de funcionaris afecten 3.512 persones treballadores, 2.137 més que els pactes de funcionaris.

TAULA III-21. EMPRESSES I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES SEGONS EL NIVELL DE NEGOCIACIÓ. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'empreses i treballadors afectats.

	Acords d'empresa	Acords de sector	TOTAL
Empreses afectades	878	162.519	163.397
Treballadors afectats	206.104	1.695.154	1.901.258

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Segons el sector d'activitat econòmica dels acords, el 67% del total d'acords registrats, és a dir 643 acords, pertanyen al sector serveis. Les activitats econòmiques que disposen d'un nombre més elevat d'acords són l'Administració Pública, defensa i Seguretat Social obligatòria, amb 146 acords; les activitats de sanejament públic, amb 93 acords; la indústria de productes alimentaris i begudes, amb 76 acords i el comerç a l'engròs, amb 42 acords.

En el sector de la indústria s'han celebrat 296 acords col·lectius, el 30,8% sobre el total d'acords registrats. En el sector de la construcció i l'agricultura hi ha hagut 10 i 11 acords, respectivament (els quals representen l'1% i l'1,1% sobre el total).

Pel que fa al nombre de persones treballadores i empreses afectades segons els sectors d'activitat, tal i com es pot observar a la taula següent, varien segons el nombre de convenis. Així doncs, els convenis del sector serveis afecten el 58,6% del total d'empreses afectades per la negociació col·lectiva; els del sector de la indústria afecten el 24,2% de les empreses; els del sector de la construcció, el 15,7% i, per últim, els del sector de l'agricultura afecten l'1,5% de les empreses.

Pel que fa a les persones treballadores afectades, els acords del sector serveis afecten el 53,9% del total de les persones treballadores afectades per la negociació col·lectiva; els acords del sector de la indústria afecten el 33% del total de treballadors/es; els del sector de la construcció afecten el 12,4% de les persones treballadores i els del sector de l'agricultura n'afecten el 0,7%.

TAULA III-22. NOMBRE D'ACORDS, EMPRESES I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES PER SECTOR D'ACTIVITAT. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'acords, empreses i persones treballadores afectades.

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	TOTAL
Nombre d'acords	11	296	10	643	960
Empreses afectades	2.379	39.588	25.607	95.823	163.397
Treballadors afectats	13.237	627.532	235.575	1.024.914	1.901.258

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Quant a l'àmbit territorial, cal tenir en compte que els acords que són de comunitat autònoma o estatals que afecten més d'una província es comptabilitzen tantes vegades com províncies afecten.¹²² Tal i com es pot observar a la taula següent, i seguint la tendència dels anys anteriors, Barcelona és la província amb un nombre més elevat d'acords col·lectius celebrats l'any 2008 i de persones treballadores afectades per aquests. Contràriament, Lleida és la província que disposa de menys acords i personal afectat per aquests.

TAULA III-23. NOMBRE D'ACORDS I DE PERSONES TREBALLADORES AFECTADES SEGONS L'ÀMBIT TERRITORIAL. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'acords i persones treballadores afectades.

	Nombre d'acords	Treballadors afectats
Barcelona	744	1.471.253
Girona	230	156.596
Lleida	186	90.779
Tarragona	289	182.630

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

D'altra banda, tal i com es pot observar a la taula següent, hi ha 2.284 convenis vigents a Catalunya.¹²³ El 59,8% són d'àmbit provincial, el 34,7% són d'àmbit estatal i la resta, el 5,5%, són d'àmbit autonòmic. Pel que fa a les persones treballadores i empreses afectades, els convenis d'àmbit provincial són els que n'afecten un major nombre. Així doncs, el 44,7% del total de persones treballadores afectades per la negociació col·lectiva i el 51% del total d'empreses afectades per la negociació col·lectiva, estan afectats per convenis d'àmbit provincial. Els convenis d'àmbit autonòmic afecten el 29,5% del total de persones treballadores afectades i el 29,4% del total d'empreses afectades. Per últim, els convenis d'àmbit estatal són els que afecten un nombre menor de persones treballadores i d'empreses (25,9% i 19,5%, respectivament).

¹²² No es fa esment de les empreses afectades pels acords ja que el Departament de Treball no disposa d'aquestes dades.

¹²³ Segons les dades facilitades pel Departament de Treball, actualitzades a 29 de maig de 2009.

TAULA III-24. NOMBRE D'ACORDS VIGENTS A CATALUNYA SEGONS ÀMBIT TERRITORIAL D'APLICACIÓ

Unitats: nombre d'acords, empreses i persones treballadores afectades.

	Provincials	Autonòmics	Estatals	Total
Nombre d'acords	1.365	127	792	2.284
Treballadors afectats	1.095.996	723.292	635.020	2.454.308
Empreses afectades	107.490	61.977	41.175	210.642

Font: Departament de Treball

Si s'analitzen els acords provincials segons l'àmbit territorial, es pot observar que el 72% dels acords han estat registrats a Barcelona, el 12,5% a Tarragona i Terres de l'Ebre, el 10% a Girona i, per últim, el 5,4% a Lleida. Tal i com es pot observar a la taula següent, el nombre de persones treballadores i empreses afectades varia en funció del nombre d'acords. Per tant, Barcelona és la que té un nombre major d'empreses i persones treballadores afectades i Lleida és la que en té un nombre menor.

TAULA III-25. NOMBRE DE CONVENIS PROVINCIALS VIGENTS A CATALUNYA, SEGONS L'ÀMBIT TERRITORIAL

Unitats: nombre d'acords, empreses i persones treballadores afectades.

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	T. de l'Ebre	Total
Nombre d'acords	983	137	74	125	46	1.365
Treballadors afectats	808.320	109.396	64.718	109.669	3.893	1.095.996
Empreses afectades	72.249	14.589	8.730	11.876	46	107.490

Font: Departament de Treball.

Pel que fa a la vigència dels acords, cal recordar que si el període de temps entre la data d'inici de vigència i la data de finalització és d'un any o menys, parlem d'acords col·lectius anuals (no ha de coincidir necessàriament amb l'any natural). Si la vigència és de més d'un any, parlem d'acords col·lectius plurianuals. En aquest cas, l'acord tindrà més d'un període d'efectes econòmics, cadascun dels quals no pot ser, a efectes estadístics, superiors a un any.

L'any 2008, el 94,6% dels acords tenen vigència plurianual i la resta, és a dir, el 5,4% tenen vigència anual. Si s'analitzen aquestes dades segons el nivell de negociació, tal i com es pot observar a la taula següent, tant en els acords d'empresa com en els sectorials s'observa també un clar predomini de la vigència plurianual. Així doncs, pel que fa als acords d'empresa, els que tenen vigència plurianual representen el 94,1% sobre el total d'acords d'empresa. En els acords sectorials, els de vigència plurianual representen el 96,6% del total d'acords sectorials.

Quant a les empreses afectades, els acords sectorials són els que afecten un nombre major d'empreses. Dins de la categoria d'acords sectorials, els de vigència plurianual afecten 160.425 persones treballadores més que els de vigència anual. Pel que fa als treballadors/es afectats són els acords de vigència plurianual, tant d'empresa com de sector, els que afecten més persones treballadores, tal i com es pot observar a la taula següent.

TAULA III-26. NOMBRE D'ACORDS D'EMPRESA I DE SECTOR, I D'EMPRESSES I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES SEGONS LA SEVA VIGÈNCIA. CATALUNYA, 2008.

Unitats: nombre d'acords, empreses i persones treballadores.

ACORDS D'EMPRESA	Anuals	Plurianuals
Acords	46	737
Empreses	46	832
Treballadors	11.211	194.893
ACORDS DE SECTOR	Anuals	Plurianuals
Acords	6	171
Empreses	1.262	161.257
Treballadors	11.257	1.683.897

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

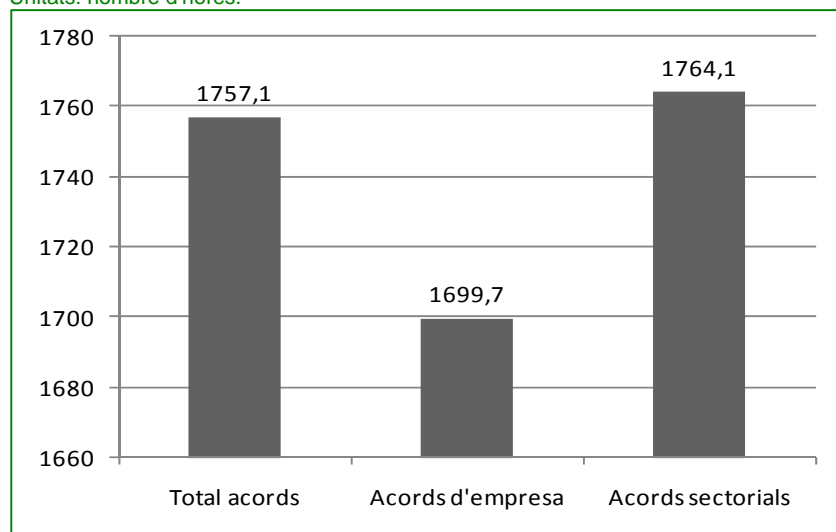
4.4. Jornada laboral pactada en els convenis col·lectius durant el 2008

Segons les dades del Departament de Treball, actualitzades a 31 de desembre de 2008, la jornada anual mitjana pactada a Catalunya ha estat de 1757,1 hores per al total de convenis negociats l'any 2008.¹²⁴

Atenent l'àmbit funcional dels acords, es manté la tendència observada els anys anteriors. Així doncs, la jornada pactada en els acords sectorials és superior a la dels acords d'empresa. Enguany, la diferència ha estat de 64,4 hores.

GRÀFIC III-21. JORNADA ANUAL MITJANA PACTADA PER ÀMBIT FUNCIONAL. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'hores.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Si s'analitzen les dades segons l'activitat econòmica, tal i com es pot observar a la taula següent, i seguint la tendència dels anys anteriors, els convenis del sector de l'agricultura són els que pacten una jornada anual major, 1.798,5 hores. En canvi, en el sector de la construcció és en el que s'han pactat menys hores, 1.746.

¹²⁴ En aquest apartat no s'ha realitzat la comparativa amb les dades estatals, atès que el Ministeri de Treball i Immigració disposa de les dades actualitzades segons el CNAE 2009.

En el sector de la indústria la jornada mitjana anual pactada ha estat de 1753,7 hores, 7,6 més que en el sector serveis.

Atenent a l'àmbit funcional, en els sectors de l'agricultura, la construcció i la indústria es pacta un nombre superior d'hores en els convenis sectorials que en els d'empresa. La diferència més notable es constata en el sector industrial, en el qual es pacten 30,1 hores menys en els acords d'empresa que en els acords sectorials.

En el sector dels serveis la jornada anual mitjana pactada en els acords d'empresa és 86,9 hores inferior que en els acords sectorials.

TAULA III-27. JORNADA MITJANA ANUAL PACTADA PER SECTOR D'ACTIVITAT I ÀMBIT FUNCIONAL. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'hores.

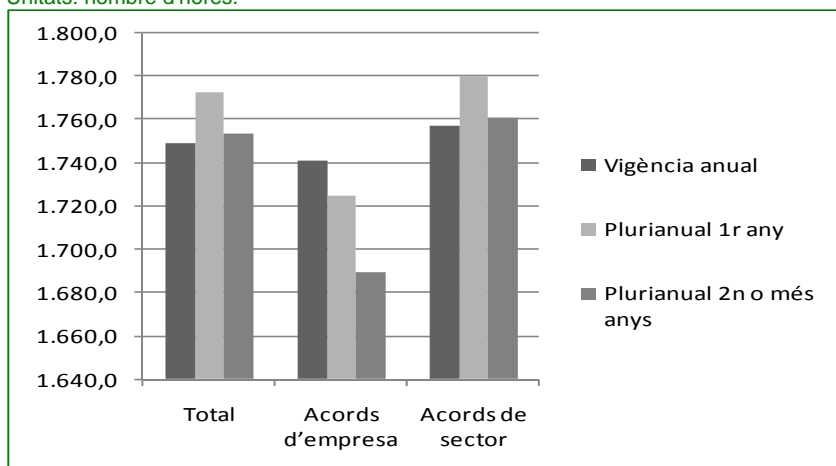
		2008
Agricultura	Empresa	1.798,1
	Sector	1.798,5
	Total	1.798,5
Indústria	Empresa	1.726,9
	Sector	1.757,0
	Total	1.753,7
Construcció	Empresa	1.739,1
	Sector	1.746,0
	Total	1.746,0
Serveis	Empresa	1.686,1
	Sector	1.773,0
	Total	1.761,3

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Si analitzem la jornada anual tenint en compte la vigència dels acords col·lectius, i tal i com es pot observar al gràfic següent, cal destacar que l'any 2008 s'ha pactat un nombre superior d'hores en els acords de vigència plurianual que en els acords de vigència anual. Dins dels acords de vigència plurianual, el nombre d'hores pactades ha estat superior en els acords de vigència plurianual de primer any (1.773 hores) que en els acords de vigència plurianual en què el 2008 no ha estat el primer any de vigència.

GRÀFIC III-22. JORNADA ANUAL MITJANA PACTADA SEGONS LA VIGÈNCIA DE L'ACORD. CATALUNYA 2008

Unitats: nombre d'hores.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

D'altra banda, el nombre d'hores pactades ha estat més elevat en els acords de sector que en els acords d'empresa.

4.5. Salaris durant l'any 2008

En aquest apartat s'analitzen els increments salarials pactats en els acords col·lectius i en la clàusula de revisió salarial.

L'increment salarial mitjà pactat l'any 2008, segons les dades del Departament de Treball, actualitzades a 31 de desembre de 2008, ha estat del 3,7% i, un cop revisat, no s'ha produït cap variació en el percentatge del salari pactat, atès que enguany l'IPC real (1,4%) ha estat inferior a l'IPC previst (2%). L'any 2008, tal i com es pot observar a la taula següent, l'interval d'increment salarial pactat del 98,2% dels acords col·lectius ha estat sobre l'IPC real; l'interval d'increment salarial de l'1,7% dels acords ha estat sota l'IPC real i, finalment, en el 0,1% dels acords ha coincidit amb l'IPC real, és a dir, el 0,4%.

TAULA III-28. ACORDS COL·LECTIUS SEGONS L'INTERVAL D'INCREMENT SALARIAL PACTAT

Unitats: nombre d'acords i percentatges.

Interval increment salarial	Acords	Increment salarial pactat	Increment salarial revisat
Sota IPC real	16	0,0	0,0
IPC real=1,4%	1	2,0	1,4
Sobre IPC real	943	3,7	3,7
TOTAL	960	3,7	3,7

Font: Departament de Treball.

Atenent a la naturalesa dels acords, s'observa que els convenis col·lectius extraestatutaris tenen un increment salarial del 4,3%, el qual és superior que els estatutaris i els de funcionaris (increment salarial del 3,7% i del 2,3%, respectivament).

Segons l'àmbit funcional de negociació, cal destacar que, seguint la tendència dels anys anteriors, l'any 2008 l'increment salarial és superior en els acords sectorials (3,8%) que en els acords d'empresa (3,2%). Això pot respondre al fet que els increments salarials en els acords de sector es realitzen sobre taules salarials, en canvi, en el cas dels acords d'empresa es té en compte el salari real.

El 54,3% dels acords d'empresa tenen clàusula automàtica i, dins d'aquesta categoria, els que tenen un major pes són els que tenen clàusula retroactiva ja que representen el 86,1% dels acords d'empresa amb clàusula prevista.

Pel que fa als acords d'àmbit sectorial, els que tenen un major pes respecte el total són els que tenen clàusula automàtica ja que representen el 68,4% del total d'acords sectorials. Entre aquests, el 85,1% tenen clàusula retroactiva.

Quant al nombre de persones treballadores afectades, els acords amb clàusula automàtica, tant d'àmbit empresarial com d'àmbit sectorial, són els que afecten un nombre superior de persones treballadores amb relació a la resta. Així doncs, els acords d'empresa amb clàusula de revisió salarial afecten el 69,2% dels treballadors/es afectats per acords d'àmbit empresarial, i els acords sectorials amb clàusula de revisió salarial afecten 81,3% dels treballadors afectats per acords d'aquest àmbit.

Dins els acords amb clàusula automàtica, els que afecten un nombre major de persones treballadores són aquells en què la clàusula és retroactiva, tant en els acords d'àmbit empresarial com sectorial.

Pel que fa a l'increment salarial, els acords d'empresa que el tenen més elevat són els de clàusula automàtica no retroactiva (4,3%). En canvi, en els acords sectorials, els que tenen un increment salarial major (5%) són aquells que no tenen clàusula automàtica.

TAULA III-29. INCREMENTS SALARIALS PACTATS I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES EN ACORDS D'EMPRESA. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'acords, persones treballadores i percentatges.

	Acords	Treballadors afectats		Incrementos salarials	
		Nombre	%	Pactats	Revisats
Sense clàusula prevista	358	63.362	30,7	3,6	3,6
Amb clàusula prevista	425	142.742	69,3	3,0	3,0
No retroactiva	59	40.502	19,7	4,3	4,3
Retroactiva	366	102.240	49,6	2,5	2,5
TOTAL	783	206.104	100,0	3,2	3,2

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

TAULA III-30. INCREMENTS SALARIALS PACTATS I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES EN ACORDS DE SECTOR. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'acords, persones treballadores i percentatges.

	Acords	Treballadors afectats		Incrementos salarials	
		Nombre	%	Pactats	Revisats
Sense clàusula prevista	56	316.376	18,7	5,0	5,0
Amb clàusula prevista	121	1.378.778	81,3	3,5	3,5
No retroactiva	18	521.970	30,8	4,4	4,4
Retroactiva	103	856.808	50,5	2,9	2,9
TOTAL	177	1.695.154	100,0	3,8	3,8

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Per àmbit territorial, l'any 2008 la província amb un increment salarial total més elevat és Barcelona i aquest és del 3,7%. Pel que fa als acords sense clàusula automàtica, Lleida és la província que ostenta un percentatge major (5,3%). Pel que fa a aquest tipus d'acords, Girona és la que té l'increment salarial menor (4,6%). En el cas de Barcelona i Tarragona l'increment és del 4,8% en ambdós casos.

Pel que fa als acords amb clàusula automàtica no retroactiva, Girona és la província amb un increment salarial major (4,8%) i Lleida és la que té un increment salarial menor (3,5%). Quant als acords amb clàusula automàtica retroactiva, Lleida i Tarragona són les províncies amb l'increment salarial més elevat (3%). En el cas de Girona i Barcelona, l'increment salarial és del 2,8% i 2,7%, respectivament.

Amb relació als sectors d'activitat econòmica als quals pertanyen els acords, cal destacar que l'any 2008 el sector de l'agricultura és el que té un increment salarial més elevat (4%). Contràriament, el sector de la construcció és el que té un increment salarial menor (3,5%), la qual cosa podria respondre a la conjuntura econòmica. Pel que fa als sectors serveis i indústria, l'increment salarial és del 3,8% i del 3,6%, respectivament.

4.6. La conflictivitat laboral

En aquest apartat s'analitzen, en primer lloc, les vagues dutes a terme durant l'any 2008 a Catalunya. D'altra banda, s'analitzen els expedients de regulació d'ocupació. En un tercer apartat s'analitzen les empreses sotmeses a procediment concursal. El quart apartat està dedicat a la solució extrajudicial de conflictes i s'hi analitzen les conciliacions individuals i col·lectives i l'activitat duta a terme pel Tribunal Laboral de Catalunya.

4.6.1. Vagues i tancaments patronals

Vagues

L'any 2008 a Catalunya el nombre de vagues ha augmentat el 5,5% respecte de l'any anterior. De la mateixa manera, també s'ha produït un augment significatiu pel que fa als treballadors participants, jornades i hores no treballades.

L'any 2008 s'han realitzat 133 vagues a Catalunya, en les quals hi han participat 122.075 persones treballadores, més del doble que a l'any anterior (el 107% més). Pel que fa a les jornades i hores no treballades també han tingut un augment molt significatiu respecte de l'any anterior, tal i com es pot observar a la taula següent.

TAULA III-31. JORNADAES I HORES NO TREBALLADES PER VAGUES. CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: nombre de jornades i hores.

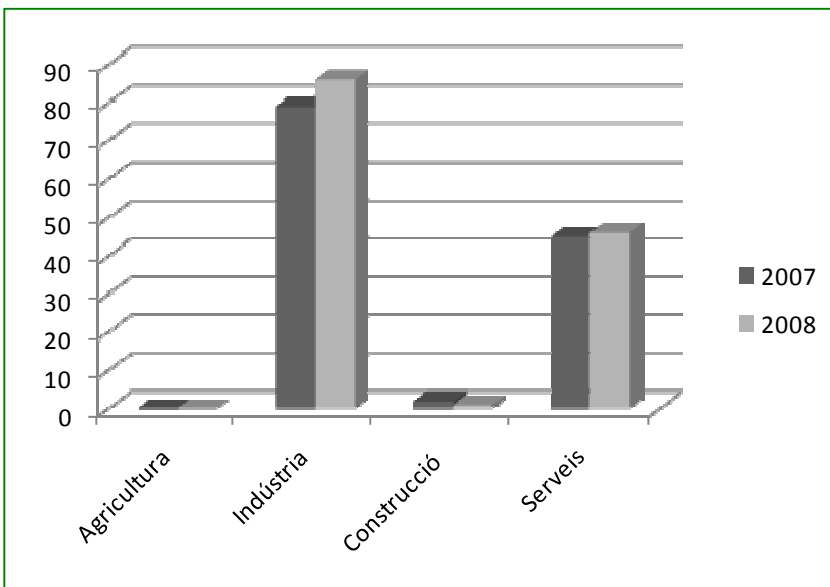
	Jornades no treballades	Hores no treballades	Hores no treballades/treballador
2007	104.138	832.815	14
2008	266.839	2.134.013	17

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Pel que fa als sectors d'activitat, tal com es pot observar al gràfic següent, l'any hi ha hagut un augment de 7 vagues en el sector industrial i un augment d'una vaga en el sector serveis. En canvi, en el sector de la construcció hi ha hagut una vaga menys que a l'any 2007.

GRÀFIC III-23. VAGUES PER SECTORS A CATALUNYA, 2007-2008

Unitats. nombre de vagues

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

El sector serveis és on més persones treballadores han participat, seguint la tendència de l'any anterior. No obstant, l'any 2008 han participat 39.702 persones treballadores més que l'any 2007 en aquest sector. En canvi, s'observa un decrement considerable respecte de l'any anterior pel que fa a les persones treballadores participants del sector de la construcció. Així, doncs, l'any 2008 hi han participat 9 treballadores/es, 821 menys que a l'any 2007. En el sector de la indústria hi ha participat 50.682 persones, 24.229 més que a

l'any anterior. Pel que fa a l'índex d'incidència de les vagues, destaca el decrement del sector de la construcció, ja que ha passat del 69,2% (2007) al 10,6 (2008).

Pel que fa a les hores no treballades per persona treballadora, tal i com es pot observar a la taula següent, el sector de la indústria és el que en té un nombre més elevat respecte la resta de sectors. En canvi, l'any 2007 va ser el sector de la construcció el que va registrar un nombre més elevat d'hores no treballades per treballador/a.

TAULA III-32. VAGUES, PERSONES TREBALLADORES, HORES NO TREBALLADES I ÍNDEX D'INCIDÈNCIA PER SECTOR ECONÒMIC. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre de vagues, persones treballadores, hores i percentatges.

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Nombre vagues	0	86	1	46
Treballadors participants	0	50.682	9	71.384
Hores no treballades/treballador	0	26	4	12
Índex incidència	0%	86,9%	10,6%	39,3%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Pel que fa als subsectors d'activitat econòmica, el de vehicles de motor, remolcs i semiremolcs ha estat el sector més conflictiu, de la mateixa manera que l'any anterior, amb 17 vagues; el sector de la metal·lúrgia el segueix, amb 16 vagues i al sector de la maquinària i materials elèctrics hi ha hagut 11 vagues. El sector amb un nombre més elevat de persones treballadores participants és el de l'educació (48.701 treballadors/es participants).

L'índex d'incidència de les vagues l'any 2008 ha estat del 50,9%, la qual cosa representa un augment respecte de l'any 2007, en què va ser del 34,7%. Si s'analitza l'índex d'incidència per àmbit funcional, en les vagues convocades en algun centre d'empresa és on l'índex d'incidència és superior (90%). L'any 2007 també s'observava aquesta tendència, tot i que l'índex d'incidència d'aquestes vagues va ser inferior (63,3%). En les vagues realitzades a tots els centres d'una empresa, l'índex d'incidència ha estat del 29,4% i en les vagues d'àmbit sectorial l'índex d'incidència ha estat del 43,4%.

Els motius de les vagues han estat els següents: 34 vagues s'han fet amb motiu de la presentació d'un expedient de regulació de l'ocupació; 19 vagues s'han fet com a mesura de pressió en cas d'anunci de tancament patronal; 16 per causes d'organització o sistemes de treball; 14 vagues per incompliment d'acords o normes legals; 10 vagues per acomiadaments, sancions o altres mesures disciplinàries; 9 vagues per impagament de salaris. Les 31 vagues restants han estat motivades per altres causes laborals, com ara la pressió per negativa a negociar conveni (9 vagues); les millores de col·lectius sense conveni (6 vagues); la pressió durant la negociació d'un conveni (5 vagues); les millores independents de conveni (4 vagues); altres mesures de política econòmico-social (3 vagues); pressió per negativa a revisar conveni (1 vaga); interpretació de clàusules de conveni vigent (1 vaga); reconversió industrial (1 vaga) i accident laboral, seguretat i higiene (1 vaga). En relació amb els motius de les vagues de l'any 2007, destaca un augment del 21 vagues amb motiu de presentació d'un expedient de regulació de l'ocupació i un decrement de 11 vagues causades per la pressió durant la negociació del conveni.

Segons l'àmbit territorial on s'han desenvolupat les vagues, tal i com es pot observar a la taula següent, la majoria de les vagues, el 70,7%, són d'àmbit municipal i les que han estat participades per un nombre més elevat de persones treballadores són les vagues d'àmbit comunitari (65.537 treballadors/es). Les vagues amb un índex d'incidència més elevat han estat les d'àmbit comarcal (92,9%).

TAULA III-33. VAGUES I PERSONES TREBALLADORES PARTICIPANTS SEGONS L'ÀMBIT TERRITORIAL. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre de vagues i persones treballadores.

	Provincial	Comunitari	Estatal	Municipal	Comarcal
Nombre de vagues	9	6	23	94	1
Treballadors/es participants	523	65.537	7.520	48.430	65

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Per províncies, l'any 2008 a Barcelona s'han fet 118 vagues, a Girona se n'han dut a terme 23; a Lleida 19 i a Tarragona 29.

Quant al tipus d'empresa, la majoria de les vagues, és a dir el 88,7%, s'han produït a l'empresa privada.

Pel que fa a la finalització de les vagues, de les 133 vagues que s'han dut a terme durant l'any 2008, n'han acabat 125. Els motius d'acabament han estat els següents: 93 vagues han acabat per finalització del temps fixat en la convocatòria; 19 han acabat per negociació directa entre les parts; 7 han acabat per mediació de tercers i 6 han acabat per decisió dels treballadors.

Pel que fa als resultats de la vaga, el 24% han acabat amb acord i la resta, el 76%, sense acord.

De les 30 vagues finalitzades amb acord, el 83,3% han acabat sense predomini de cap de les parts.

Tancaments patronals

L'any 2008 han tingut lloc tres tancaments patronal a Catalunya, a diferència de l'any 2007, en què hi va haver-ne un. Pel que fa al nombre de persones treballadores afectades, n'hi ha hagut 28.727, 27.818 més que a l'any 2007. Pel que fa a les jornades i hores no treballades, també s'observa un augment molt significatiu respecte de l'any anterior, tal i com es constata a la taula següent.

TAULA III-34. JORNADAES I HORES NO TREBALLADES PER TANCAMENTS PATRONALS. CATALUNYA 2007-2008

Unitats: nombre de jornades i hores.

	Jornades no treballades	Hores no treballades	Hores no treballades/treballador
2007	909	7.272	8
2008	140.604	1.124.832	39

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball

L'índex d'incidència dels tancaments patronals ha estat del 94,8%, la qual cosa representa un increment respecte l'índex d'incidència de l'any 2007, que va ser del 90,9%.

Si es té en compte qui fa el seguiment del conflicte, es pot assenyalar que dels tres tancaments patronals que hi ha hagut, un ha estat seguit pels serveis territorials de Barcelona i l'altre per la Direcció General de Treball del Ministeri de Treball i Immigració.

Pel que fa a l'àmbit territorial on han tingut incidència els tancaments patronals, a Barcelona han tingut incidència els 3, a Girona 2, a Tarragona 2 i a Lleida 1.

4.6.2. Expedients de regulació d'ocupació

En aquest apartat es fa una anàlisi dels expedients de regulació d'ocupació, de les persones treballadores afectades per aquests, dels motius que han originat els expedients, així com dels sectors d'activitat econòmica i de l'àmbit territorial en el qual s'han produït.¹²⁵ La font d'informació és el full estadístic que per a cada expedient de regulació d'ocupació acabat s'emplena en els Serveis Territorials o en la Direcció General de Relacions Laborals del Departament de Treball i en la Direcció General del Ministeri de Treball i Immigració. Les dades només inclouen els expedients resolts pels òrgans de resolució que depenen del Departament de Treball. D'altra banda, les dades que es presenten es refereixen únicament als expedients de regulació resolts en primera instància, és a dir, no està inclosa la informació dels expedients resolts per recurs. Les dades tampoc inclouen els expedients de regulació d'ocupació resolts per la Direcció General de Treball del Ministeri de Treball i Immigració.

¹²⁵ La darrera informació de la qual es disposa és la de desembre de 2008, atès que s'està fent l'adaptació a la nova classificació d'activitats econòmiques (CCA 2009).

Segons aquestes dades, l'any 2008 s'ha produït un increment notable, tant del nombre d'expedients com del nombre de persones treballadores afectades. Així doncs, expedients de regulació d'ocupació han augmentat el 115,9% respecte de l'any 2007 i el nombre de persones treballadores també s'ha incrementat el 98%.

En aquest sentit, enguany s'han tramitat 747 expedients de regulació d'ocupació, els quals han afectat 41.754 persones treballadores. D'aquests expedients, l'autoritat laboral n'ha autoritzat 664, els quals han afectat 27.904 persones treballadores. En comparació amb l'any 2007, s'observa un increment, tant pel que fa al nombre d'expedients autoritzats com als treballadors/es afectats.

Dels 664 expedients autoritzats, el 95,5% han estat pactats entre els representants de l'empresa i els representants de les persones treballadores.

Pel que fa als expedients autoritzats no pactats, l'any 2008 n'hi ha hagut 30, 14 més que l'any anterior. Aquests han implicat 5.556 persones treballadores, 5.352 més que l'any anterior.

TAULA III-35. NOMBRE D'EXPEDIENTS I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES SEGONS EFECTES I TIPUS D'EXPEDIENT. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre d'expedients i persones treballadores.

	Pactats			
	Total	Extinció contracte	reducció jornada	suspensió contracte
Expedients	492	253	39	200
Treballadors afectats	22.348	7.287	875	14.186
homes	16.527	4.797	634	11.096
dones	5.821	2.490	241	3.090
	No pactats			
	Total	Extinció contracte	reducció jornada	suspensió contracte
Expedients	30	9	3	18
Treballadors afectats	5.556	203	18	5.335
homes	4.238	145	12	4.081
dones	1.318	58	6	1.254

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Pel que fa als expedients de regulació pactats, enguany s'ha produït un augment tant dels expedients que autoritzen l'extinció i la suspensió del contracte de treball, com dels expedients que autoritzen la reducció de la jornada. El nombre de persones treballadores afectades per aquests també augmenta de manera significativa.

Tal i com es pot observar a la taula anterior, els expedients que autoritzen la reducció de la jornada són els que tenen un pes menor en relació amb el total d'expedients pactats (el 7,9% sobre el total). En canvi, els expedients que autoritzen l'extinció del contracte representen el 51,4% del total d'expedients pactats. Els expedients pactats que autoritzen la suspensió del contracte representen el 40,6% sobre el total d'expedients pactats.

En comparació amb l'any 2007, es produeix un augment, tant dels expedients pactats, com de les persones treballadores afectades, tal i com s'ha comentat anteriorment. Pel que fa als que autoritzen la reducció de la jornada, han augmentat tant el nombre d'expedients (547,1%), com el nombre de persones treballadores afectades (1.983,3%). Pel que fa als expedients que autoritzen la suspensió del contracte, l'any 2008 n'hi ha hagut més del doble que l'any 2007 (104%). Pel que fa a les persones treballadores afectades, han augmentat el 1.072,4%. Per últim els expedients pactats que autoritzen l'extinció del contracte de treball s'han incrementat el 47% i, pel que fa al nombre de persones treballadores afectades, hi ha hagut un increment del 53,7%.

De l'anàlisi de persones afectades pels expedients de regulació d'ocupació, s'observa que el 76,3% són homes i el 23,7% són dones.

Segons els motius que s'han al·legat per presentar els expedients autoritzats de regulació d'ocupació, respecte al nombre de persones treballadores afectades, cal assenyalar que en el 55,3% dels casos s'al·leguen causes de producció, la qual cosa podria respondre a la desacceleració econòmica. En el 33,4% dels casos s'al·lega l'aplicació de mesures econòmiques; en el 4,8% dels casos s'al·lega restricció de demanda o de consum i en el 3,7% dels casos s'al·leguen causes organitzatives. La resta de motius (causes tècniques i/o tecnològiques, força major, problemes de tresoreria o finançament, ruïnes o obres d'immobles i fallida, suspensió de pagaments i deutes) tenen un pes inferior al 2%.

Respecte de l'any 2007, es constata un augment de les causes derivades de la producció i un decrement de les causes organitzatives.

Pel que fa a les persones treballadores afectades per expedients segons els sectors d'activitat econòmica, cal destacar que, seguint la tendència dels anys anteriors, les que tenen un percentatge més elevat sobre el total (87,6%) pertanyen al sector industrial. El 8,6% de les persones treballadores pertanyen al sector dels serveis, el 3,5% al sector de la construcció i el 0,3% al sector de l'agricultura.

Pel que fa a les persones treballadores afectades per expedients autoritzats en els quals s'ha autoritzat l'extinció de la relació laboral, el 71,6% pertanyen al sector industrial, el 16,4% al sector serveis, l'11,5% al sector de la construcció i el 0,5% al sector de l'agricultura.

En el sector de la indústria, de la mateixa manera que a l'any 2007, el nombre més elevat d'extincions de contractes ha tingut lloc al sector tèxtil, amb 1.360 persones treballadores afectades. No obstant, s'observa un increment del 46,4% respecte de les persones treballadores afectades del sector tèxtil l'any 2007. D'altres sectors amb major nombre de persones treballadores afectades han estat el dels vehicles de motor, remolcs i semiremolcs, amb 647 persones treballadores afectades; i el de la indústria del cautxú i matèries plàstiques, amb 497 persones treballadores afectades.

Dins del sector dels serveis pot destacar-se l'hoteleria, amb 117 persones treballadores afectades.

Quant a l'àmbit territorial al qual pertanyen les persones treballadores afectades pels expedients de regulació d'ocupació, el 88,5% pertanyen a la província de Barcelona, el 6% a Girona, el 3,5% a Tarragona i l'1,9% a Lleida.

4.6.3. Empreses sotmeses al procediment concursal

Segons les dades facilitades per l'INE, l'any 2008 a Catalunya hi ha hagut 603 empreses sotmeses al procediment concursal i al conjunt d'Espanya les empreses concursades han estat 2.528. Tant pel que fa a Catalunya com pel que fa a l'Estat espanyol, es constata un augment considerable de les empreses sotmeses al procediment concursal respecte de l'any 2007. En el cas de Catalunya aquest és del 198,5% i en el cas d'Espanya, del 187,3%.

Pel que fa a la naturalesa jurídica de les empreses concursades, el 72% són societats de responsabilitat limitada, el 23,9% són societats anònimes, el 3,3% són persones físiques amb activitat empresarial i el 0,8% tenen una altra forma jurídica. Hi ha 78 empreses sense activitat empresarial que han estat sotmeses a un procediment concursal en el decurs de l'any 2008.

Pel que fa a l'activitat econòmica principal de l'empresa, cal destacar que a l'any 2008, la majoria de les empreses concursades, el 66,8%, estan concentrades en les activitats de construcció (136 empreses), indústria i energia (147 empreses) i immobiliàries (120 empreses). D'altra banda, 89 empreses concursades tenen com a activitat principal el comerç, 18 es dediquen al transport i a l'emmagatzematge, 10 a l'hoteleria, 2 a l'agricultura i a la pesca i 18 a la resta de serveis. Finalment, no s'ha classificat l'activitat de les 63 empreses restants.

Quant a la grandària de l'empresa, 189 empreses tenen fins a 5 persones assalariades; 189 empreses en tenen de 6 a 19; 110 empreses concursades en tenen de 20 a 49; 10 empreses concursades en tenen de 50 a 99; 18 empreses concursades en tenen més de 100 i, per últim, no s'ha classificat el nombre de persones treballadores de les 63 empreses restants.

4.6.4. Solució extrajudicial de conflictes

En aquest apartat s'analitzen les conciliacions individuals i col·lectives i l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya.

4.6.4.1. Conciliacions individuals i col·lectives

Les dades sobre conciliacions individuals i sobre conciliacions col·lectives s'obtenen dels fulls estadístics que els Serveis Territorials emplen mensualment. Aquests fulls es depuren en el Servei d'Estudis i Estadístiques del Gabinet Tècnic i posteriorment s'elaboren les estadístiques corresponents.

Pel que fa a les conciliacions individuals, l'any 2008 n'hi ha hagut 85.035, la qual cosa representa un augment del 28,5% respecte de l'any 2007. Aquest augment en el nombre total de conciliacions manté la tendència a l'alça observada l'any anterior.

Els motius principals per presentar les conciliacions individuals i acudir davant l'autoritat laboral es classifiquen en: acomiadaments, sancions, reclamacions de quantitat i diversos. L'any 2008 s'observa un augment del 51,6% de les conciliacions per motius diversos respecte l'any 2007. També s'ha produït un increment del 42,1% de les conciliacions per reclamacions de quantitat i un increment del 26,3% de les conciliacions per acomiadaments. No obstant, les conciliacions per sancions han disminuït el 39,7% respecte el 2007, la qual cosa representa un canvi de tendència respecte els anys 2005, 2006 i 2007, en què augmentaven el nombre de conciliacions motivades per sancions.

En la taula següent es poden observar el nombre de conciliacions, segons motius que les han provocades i forma d'acabament, als anys 2007 i 2008.

TAULA III-36. NOMBRE DE CONCILIACIONS INDIVIDUALS SEGONS MOTIUS I FORMA D'ACABAMENT. CATALUNYA 2007-2008

Unitats: nombre de conciliacions individuals.

	Acomiadaments		Sancions	
	2007	2008	2007	2008
Amb avinença	16.776	16.671	187	238
Sense avinença	6.362	8.594	1.013	1.172
Sense efectes	6.036	11.222	2.626	793
No presentades	1.083	1.562	128	121
Desistides	591	920	58	94
TOTAL	30.848	38.969	4.012	2.418
	Reclamacions de quantitat		Diversos	
	2007	2008	2007	2008
Amb avinença	1.951	2.848	349	575
Sense avinença	9.129	14.132	2.467	2.571
Sense efectes	13.286	17.958	1.563	2.068
No presentades	1.423	1.881	299	388
Desistides	741	1.097	88	130
TOTAL	26.530	37.916	4.766	5.732

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Quant a la forma d'acabament de les conciliacions, el percentatge més elevat, el 37,7% sobre el total, correspon a les conciliacions intentades sense efecte, és a dir, aquelles que es produeixen quan no apareix la part o les parts demandades. El 31,1% acaben sense avinença i el 23,9% amb avinença. D'altra banda, el 4,6% de les conciliacions no han estat presentades, és a dir, citades les parts, la part promotora no ha comparegut a l'acte. Finalment, el 2,6% de les conciliacions han estat desistides per la part promotora.

S'observa també que el 42,7% de les conciliacions per acomiadament acaben amb avenença, la qual cosa representa un decrement d'11,7 punts percentuals sobre el total respecte l'any anterior. Cal tenir en compte que la pràctica totalitat de les conciliacions individuals que acaben en avenença comporten acomiadaments efectius. En les conciliacions per sancions, el 48,5% acaben sense avenença. Pel que fa al nombre de conciliacions per sancions que acaben sense efectes, s'observa un decrement considerable respecte l'any 2007, el qual és de 32,7 punts percentuals respecte del total de conciliacions per sancions. D'altra banda, el 47,4% de les reclamacions de quantitat acaba també sense efectes.

Segons el sector d'activitat econòmic al qual pertany la persona treballadora afectada per la conciliació, es pot indicar que en 495 conciliacions l'empresa pertany al sector agrari; en 19.513 conciliacions, al sector industrial; en 18.413, l'empresa és del sector de la construcció i en 40.094, l'empresa pertany al sector dels serveis. En 6.520 conciliacions no consta el sector al qual pertanyen les empreses.

Atenent a l'àmbit territorial, cal destacar que durant l'any 2008 s'han fet 69.258 conciliacions a Barcelona, el 23,8% més que a l'any 2007; a Girona se n'han fet 5.253, el 50% més que l'any anterior; a Lleida s'han realitzat 3.693 conciliacions, la qual cosa representa un augment del 42,3% respecte l'any anterior. Finalment, a Tarragona s'han dut a terme 6.831 conciliacions, el 66,7% més que l'any anterior.

En relació amb les quantitats acordades en les conciliacions individuals, l'any 2008 s'ha produït un augment del 1,8% respecte de l'any 2007. Així doncs, l'any 2008 la quantitat total acordada a Catalunya ha estat de 727.134.259,6 euros i al 2007 va ser de 713.932.560,4 euros. Tal i com es pot observar a la taula següent, si es desagreguen les dades segons el motiu de la conciliació, les conciliacions per acomiadament són les que disposen d'una quantitat més elevada. No obstant això, l'any 2008 s'ha produït un decrement del 0,2% de la quantitat acordada per acomiadament respecte de la de l'any 2007. En canvi, s'ha produït un augment de les quantitats acordades per sancions, reclamacions de quantitat i motius diversos.

Segons la demarcació territorial on es produeix la conciliació, cal destacar que en el cas de Barcelona i Lleida s'ha produït un augment de les quantitats acordades respecte de l'any 2007. Aquest augment és del 3,5% en el cas de Barcelona i del 8,7% en el cas de Lleida. En canvi, a Girona i a Tarragona han disminuït les quantitats acordades respecte de l'any 2007. Aquest decrement ha estat del 32,6% i del 20,5%, respectivament.

TAULA III-37. QUANTITATS ACORDADES PER MOTIU DE LA CONCILIACIÓ I DEMARCACIÓ TERRITORIAL

Unitats: euros.

	Acomiadaments		Sancions	
	2007	2008	2007	2008
Barcelona	659.960.872,6	669.080.071,3	6.294,0	24.077,7
Girona	17.273.895,5	11.643.555,0	0,0	2.208,7
Lleida	4.846.936,8	5.114.669,3	0,0	16.309,0
Tarragona	22.223.687,5	16.965.896,1	28.749,9	3.800,0
Catalunya	704.305.392,4	702.804.191,7	35.043,9	46.395,4
	Reclamacions de quantitat		Diversos	
	2007	2008	2007	2008
Barcelona	3.418.418,8	6.824.981,4	5.044.529,8	15.776.463,5
Girona	239.933,9	243.572,9	465.290,6	235.078,3
Lleida	19.982,5	15.365,9	18.710,0	162.285,2
Tarragona	271.331,5	547.041,2	113.926,9	478.884,0
Catalunya	3.949.666,7	7.630.961,4	5.642.457,3	16.652.711,1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball

Pel que fa a les conciliacions individuals per motiu d'acomiadament, cal indicar que de les 38.969 conciliacions, el 41,5%, és a dir, 16.191 conciliacions, s'han convertit en acomiadaments efectius en el mateix acte de conciliació. Segons l'àmbit territorial, Barcelona és la província amb més acomiadaments efectius (14.359). Tot seguit, ha Girona els acomiadaments efectius han estat 765, a Tarragona, 728, i, per últim, a Lleida hi ha hagut 339 acomiadaments efectius.

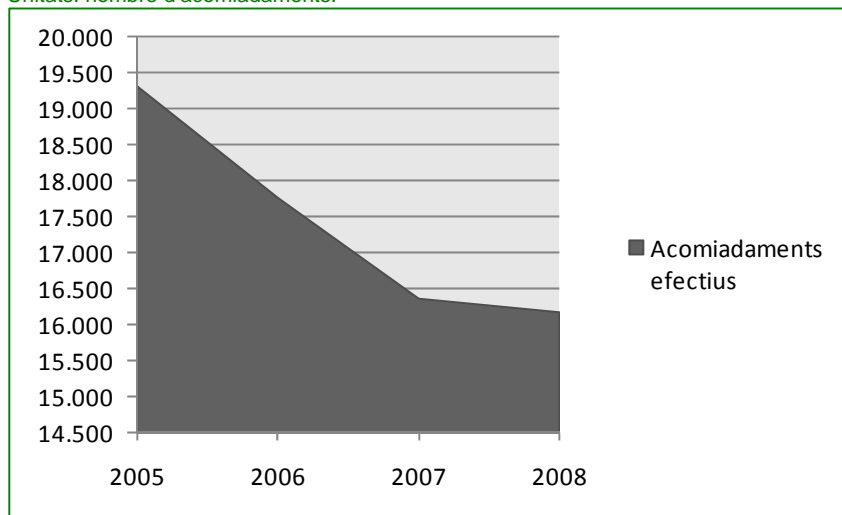
De l'anàlisi dels acomiadaments efectius per sectors, es desprèn que el sector serveis és el que en té un nombre més elevat (6.630 acomiadaments efectius) amb relació a la resta. No obstant això s'ha produït un decrement del 2,1% dels acomiadaments efectius en el sector serveis respecte l'any 2007. En canvi, en el sector de la construcció hi ha hagut 1.550 acomiadaments efectius, el 46,6% més que l'any 2007. Aquest fet podria respondre a l'ajust del sector de la construcció i la previsible baixada en l'edificació d'habitatge. En el sector de la indústria hi ha hagut 7.009 acomiadaments efectius, el 7,5% menys que l'any anterior. Per últim, en el sector de l'agricultura hi ha hagut 86 acomiadaments efectius, 1 més que l'any anterior. Cal indicar també que en 916 acomiadaments no consta el sector al qual pertanyen.

Pel que fa als subsectors d'activitat on s'han produït els acomiadaments efectius, els que han tingut un nombre més elevat d'acomiadaments efectius són els següents: el 9,6%, 1.550 acomiadaments, pertanyen a la construcció; el 9,3%, 1.514 acomiadaments, pertanyen al sector de la metal·lúrgia i el 7,5%, 1.224 acomiadaments, pertanyen a les indústries químiques.

De la mateixa manera que a l'any 2007, es manté la tendència a la baixa, tant pel que fa als acomiadaments efectius com als expedients per acomiadament. No obstant això, tal i com es desprèn del gràfic següent, la variació interanual ha estat més moderada l'any 2008 que els anys anteriors.

GRÀFIC III-24. ACOMIADAMENTS EFECTIUS EN L'ACTE DE CONCILIACIÓ. CATALUNYA 2005-2008

Unitats: nombre d'acomiadaments.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Amb referència a les conciliacions col·lectives realitzades a Catalunya l'any 2008, n'hi ha hagut 165, el 9,8% menys que a l'any 2007. Pel que fa a les empreses i persones treballadores afectades hi ha un decrement respecte l'any 2007. Aquest és del 62,9% pel que fa a les empreses i del 3,3% pel que fa a les persones treballadores afectades per les conciliacions col·lectives.

Pel que fa a la forma d'acabament de les conciliacions col·lectives, tal i com s'observa a la taula següent, les que acaben sense avenença tenen un pes del 72,1% sobre el total de conciliacions col·lectives. Quant a les empreses afectades, s'observa un decrement considerable de les empreses afectades en les conciliacions desistides per la part promotora del conflicte i quan es tracta de reclamacions improcedents. Així doncs, l'any 2008 hi ha 260 empreses menys que l'any 2007 (el 96,2% menys) afectades per aquest tipus de conciliacions. Pel que fa a les persones treballadores afectades per les conciliacions col·lectives, es produeix un augment del 232,9% en les conciliacions amb avenença entre les parts. En canvi els treballadors/es afectats per les conciliacions desistides i altres disminueixen el 74,5% respecte l'any anterior.

TAULA III-38. CONCILIACIONS COL·LECTIVES EN VIA ADMINISTRATIVA I EMPRESES I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES SEGONS EL RESULTAT DE LA CONCILIACIÓ. CATALUNYA 2007-2008

Unitats: nombre de conciliacions, empreses i persones treballadores.

	Conciliacions		Empreses		Treballadors	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Amb avinença	15	16	15	18	1.821	6.062
Sense avinença	126	119	148	123	48.322	47.948
Intentades sense efectes	27	20	28	20	4.132	5.231
No presentats a la conciliació	3	1	3	1	134	50
Desistides i altres	12	9	270	10	9.414	2.397
TOTAL	183	165	464	172	63.823	61.688

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Atenent a l'àmbit territorial de les conciliacions col·lectives, el 76,4% s'han fet a Barcelona; el 10,9% a Tarragona; el 8,5% a Girona i el 4,2% a Lleida. Pel que fa a les empreses i persones treballadores afectades per les conciliacions, a Barcelona han afectat 130 empreses i 54.106 persones treballadores; a Girona han afectat 15 empreses i 1.691 persones treballadores; a Lleida, 9 empreses i 587 persones treballadores i, per últim, a Tarragona han afectat 18 empreses i 5.304 persones treballadores. Amb relació a l'any 2007, s'observa un decrement considerable tant del nombre de conciliacions, com del nombre de empreses i persones treballadores afectades a la província de Barcelona. En aquest sentit, l'any 2008 hi ha hagut 28 conciliacions menys que l'any 2007, 130 empreses afectades menys i 7.306 persones treballadores afectades menys.

4.6.4.2. Mediacions

A Catalunya, l'any 2008 hi ha hagut 528 mediacions, la qual cosa representa un increment del 17,3% respecte de les mediacions dutes a terme l'any 2007.

El 50,4% de les mediacions s'han dut a terme com a conseqüència de la convocatòria d'una vaga i el 29,3% s'han realitzat com a conseqüència d'un conflicte col·lectiu. El 20,3% restant de les mediacions s'han fet a causa d'altres tipus de conflictes laborals.

De les mediacions que han tingut lloc als serveis territorials, Barcelona és la província que té més pes respecte del total (58,5%), seguint la tendència dels anys anteriors. A Girona s'han dut a terme el 9,5% de les mediacions; a Tarragona, el 10,2%; a Lleida, l'1,5%, i a les Terres de l'Ebre, l'1,3%. El 19% de les mediacions les ha dut a terme l'autoritat laboral d'àmbit autonòmic. Respecte de l'any 2007, s'ha produït un augment de les mediacions als serveis territorials de Girona, Lleida, Tarragona i les Terres de l'Ebre. El més considerable és el dels serveis territorials de Tarragona ja que enguany s'han produït 35 mediacions més que a l'any 2007. En canvi, als serveis territorials de Barcelona s'han produït dues mediacions menys que a l'any anterior.

TAULA III-39. MEDIACIONS DUTES A TERME PER L'AUTORITAT LABORAL CATALANA SEGONS EL TIPUS DE CONFLICTE I L'ÒRGAN MEDIADOR. CATALUNYA 2007-2008

Unitats: nombre de mediacions.

	vagues		Conflictes col·lectius		Altres tipus		Total	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Direcció General de Relacions Laborals	58	75	8	10	12	15	78	100
Serveis territorials de Barcelona	157	140	120	112	34	57	311	309
Serveis territorials de Girona	9	9	11	12	13	29	33	50
Serveis territorials de Lleida	4	2	1	6	1	0	6	8
Serveis territorials de Tarragona	8	33	9	15	2	6	19	54
Serveis territorials de Terres de l'Ebre	2	7	1	0	0	0	3	7
TOTAL	238	266	150	155	62	107	450	528

Font: elaboració pròpia a partir de les dades facilitades pel Departament de Treball

4.6.4.3. Activitat del Tribunal Laboral de Catalunya

En aquest apartat s'analitza l'activitat duta a terme pel Tribunal Laboral de Catalunya (TLC), mecanisme per a la solució extrajudicial de conflictes laborals.

Segons les dades d'informació estadística anual que publica el mateix TLC, l'any 2008 el TLC ha tramitat 924 expedients, els quals han afectat 1.186 empreses i 150.453 persones treballadores. Respecte l'any 2007, el nombre d'expedients ha augmentat el 14,7%. No obstant això, s'ha produït un decrement interanual, tant de les empreses com de les persones treballadores afectades. Aquest descens és del 0,7% pel que fa a les empreses afectades i del 14,2% pel que fa a les persones treballadores afectades.

L'activitat del TLC es tradueix en arbitratges i conciliacions. L'any 2008 hi ha hagut 26 arbitratges, els quals representen el 2,8% de la totalitat d'expedients presentats, i 898 conciliacions, les quals representen el 97,1% de la totalitat. El nombre d'arbitratges ha implicat un augment del 13% respecte de l'any 2007 i el nombre de conciliacions també ha augmentat el 14,5% respecte el 2008.

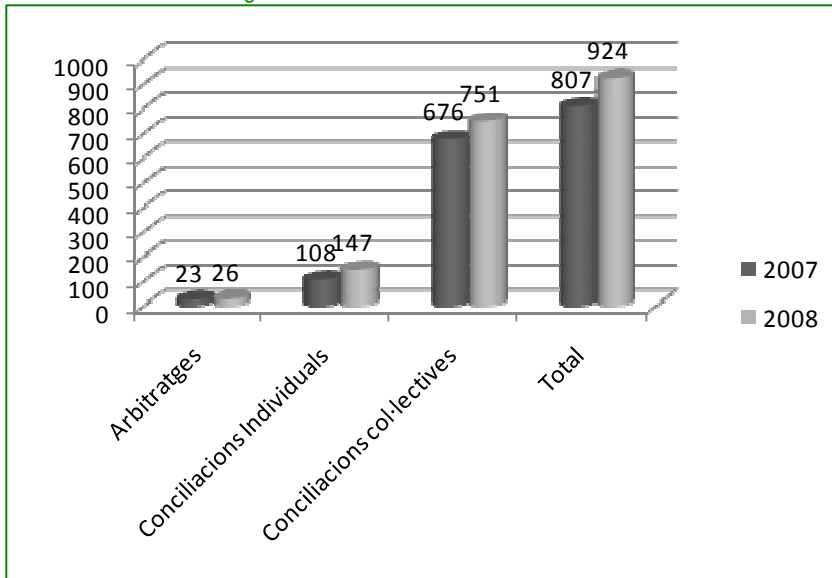
Pel que fa al nombre d'empreses i persones treballadores afectades, els 26 arbitratges de l'any 2008 han afectat 26 empreses, el mateix nombre que a l'any 2007. Pel que fa a les persones treballadores afectades pels arbitratges s'ha produït un augment considerable, del 92,7% respecte l'any 2007.

Les 898 conciliacions que s'han realitzat durant l'any 2008 han afectat 1.160 empreses, el 0,7% menys que a l'any 2007. Pel que fa a les persones treballadores afectades, n'hi ha hagut 146.363, el 15,5% menys que l'any anterior.

Del total de conciliacions, 147 han estat individuals i 751 han estat col·lectives; d'aquestes darreres, 50 s'han tramitat perquè hi havia convocada una vaga. El 48% d'aquestes conciliacions han acabat amb avenença i s'han desconvocat.

GRÀFIC III-25. ACTIVITAT DEL TRIBUNAL LABORAL DE CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: nombre d'arbitratges i conciliacions.

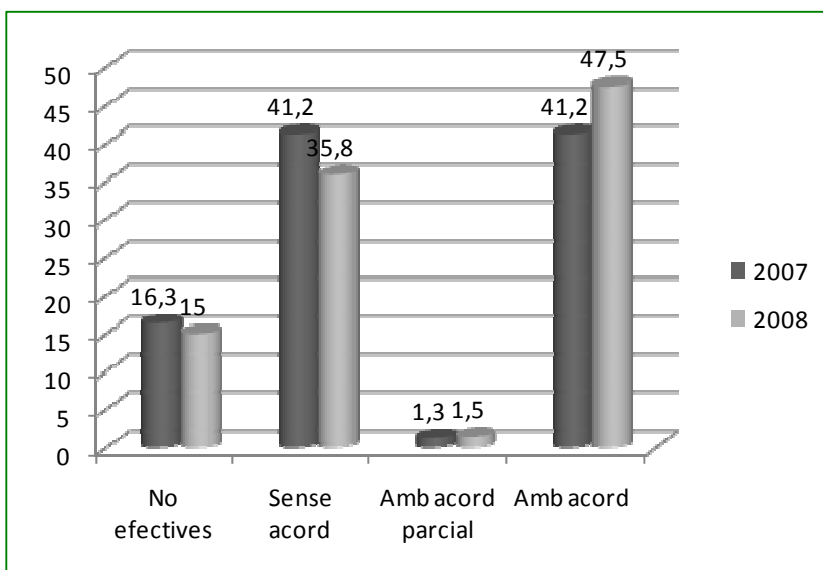
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del TLC.

Pel que fa al resultat de les conciliacions, el 85% han estat tramitacions efectives. D'aquestes, el 56% han acabat amb avenença; l'1,8% han acabat amb avenença parcial i el 42,2% han acabat sense avenença. El 15% de les conciliacions han estat tramitacions no efectives. El 68,1% d'aquestes s'han intentat sense efecte, el 14,1% s'han desistit i el 17,8% han estat arxivades.

En el gràfic següent en pot observar el resultat de les conciliacions realitzades pel TLC i el percentatge que aquest representa sobre el total de conciliacions de l'any 2008, en comparació amb les del 2007. Cal destacar que a l'any 2008 hi ha hagut una disminució de les conciliacions sense acord i un augment de les conciliacions amb acord.

GRÀFIC III-26. RESULTATS DE LES CONCILIACIONS REALITZADES PEL TLC, ANYS 2007 I 2008

Unitats: percentatges

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del TLC.

Segons l'àmbit territorial, tal i com es pot veure a la taula següent, i seguint la tendència observada l'any 2007, el 88,2% de l'activitat del TLC correspon a Barcelona. En segon lloc, la província de Girona té el 7,6% de la totalitat dels expedients, Tarragona en té el 3,5% i Lleida el 0,7%.

TAULA III-40. EXPEDIENTS, EMPRESES I PERSONES TREBALLADORES AFECTADES PER L'ACTIVITAT DEL TLC PER ÀMBIT TERRITORIAL

Unitats: nombre d'expedients, empreses i persones treballadores

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona
Expedients	815	70	7	32
Empreses afectades	1.014	133	7	32
Treballadors afectats	141.866	6.210	583	1.794

Unitats: elaboració pròpia a partir de les dades del TLC.

La classificació dels procediments per temes indica que la majoria de conflictes, és a dir, el 21,4% han sorgit a causa de temes salarials. El 20,3% s'han produït com a conseqüència de divergències en matèria de jornada, calendari o vacances. El 9,2% dels casos han sorgit per incompliment de conveni col·lectiu, acord o pacte; el 5,1% per causes relatives a l'organització del treball; el 5% per discrepàncies en matèria de categoria professional i el 4,4% per qüestions de vaga.

Pel que fa als sectors econòmics a què pertanyen les empreses afectades pels procediments, cal destacar que els sectors que tenen un nombre de procediments més elevat són els següents: metall (34,7%), transports (13,2%), sanitat (9,8%), químiques (8,5%) i comerç (4,1%).

Si s'analitzen els procediments pel tamany de les empreses, cal indicar que aquelles amb menys de 50 persones treballadores són les que tenen un nombre més elevat de procediments tramitats (27,6%). Les empreses de 50 a 100 treballadores/es han tramitat el 25,9% dels procediments; les empreses de 101 a 250 persones treballadores, el 25,5%. Per últim, les que tenen un percentatge més reduït de procediments són les empreses de 251 a 500 treballadors/es i les de més de 500 persones treballadores (9% i 12%, respectivament).

5. SEGURETAT I SALUT LABORAL

5.1. NOVETATS NORMATIVES

En primer lloc, cal destacar el Dictamen del Comitè de les Regions sobre l'Estratègia comunitària de salut i seguretat en el treball (2007-2012)¹²⁶. El Comitè de les Regions valora positivament la iniciativa de la Comissió Europea d'elaborar l'Estratègia comunitària. No obstant, considera indispensable que els Estats membres disposin d'estadístiques més recents i fiables, així com d'un sistema de recollida i tractament de dades que permeti obtenir una visió de conjunt real sobre els accidents de treball i les malalties professionals. També considera fonamental que es declari quins són els valors comuns dels Estats membres, els quals constituiran el fonament per actuar de comú acord. D'altra banda, assenyala que un sistema sostenible de gestió de la seguretat i la salut en el treball hauria de contenir els següents elements principals: política a favor de la seguretat i salut en el treball; organització; planificació i aplicació; avaluació i accions de millora.

En relació amb l'Estratègia comunitària de salut i seguretat en el treball (2007-2012), el Comitè Econòmic i Social Europeu també ha emès un Dictamen¹²⁷, en el qual subscriu l'objectiu consistent en reduir el 25% els accidents de treball i les malalties professionals i recolza l'aplicació adequada de la legislació comunitària, mitjançant l'elaboració i l'aplicació d'estratègies nacionals. També incideix en la necessitat de la cultura de la salut i la seguretat en el lloc de treball i els organismes que s'encarreguen de la salut i les persones responsables de la seguretat i salut al lloc de treball. Segons el CESE, cal tenir en compte que les noves tecnologi-

¹²⁶ DOUE C53, de 26.02.08

¹²⁷ DOUE C224, de 30.08.08

es provoquen riscos que necessiten una resposta comunitària. D'altra banda, destaca la necessitat de disposar d'una estratègia equilibrada en matèria de seguretat i salut, la qual inclogui mesures per tal de fer front als canvis en les condicions de treball.

Per últim, cal fer esment al Reglament (CE) núm. 1338/2008 del Parlament Europeu i del Consell, de 16 de desembre de 2008, sobre estadístiques comunitàries de salut pública i de salut i seguretat en el treball,¹²⁸ al qual s'ha fet referència a l'apartat dedicat a la Salut d'aquesta Memòria. L'objectiu d'aquest Reglament és establir un marc comú per a la producció sistemàtica d'estadístiques comunitàries de salut pública i seguretat i salut en el treball

En l'àmbit estatal, s'ha aprovat la Resolució de 31 de juliol de 2008, de la Secretaria d'Estat de la Seguretat Social, per la qual es determinen les activitats preventives a realitzar per les mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social durant l'any 2008¹²⁹. Endemés de les activitats preventives establertes a la Resolució, s'inclouen també una sèrie de Programes, els quals estan orientats a la realització d'activitats destinades preferentment a les microempreses (de fins a 10 treballadors/es) i a les empreses mitjanes (entre 11 i 49 treballadors/es), amb el contingut que es deriva dels Objectius proposats a l'Estratègia espanyola de Seguretat i Salut en el treball.

Aquesta Resolució preveu un termini de dos mesos perquè les Comunitats Autònomes que tinguin competència compartida de coordinació de les activitats de prevenció de riscos laborals comuniquin al Ministeri de Treball i Immigració les activitats preventives previstes per les seves mútues d'accidents de treball i malalties professionals. En aquest sentit, Catalunya determina les activitats preventives a desenvolupar mitjançant la Resolució TRE/3044/2008, de 10 d'octubre.¹³⁰ De la mateixa manera que en l'àmbit estatal, la planificació de les activitats preventives a Catalunya inclou activitats d'àmbit general i programes específics, orientats a microempreses i petites empreses. Aquesta Resolució posa de manifest un dels possibles objectius del que serà el nou Pla de Govern per a la seguretat i salut laboral 2009-2012, previst per l'Acord Estratègic, per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana 2008-2011.¹³¹

D'altra banda, el Govern ha ratificat el Conveni número 187 de l'Organització Internacional del Treball, sobre seguretat i salut en el treball, i assumeix una Recomanació complementària. L'objectiu del Conveni i de la Recomanació esmentats és promoure la millora contínua de la seguretat i salut en el treball, amb la finalitat de prevenir les lesions, malalties i accidents ocasionats en aquest àmbit, mitjançant el desenvolupament d'una política, un sistema i un programa nacionals.

En l'àmbit de Catalunya, també cal esmentar el Decret 102/2008, de 6 de maig, de creació del Registre d'Empreses acreditades de Catalunya per intervenir en el procés de contractació en el sector de la construcció,¹³² la finalitat del qual és disposar d'informació i garantir l'accés a les dades que conté per contribuir a millorar les condicions de treball en el sector de la construcció, en general, i les condicions de seguretat i salut dels treballadors, en particular. Aquest Decret ha estat objecte de Dictamen per part del CTEC (Dictamen 8/2008).

5.2. LA PREVENCIÓ DELS RISCOS LABORALS

Aproximadament un any després de l'aprovació de l'Estratègia Espanyola de Seguretat i Salut en el Treball 2007-2012 per part del Govern espanyol, s'ha publicat¹³³ el Pla d'impuls i execució que recull les actuacions dutes a terme entre el juliol del 2007 i el setembre del 2008.

¹²⁸ DOUE L354, de 31.12.08

¹²⁹ BOE núm. 201, de 20.08.08 Aquesta Resolució desenvolupa el que estableix l'Ordre TAS/3623/2006, de 28 de novembre, per la qual es regulen les activitats preventives en l'àmbit de la Seguretat Social i el finançament de la Fundació per a la Prevenció de Riscos Laborals.

¹³⁰ DOGC núm. 5239, de 20.10.08

¹³¹ Mesura 92 de l'Acord Estratègic: impulsar la seguretat i salut laboral.

¹³² DOGC núm. 5127, de 08.05.08

¹³³ Comunicat de premsa de la Inspecció de treball i Seguretat Social.

http://www.mtin.es/ITSS/web/va/Sala_de_comunicaciones/Noticias/Archivo_Noticias/2008/10/20081016_noticia_web_portal.html

Les mesures més remarcables dutes a terme en el compliment de l'esmentada Estratègia són: l'aprovació del Reial decret 1109/2007¹³⁴, de 24 d'agost, pel qual es desenvolupa la Llei 32/2006, de 18 d'octubre, reguladora de la subcontractació en el sector de la construcció; l'execució del pla d'accions prioritàries sobre empreses d'alta sinistralitat i la creació de l'Observatori estatal de les condicions de treball.

L'Observatori estatal de condicions de treball, té com a missió recopilar, analitzar i difondre la informació relacionada amb les condicions de treball i les seves conseqüències per a la salut dels treballadors/es. L'Observatori també divulgarà alguns dels estudis que realitza l'Institut Nacional de Seguretat i Higiene (INSHT), com els informes sobre sinistralitat laboral, estudis monogràfics i altra documentació que es consideri d'interès per a l'Observatori.

A més, en la línia d'assolir un major i més eficaç compliment de la normativa s'han desenvolupat mesures per millorar la protecció dels treballadors autònoms de tal forma que des del mes de gener del 2008 els treballadors autònoms econòmicament dependents han incorporat obligatòriament, dins de l'àmbit de l'acció protectora de la Seguretat Social, la cobertura de la incapacitat temporal i dels accidents de treball i malalties professionals.

Amb l'objectiu de desenvolupar i consolidar la cultura de la prevenció a la societat espanyola, mitjançant l'INSHT, s'ha dut a terme la campanya europea "*Feines saludables. Bo per a tu. Bon negoci per a tots*" que al llarg del 2008 i del 2009 tractarà l'avaluació de riscos. En aquesta campanya es facilita la informació necessària perquè moltes empreses, especialment les pimes, s'impliquin en l'avaluació de riscos per tal de promoure unes condicions de treball segures i saludables, tal i com es pretén a l'Estratègia Espanyola. Igualment, l'INSHT ha posat en marxa al mes de novembre una campanya de conscienciació i sensibilització sobre la prevenció de riscos laborals, dirigida principalment als treballadors autònoms i immigrants.

Cal tenir en compte que aquests tipus d'actuacions de difusió de la cultura preventiva són comunes a les previstes a l'àmbit comunitari. Amb aquesta finalitat, enguany a nivell comunitari s'han realitzat un conjunt de bones pràctiques per tal de contribuir a la reducció de les malalties professionals dels treballadors que han tingut com efecte que nou organitzacions siguin premiades per haver contribuït a la prevenció dels trastorns musculoesquelètics, el tipus més comú de malaltia laboral. Els guanyadors es van presentar durant la campanya "Alleugera la càrrega", organitzada per l'Agència Europea per a la Seguretat i la Salut en el Treball.

D'altra banda, amb la voluntat de reforçar les institucions dedicades a la prevenció de riscos laborals a Espanya es va convocar, al setembre del 2007, una oferta d'ocupació pública per augmentar els efectius del sistema d'Inspecció de Treball i Seguretat Social, amb la intenció de cobrir 200 places d'inspectors i 50 de subinspectors al llarg del 2008. Aquesta mesura pretén que l'actuació de la Inspecció de Treball sigui més eficaç i immediata, no només mitjançant l'exigència de responsabilitats als infractors, sinó també potenciant les tasques d'assessorament i assistència tècnica al col·lectiu de treballadors i treballadores i a les empreses.

Dins de l'activitat de la Inspecció de Treball adquireix especial rellevància la vigilància del compliment de les normes laborals en matèria de prevenció de riscos i de Seguretat Social, exigint les responsabilitats corresponents en cas d'infracció o incompliment. A Espanya el 38,9% de les actes d'infracció emeses per la Inspecció de Treball entre gener i setembre del 2008¹³⁵ i el 78,9% dels requeriments corresponen a l'àrea de seguretat i salut laboral (42,0% i 78,4%, respectivament per a Catalunya). Les causes més freqüents són les deficiències en les condicions de seguretat o de higiene als centres de treball, la manca d'avaluació de riscos i la manca de planificació preventiva o el seu incompliment.

A Catalunya, la Inspecció de Treball i Seguretat Social en l'àrea de seguretat i salut laboral en el període de referència ha realitzat 36.128 actuacions. Aquestes representen el 13,3% del total de les realitzades a Espanya, tot i que el nombre de treballadors afectats per les infraccions ascendeix al 20,1% i el nombre de propostes de recàrrecs al 26,6%.

Segons aquestes dades el nombre d'infraccions en acta ha estat de 3.357, però recordar que un acta d'infracció pot contenir una o més infraccions acumulades corresponents totes elles a una mateixa matèria.

¹³⁴ BOE, núm. 2004, 25.08.07.

¹³⁵ Darreres dades disponibles publicades per la Direcció General de la Inspecció de Treball i Seguretat Social.

TAULA III-41. ACTIVITAT DE LA INSPECCIÓ DE TREBALL I LA SEGURETAT SOCIAL EN L'ÀREA DE SEGURETAT I SALUT LABORAL. CATALUNYA, 2006-2008

Unitats: nombres absoluts.

	2006	2007	2008*
Nº actuacions realitzades	82.551	60.845	36.128
Nº infraccions en acta	4.959	6.614	3.357
Import de les sancions (€)	19.691.308,03	25.625.563,96	15.881.949,56
Nº treballadors afectats per les infraccions	32.817	60.270	44.581
Nº paralitzacions	194	226	115
Nº propostes de recàrrec	1.121	1.190	800

Font: elaboració pròpia a partir de les estadístiques de la Direcció General de la Inspecció de Treball i Seguretat Social. MTIN.

Nota: les dades del 2008 refereixen al període de gener a setembre.

L'aixecament, per part de la Inspecció de Treball, d'una acta d'infracció a una empresa proposant la imposició d'una sanció, inicia un expedient administratiu sancionador. Segons les dades publicades pel Departament de Treball, al llarg del 2008 es comptabilitzen 3.569 expedients iniciats per infraccions de seguretat i condicions de salut en el treball amb una quantia proposada de 22.374.840,93€. Les resolucions que imposen sanció en primera instància i que han estat cobrades en el període voluntari per fer-ho, han estat 3.520 amb una quantia imposada de 22.264.140,23€.

L'activitat de la Inspecció de Treball inclou la investigació dels accidents de treball. L'any 2007, darrera dada disponible, es van investigar 1.759 accidents de treball a Catalunya, exclosos els *in itinere*, que van constituir 975 infraccions per un import de 4.150.333,31€. Segons el nivell de gravetat, 961 van ser lleus, 730 greus, 19 molt greus i 49 mortals.

Les actuacions adreçades a la millora, l'assessorament i la vigilància del compliment de la normativa establerta en prevenció de riscos a Catalunya no es limiten exclusivament a les tasques dels inspectors de treball. Actualment, al Departament de Treball hi ha 75 tècnics habilitats en matèria de seguretat i salut laboral que treballen conjuntament amb la Inspecció de Treball (25 del quals corresponen a la promoció del 2008). El Reial decret 689/2005, de 10 de juny¹³⁶, va obrir la porta a les comunitats autònomes per a l'habilitació de tècnics que participessin en les tasques inspectores en aquesta matèria¹³⁷. D'aquesta forma si el personal habilitat detecta incompliments en la normativa, els comunica a la Inspecció de Treball, que és qui té competència per sancionar, però els informes emesos ja tenen força legal per obrir un procediment d'infracció sense que els inspectors visitin els centres de treball per verificar les irregularitats detectades. Igualment, es disposa de 73 tècnics no habilitats que fan les funcions d'assessorament i visites a les empreses en matèria de prevenció, i que han de comunicar les irregularitats detectades a la Inspecció de Treball, qui haurà de verificar-les amb una nova visita al centre.

¹³⁶ BOE, núm. 149, 23.06.2005.

¹³⁷ Catalunya va ser la primera comunitat autònoma en fer ús del Reial Decret 689/2005, de 10 de juny, que permetia habilitar tècnics de les administracions autonòmiques amb capacitat per promoure sancions a la Inspecció de Treball i Seguretat Social si en el curs de les seves actuacions detectaven alguna irregularitat. D'aquesta manera, l'activitat preventiva, d'assessorament i de vigilància podia ser més intensa. En una primera promoció al 2006 es van habilitar 50 tècnics i al 2008 ho van fer 25 més.

TAULA III-42. ACTUACIONS DEL PERSONAL TÈCNIC HABILITAT EN PREVENCIÓ DE RISCOS. CATALUNYA, 200-2008

Unitats: nombres absoluts.

	2º sem 2006	2007	1er trim 2008
Nº actuacions realitzades	4.478	5.039	38
Requeriments	7.680	14.157	253
Propostes d'acta d'infracció	1.531	2.712	44
Total	13.689	21.908	335

Nota: les dades refereixen a l'activitat de 50 tècnics habilitats.

Font: Departament de Treball.

D'altra banda, cal tenir en compte que segons acord de la Comissió Bilateral Estat-Generalitat està previst que al 2009 s'assumeixi des del Govern català el traspàs de la Inspecció de Treball, basat en el que estableix l'article 170.1 de l'Estatut d'Autonomia, que atorga a la Generalitat la competència executiva en matèria de treball i relacions laborals. També està previst crear una Agència Catalana d'Inspecció de Treball, de la qual dependran directament els inspectors de treball i seguretat social i els subinspectors d'ocupació i seguretat social que es transfereixen¹³⁸.

A més de l'habilitació de més personal tècnic com un reforç en la lluita contra la sinistralitat laboral, a Catalunya s'han dut a terme altres actuacions en matèria de seguretat i salut laboral.

D'especial significació és la línia d'ajuts econòmics¹³⁹ que ja es va obrir el 2007, emmarcada en el conjunt de polítiques previstes al Pla de Govern per a la prevenció de riscos laborals 2005-2008 (PGPRL), previst per l'Acord Estratègic, per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana¹⁴⁰. Durant el 2008, un conjunt de 95 petites empreses (menys de 50 treballadors) s'han beneficiat dels ajuts oferts per pagar una part de les inversions fetes per renovar maquinària i equips de treball que ajudin a millorar les condicions de seguretat i salut laboral. Les subvencions atorgades ascendeixen a 1.578.000€, un 36% més que les atorgades l'any precedent, i han incrementat en 22 el número d'empreses beneficiàries.

Un altre dels objectius del PGPRL és la "creació i el desenvolupament d'un sistema d'informació i registres que permetin l'anàlisi quantitativa i qualitativa de les pràctiques preventives de les empreses que orientin les actuacions de les administracions públiques". Amb aquesta intenció s'ha creat l'Enquesta de condicions de treball a Catalunya que ha estat explotada i presentada al 2008.¹⁴¹

També, cal destacar que el Govern de la Generalitat ha aprovat el primer estudi de Catalunya sobre les baixes laborals causades per malalties comunes, el qual forma part de les mesures incloses a l'Acord Estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana. L'estudi té com a objectiu oferir un instrument essencial per tal de fomentar la salut de les persones treballadores i l'ús apropiat de la prestació assistencial i econòmica.

Dins del segon objectiu del PGPRL s'inclou la mesura que cerca promoure conductes adreçades a valorar la vida i la salut dels treballadors com un valor social de primer ordre. Amb aquesta intenció, el Departament d'Agricultura i Ramaderia ha aprovat la proposta d'actuacions per a la prevenció de riscos laborals i la prevenció de la salut. Aquesta pretén treballar tres aspectes: els riscos laborals al sector agrari, la formació específica dels treballadors del sector agrari i el pla de pensions dels professionals agraris.

I, en aquest mateix marc, s'han desenvolupat diverses campanyes de sensibilització. Entre elles destaca la que va iniciar-se al mes de juny amb el lema "*Els accidents es prevenen o es lamenten*", amb la intenció de

¹³⁸ Segons nota de premsa del Departament de treball, 30 de juliol de 2008.

¹³⁹ Segons ORDRE TRE/241/2007, de 22 de juny, per la qual s'amplia el termini que estableix la disposició transitòria única de l'Ordre TRI/10/2004, de 26 de gener, per la qual s'aprova el procediment de notificació electrònica dels accidents de treball, en la redacció donada per les Ordres TRI/215/2004, de 15 de juny, TRI/296/2005, de 21 de juny, i TRI/317/2006, de 21 de juny. DOGC, núm. 4923, 11.07.2007.

¹⁴⁰ La mesura 76.1 de l'Acord Estratègic concretava l'elaboració d'un Pla de Govern per a la prevenció de riscos laborals per als anys 2005-2008, amb la participació de les organitzacions empresarials i sindicals.

¹⁴¹ Sobre aquesta Enquesta ja es va fer un esment a l'anterior Memòria socioeconòmica i laboral de Catalunya, 2007. Per aquest motiu enguany no es desenvoluparà aquest tema.

fer veure que a la feina s'han de prendre les mesures preventives necessàries des del principi i invertir en seguretat pel bé de tots. En aquesta mateixa línia, s'ha convocat un concurs de cartells, amb el lema "La prevenció, un valor segur", que preveu la participació de l'alumnat de disseny gràfic matriculat durant el curs 2007-2008 i un concurs de fotografies "FotoTreball '08", per a tots els alumnes dels cicles formatius d'FP i dels cicles de formació específica d'arts plàstiques i disseny. A més, per a fomentar les actituds futures en la prevenció de riscos laborals entre l'alumnat català, enguany han continuat les activitats del *Bus de la prevenció*, com aula interactiva centrada en la seguretat laboral i adreçada als alumnes de secundària. Coincidint amb el curs escolar la Gira 08/09 del *Bus de la prevenció* s'ha iniciat al mes d'octubre i finalitzarà al maig del 2009.

A més, tal i com ja s'ha esmentat a l'apartat normatiu, s'ha creat el Registre d'empreses acreditades en la construcció¹⁴². Aquest Registre sorgeix en compliment de la Llei 32/2006, de 18 d'octubre¹⁴³, que estableix que tota empresa que tingui intenció d'intervenir en un procés de contractació o subcontractació en el sector de la construcció, a partir del dia 26 d'agost del 2008, ha d'estar inscrita en aquest nou registre. A Catalunya aquest Registre es va posar en marxa des de principis del mes de maig del 2008, sent una de les primeres comunitats autònomes en donar compliment a la normativa.

5.3. ANÀLISI DE LA SINISTRALITAT

5.3.1. Accidents de treball

L'any 2008 s'han produït 299.059 accidents en jornada laboral a Catalunya, dels quals 147.919 han causat baixa. Els accidents in itinere han estat 18.538.

L'evolució de la sinistralitat catalana presenta un lleuger descens enfront l'any anterior, tant pel que fa als accidents amb baixa, que són els que mostren una disminució més notòria del 8,2%, com pel que fa als accidents in itinere, 0,8% menys. En ambdós casos aquesta tendència, amb més o menys intensitat, es detecta a partir les xifres registrades al 2006, any en el qual les dues categories havien patit un increment.

Però, els accidents en jornada laboral sense baixa enguany s'han incrementat en 4,4pp. Aquest increment es concreta en 6.431 accidents més, el 52,3% dels quals es deuen a tres branques d'activitat del sector serveis, sanitat i serveis socials, altres activitats empresarials i hoteleria. Aquesta tendència a l'alça també es va produir l'any 2007 respecte al 2006.

En conjunt¹⁴⁴, el nombre d'accidents ha disminuït el 2,1%, fet que representa 6.870 accidents menys. Encara que qualsevol descens de la sinistralitat és rellevant, enguany pot estar provocat per una disminució del nombre de treballadors al mercat de treball. Si s'analitzen les dades dels darrers trimestres de l'any 2008 i del 2007, que mostren més significativament els canvis en la població treballadora, tal i com ja s'ha esmentat a l'apartat de mercat de treball, s'observa que la població ocupada assalariada¹⁴⁵ segons les dades de l'EPA ha descendit en el 4,7%, percentatge que dobla el descens de la sinistralitat.

¹⁴² Decret 102/2008, de 6 de maig, de creació del Registre d'empreses acreditades de Catalunya per intervenir en el procés de contractació en el sector de la construcció. DOGC, núm. 5127, 08.05.2008.

¹⁴³ BOE, núm. 250, 19.10.2006

¹⁴⁴ Inclou els accidents laborals en jornada de treball amb baixa o sense i els in itinere.

¹⁴⁵ Atès que els registres dels accidents laborals s'efectuen entre els afiliats a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes, sempre que es pugui, s'intentarà fer referència a la població ocupada assalariada (persones amb treball per compte aliè) que constitueix el gruix més significatiu d'aquestes persones, malgrat ser conscients que hi ha un percentatge d'altres treballadors i treballadores, entre els quals es troben els autònoms econòmicament dependents, que poden tenir cobertes les contingències i que resten exclosos. Cal tenir en compte que sobre aquest darrer col·lectiu no es disposa de dades desagregades respecte els que tenen cobertura i els que no i que, per tant, és difícil incloure'ls a la comparativa.

TAULA III-43. EVOLUCIÓ DE LA SINISTRALITAT A CATALUNYA, 2008

Unitats: nombres absoluts i percentatges.

	Nombre d'accidents	Variació absoluta 2007-2008	Variació relativa 2007-2008	% Dones sobre el total
ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA				
Total	147.919	-13.154	-8,2%	26,0%
Segons gravetat				
Lleus	146.653	-13.023	-8,2%	26,1%
Greus	1.161	-131	-10,1%	12,7%
Mortals	105	0	0,0%	2,9%
Segons sector econòmic				
Agricultura	2.596	-136	-5,0%	12,4%
Indústria	41.977	-5.188	-11,0%	17,1%
Construcció	29.069	-6.446	-18,2%	1,1%
Serveis	74.277	-1.384	-1,8%	41,0%
Segons tipus de contracte				
Fix	95.686	-1.668	-1,7%	27,2%
Eventual	51.124	-11.985	-19,0%	23,9%
Sense especificar	1.109	499	81,8%	12,1%
ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL SENSE BAIXA				
Total	151.140	6.431	4,4%	-
ACCIDENTS IN ITINERE				
Lleus	18.127	-112	-0,6%	-
Greus	373	-28	-7,0%	-
Mortals	38	-7	-15,6%	-
Total	18.538	-147	-0,8%	-

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Segons la gravetat dels accidents en jornada de treball amb baixa, la reducció és particularment notable en el cas dels accidents greus que descendeixen el 10,1% respecte a l'any anterior, any que va caracteritzar-se pel seu increment (3,4% més que al 2006), encara que en valors absoluts adquireix major importància la disminució dels accidents lleus. Els accidents mortals es mantenen en la mateixa xifra que l'any precedent.

En quant als sectors econòmics, els valors absoluts i percentuals d'aquest tipus d'accidents disminueixen més en la construcció, entre d'altres causes com a conseqüència de la conjuntura econòmica actual que ha provocat un menor volum de població ocupada en aquest sector¹⁴⁶. D'altra banda, aquest mateix argument sobre la situació del mercat de treball podria ser un dels factors explicatius del descens que s'observa en el nombre d'accidents registrats en els contractes eventuais (19,0%), atès que la reducció de la població assalariada amb contracte temporal ha estat més intensa que el de la població amb contracte indefinit¹⁴⁷.

Per demarcacions territorials, aproximadament un de cada quatre accidents lleus i greus tenen lloc a Barcelona, i un de cada tres mortals també¹⁴⁸. Tot i així, els índexs d'incidència mostren que la probabilitat de patir una accident greu i mortal és més elevada a Lleida, tot i que han disminuït respecte als registrats el 2007, i

¹⁴⁶ La variació entre els quarts trimestres del 2007 i 2008 indica un descens de població ocupada en la construcció del 19,2%. Vegis apartat de mercat de treball, d'aquest mateix capítol.

¹⁴⁷ La reducció de 137 mil persones assalariades entre els quarts trimestres del 2007 i 2008, es compon de 145 mil individus menys amb contracte temporal i 8 mil més amb contracte indefinit. Vegis apartat de mercat de treball, d'aquest mateix capítol.

¹⁴⁸ El nombre d'accidents de Barcelona és: 109.997 lleus, 849 greus i 70 mortals. A Girona: 14.359 lleus, 96 greus i 8 mortals. A Lleida: 7.714 lleus, 104 greus i 13 mortals. A Tarragona: 14.583 lleus, 112 greus i 14 mortals.

la dels lleus a Tarragona. Els índexs d'incidència més baixos per als accidents greus i mortals es donen a Girona i els lleus a Lleida¹⁴⁹.

Pel que fa als accidents *in itinere*, les dades més positives es donen en els accidents mortals que descendeixen el 15,6%, i entre els accidents lleus pel que fa a nombres absoluts (112 accidents menys).

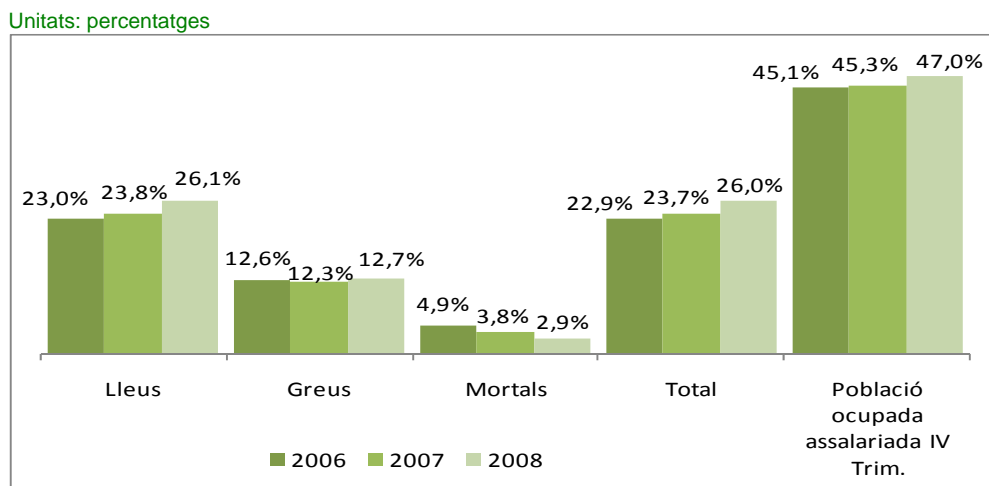
5.3.1.1. Els accidents en jornada laboral amb baixa

Segons gènere

Del total d'accidents en jornada laboral amb baixa, el 74,0% (109.521) d'ells els han patit els homes. La incidència de la sinistralitat és més acusada en el homes que en les dones (38.398), tant pel que fa als nombres d'accidents com a la seva gravetat. Cal tenir en compte que un percentatge més elevat d'homes que de dones estan ocupat en sectors on l'exposició a riscos que poden ocasionar accidents físics és més alta, com ara la construcció o els transports. Per tant, enguany 3 de cada 4 accidents recauen en els homes. Aquesta mateixa pauta és manté constant els darrers anys, tot i que en períodes precedents la concentració de la sinistralitat en els homes era més acusada, i està limitada a l'accidentabilitat perquè en el cas de les malalties professionals, com es veurà més endavant, la incidència és més elevada en el cas de les dones.

El gràfic següent mostra com a mesura que s'incrementa la gravetat la proporció de dones disminueix de forma significativa. Tot i això, al gràfic també es constata que els darrers anys la proporció dels accidents patits per les dones adquireix un pes relatiu lleugerament més alt en el conjunt d'accidentabilitat. L'increment del nombre d'accidents de les dones ha estat del 2,8%, especialment provocat per un augment del nombre d'accidents lleus i per la creixent inserció de les dones en el mercat de treball. En el mateix període l'augment estimat de la població ocupada assalariada, als quarts trimestres dels anys analitzats, en el cas de les dones ha estat del 2,4%¹⁵⁰. Aquesta xifra és molt similar a l'augment de la sinistralitat, tot i que no el pot explicar en la seva totalitat i caldrà veure si s'està davant d'un canvi de tendència.

GRÀFIC III-27. EVOLUCIÓ DEL PES RELATIU DELS ACCIDENTS DE LES DONES EN EL TOTAL D'ACCIDENTS SEGONS GRAVETAT. CATALUNYA, 2006-2008

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball i l'Institut Nacional d'Estadística.

Un fet remarcable en el cas de les dones és que, mantenint ja d'inici una proporció molt baixa en els accidents mortals (103 accidents dels homes i 3 de les dones), al 2007 han tornat a disminuir el seu nombre (7 accidents mortals al 2006 i 4 al 2006).

¹⁴⁹ Els índexs d'incidència de Barcelona són: lleus 5.202,9, greus 40,2 i 3,3 mortals. Els de Girona: lleus 5.515,7, greus 36,9 i 3,1 mortals. Els de Lleida: lleus 5.060,1, greus 68,2 i 8,5 mortals. Els de Tarragona: 5.528,4 lleus, 42,5 greus i 5,3 mortals.

¹⁵⁰ L'increment del nombre de dones ocupades assalariades ha estat en els tres anys de referència de 31,6 milers de dones, mentre que els homes mostren un descens de 75,7 milers. Per aquest motiu el pes relatiu de les dones presenta un augment de l'1,9%, tal i com es mostra al gràfic.

En nombres absoluts les xifres d'accidents greus han estat de 1.013 en el cas dels homes i 148 en el cas de les dones. I de 108.406 i 38.247 pel que fa als accidents lleus, respectivament.

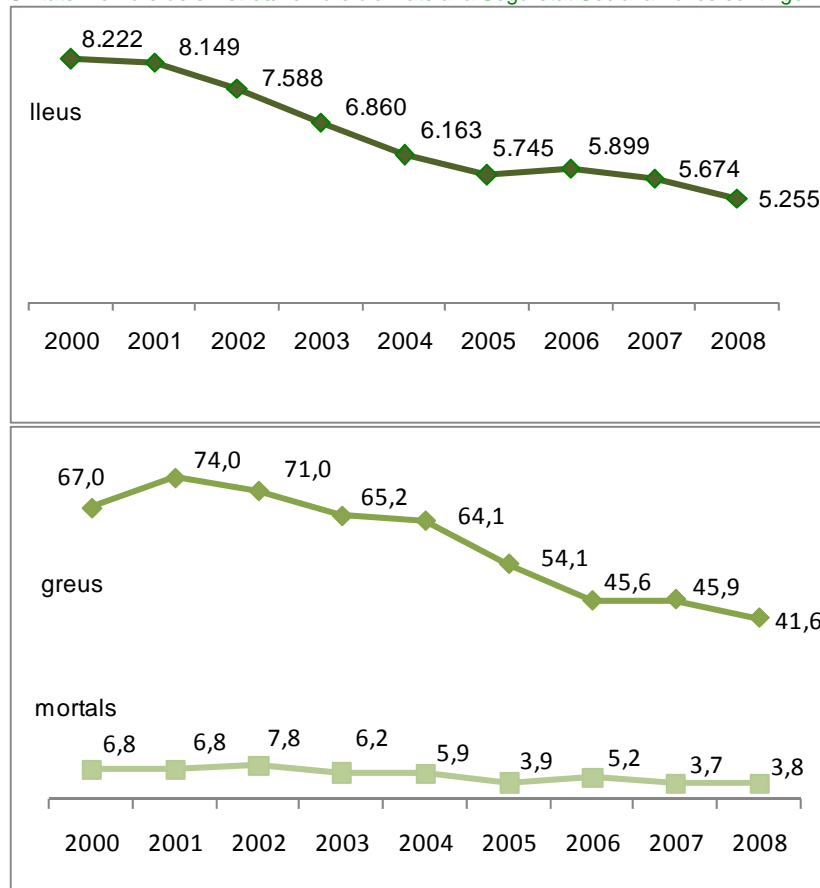
Percentualment, el nombre d'accidents dels homes ha descendit respecte al 2007 (-10,9%), mentre que en cas de les dones es detecta un lleuger augment (0,6%). Aquesta situació respon a que les dones ocupades al sector de serveis han vist incrementat el nombre d'accidents en el 4,3%, encara que la resta de sectors presentin disminucions.

Segons gravetat

L'índex d'incidència que mesura el nombre d'accidents per cada 100.000 afiliats a la SS amb les contingències professionals cobertes¹⁵¹ és la dada que millor s'ajusta a l'anàlisi de l'evolució de la sinistralitat atès que elimina el biaix que poden produir les xifres absolutes que no tenen en compte els canvis en el nombre d'ocupats del mercat de treball.

GRÀFIC III-28. EVOLUCIÓ DELS ÍNDEXS D'INCIDÈNCIA SEGONS LA GRAVETAT. CATALUNYA, 200-2008

Unitats: nombre de sinistres/nombre d'afiliats a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes * 100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

L'índex d'incidència de la totalitat dels accidents ha descendit, un any més. Per tant, es detecta que la disminució de la població ocupada ha anat acompanyada d'un descens en el nombre de sinistres lleugerament superior, producte principalment de les actuacions en matèria preventiva dutes a terme i, entre d'altres, de la reducció del nombre de persones assalariades amb contractes temporals que són les que tenen una incidència d'accidentabilitat més alta. Aquest descens de l'índex, que es confirma en tots els sectors amb l'excepció de l'agricultura, continua la tendència progressiva a la baixa dels darrers anys.

¹⁵¹ S'inclou el règim general, el règim especial de la mineria i el carbó, el règim especial del mar, el règim especial agrari i els afiliats al règim especial de treballadors i treballadores autònoms amb les contingències cobertes.

Atenent a la gravetat dels accidents, els índexs segueixen la pauta descendent esmentada per al conjunt en tots els graus amb l'excepció dels accidents mortals que enguany registren un lleuger repunt (1,6% més alt), com a resultat de la disminució del nombre de persones afiliades a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes atès que el nombre d'accidents, com ja s'ha esmentat, es manté constant.

La reducció més significativa és la que afecta als accidents greus amb el 9,4%. L'índex dels accidents lleus disminueix el 7,4%.

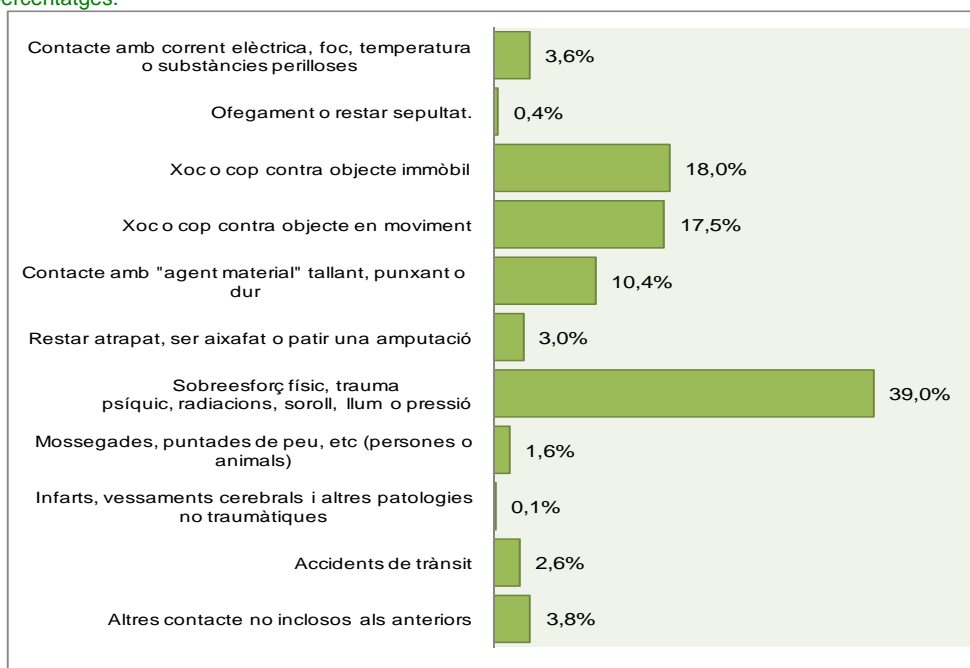
Segons forma o contacte que ocasiona la lesió¹⁵²

Si s'analitza la forma de contacte¹⁵³ segons les dades del MTIN, destaca que el 39,0% dels accidents es deuen a sobre esforç físic (sobre el sistema músculo-esquelètic), trauma psíquic, exposició a radiacions, soroll, llum o pressió. Si a aquesta causa s'afegeix la de xoc o cop contra un objecte, mòbil o immòbil, i la de contacte amb "agent material" tallant, punxant o dur, s'obtenen les quatre possibles formes o contactes que ocasionen les lesions del 84,9% dels accidents.

El predomini d'aquestes quatre formes d'accidents sobre les altres es pot observar a totes les demarcacions, si bé el grau de proporcionalitat que guarden entre elles és diferent. La demarcació de Lleida destaca perquè el pes relatiu de la causa deguda a sobre esforç físic, trauma psíquic i exposició a diferents agents és menor (31,6% dels accidents), mentre que, de forma contrària, Tarragona registra una proporció més elevada d'aquest tipus de forma d'accident (40,3%).

GRÀFIC III-29. DISTRIBUCIÓ DEL NOMBRE D'ACCIDENTS SEGONS LA FORMA O CONTACTE QUE HA OCASIONAT LA LESIÓ. CATALUNYA, 2008

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Treball i Immigració.

Nota: en els accidents de trànsit no s'inclouen els ferroviaris, els aeris i els marítims.

¹⁵² La forma o contacte, equivalent a la causa, descriu el mode en el qual la víctima ha estat lesionada per a l'agent material (objecte, substància, instrument, vibració, màquina, persona o animal) que ha provocat la lesió.

¹⁵³ En aquest cas la font utilitzada és l'Estadística d'accidents de treball que elabora el Ministeri de Treball i Immigració. Les dades sobre el nombre d'accidents varien, perquè tot i que Catalunya ja transmet les notificacions d'accidents mitjançant el sistema Delt@, encara no s'han resolt els problemes tècnics que permetrien disposar d'una informació completa de l'accidentabilitat de la comunitat. En aquest cas les dades sobre el nombre d'accidents en jornada de treball amb baixa total a Catalunya és de 141.577 front els 147.919 que registra el Departament de Treball.

Malauradament, no hi ha dades desagregades segons el sectors per a Catalunya, però segons el nombre d'accidents registrats a l'estat espanyol¹⁵⁴ aquestes quatre formes d'accidents, tot i que són freqüents en tots els sectors, destaquen en els sectors dels serveis i de la indústria principalment, encara que els cops contra objectes immòbils són també molt nombrosos a la construcció. Les branques d'activitat específiques on la proporció dels accidents per sobreesforç físic, trauma psíquic i exposició a diversos agents és més alta són la construcció, el comerç al detall i els serveis socials. Els xocs o cops contra objectes immòbils i els contactes amb agents materials tallants, punxants o durs són freqüents a la construcció, l'hoteleria i el comerç al detall, però aquestes darreres activitats econòmiques perden pes relatiu en el cas dels xocs amb objectes mòbils, pes que li cedeixen a la branca d'activitat per a la fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària.

Les úniques dades en nombres absoluts disponibles del Departament de Treball corresponen als accidents mortals¹⁵⁵. Entre les formes més freqüents s'observa que, en aquest cas, el 42,9% responen a contactes traumàtics, el 33,3% són causes naturals i el 23,8% accidents de trànsit. En xifres absolutes aquestes dades corresponen a 45 accidents mortals produïts per caigudes d'alçada, cops, colgaments, etc, 35 per causes naturals, com ara vessaments cerebrals i infarts, i 25 a causa del trànsit. Destaca que al 2007 hi ha un traspass de quatre accidents mortals que l'any precedent van ser a causa d'accidents de trànsit i que enguany engloben la xifra d'accidents per contactes traumàtics.

Segons tipus de contracte

Un dels factors que s'han identificat com una de les condicions d'ocupació amb un poder explicatiu més alt respecte a la incidència de l'accidentabilitat és el tipus de contracte. El mode de contractació pot afectar en ocasions a algunes circumstàncies que poden tenir influència en l'accidentabilitat, com ara l'experiència o inexperiència de les persones en el lloc de treball, el coneixement de les tasques a realitzar i l'accessibilitat a la formació i la informació.

Del total d'accidents amb baixa, el 64,7% són patits per persones amb contracte fix (95.586 accidents). Aquesta proporció encara és més alta en el cas de les dones, entre les quals els accidents la contractació indefinida ascendeix fins el 67,9%. Tot i això, que el nombre d'accidents sigui superior entre les persones amb contracte fix és lògic atès que la major part de la població ocupada assalariada ho està amb aquest tipus de contracte (80,6% al 4rt trimestre del 2008).

Respecte a l'any anterior les dades mostren que el pes relatiu de l'accidentabilitat de les persones amb contracte indefinit s'ha incrementat, sent al 2007 del 60,4%¹⁵⁶. Els homes amb contracte fix disminueixen la quantitat d'accidents però no arriben a compensar la reducció que es dona en la contractació eventual, per la qual cosa s'incrementa el seu pes relatiu (de 38,2% al 2007 a 45,5% al 2008 amb 3.389 accidents menys). En el cas de les dones s'observa un increment en el nombre absolut i en el pes relatiu (1.721 accidents més i 4,2pp de pes relatiu més).

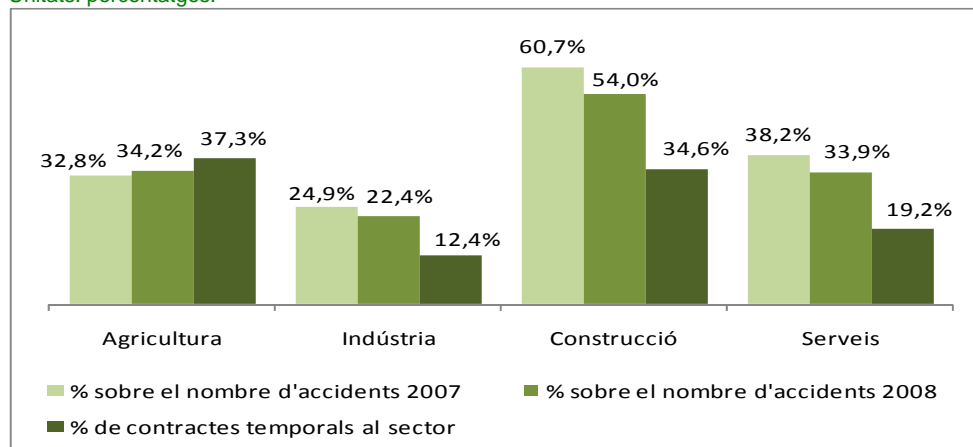
¹⁵⁴ Segons les dades del MTIN, Catalunya és la comunitat autònoma on més accidents es registren, absorbint el 17,1% del total.

¹⁵⁵ Segons nota de premsa del Departament de Treball, de 29 de gener del 2009.

¹⁵⁶ Tot i això, cal tenir en compte que la temporalitat ha passat del 23,5% de finals de l'any 2007 al 19,4% a finals de l'any 2008. Vegis apartat de mercat de treball, d'aquest mateix capítol.

GRÀFIC III-30. PES RELATIU DELS ACCIDENTS DE PERSONES AMB CONTRACTES EVENTUALS SEGONS SECTOR ECONÒMIC. CATALUNYA, 2007-2008

Unitats: percentatges.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball i l'Institut Nacional d'Estadística.
Nota: els % de contractació temporal dels sectors refereixen a la població ocupada assalariada al 4T 2008

Malgrat que la xifra registrada és menor (51.124), la incidència de l'accidentabilitat és més elevada entre els assalariats amb contracte temporal que entre els que tenen un contracte indefinit. Destaca el desequilibri existent entre la quantitat d'accidents registrats (34,6% del total) i la proporció de població ocupada assalariada amb aquest tipus de contractació (19,4%). Tot i això, al 2008 es detecta una reducció del nombre d'accidents patits per persones amb contractes eventuais en tots els sectors econòmics, malgrat que en alguns sectors s'observi un increment en el pes relatiu que aquests suposen pel seu total. Per al conjunt dels sectors aquesta disminució fa referència a 11.985 accidents menys¹⁵⁷.

Segons el sector i la branca d'activitat econòmica

El nombre més alt d'accidents es dona al sector del serveis que absorbeix el 52,0% del total d'accidents amb baixa registrats (74.277 accidents). El segueix la indústria amb 41.977 accidents que concentren el 29,4%, la construcció amb 24.069 (el 16,8%) i l'agricultura amb 2.596 (l'1,8%).

El sector serveis destaca en tots els nivells de gravetat, però amb menor intensitat en els accidents greus on la construcció augmenta el seu pes relatiu. La construcció supera la indústria en la gradació tant en els accidents greus com en els mortals¹⁵⁸, però no en els lleus. L'agricultura és el sector amb un nombre menor d'accidents en tots els nivells.

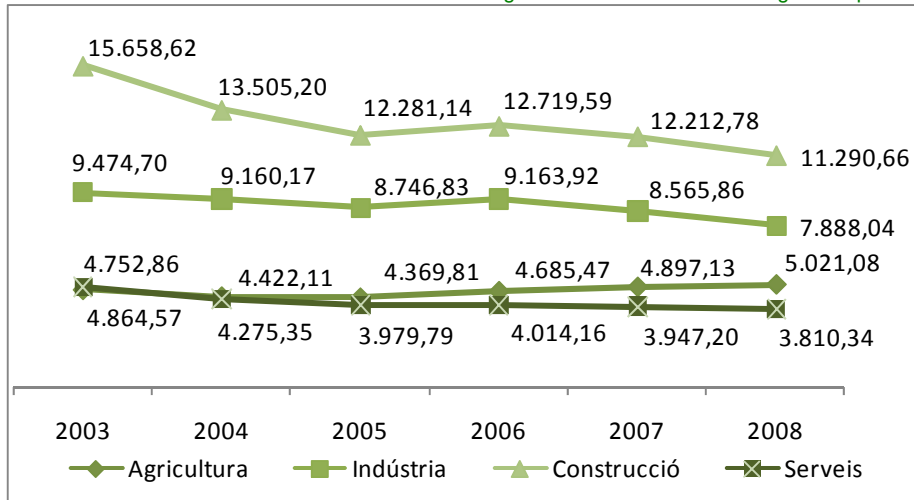
El grau més alt de quotes de perillositat se segueix registrant al sector de la construcció, que proporcionalment a la població ocupada al sector, és el més propens a registrar sinistres. Aquesta relació és la que s'estableix en els índex d'incidència. Els índex d'incidència del sector de la construcció són notòriament més elevats per a tots els nivells de gravetat que els que s'obtenen en els altres sectors. Aquests valors poden arribar a ser més de quatre vegades els que s'assoleixen als serveis, sector que destaca per ser el que té els valors més baixos de tots, igualment en tots els nivells de gravetat.

¹⁵⁷ En el cas de la construcció són 5.868 accidents menys, 3.755 en els serveis, 2.355 en la indústria i 7 a l'agricultura.

¹⁵⁸ Entre els accidents lleus la gradació dels sectors segons el nombre registrat és: serveis 73.757 accidents (el 50,3%), indústria 41.653 (28,4%), construcció 28.688 (19,6%) i agricultura 2.555 (1,7%). Entre els accidents greus: serveis 470 accidents (el 40,5%), construcció 353 (30,4%), indústria 300 (25,8%) i agricultura 38 (3,3%). I entre els accidents mortals: serveis 50 accidents (el 47,6%), construcció 28 (26,7%), indústria 24 (22,9%) i agricultura 3 (2,9%).

GRÀFIC III-31. EVOLUCIÓ DELS ÍNDEXS D'INCIDÈNCIA SEGONS EL SECTOR D'ACTIVITAT. CATALUNYA, 2003-2008

Unitats: nombre de sinistres/nombre d'afiliats a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes * 100.000.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Treball.

Si es tenen en compte els valors dels índexs registrats els darrers anys, s'observa que la sinistralitat està descendent en tots els sectors econòmics, amb l'excepció de la indústria que registra valors cada any més elevats des del 2005. La tendència a la baixa més intensa es dona en el sector de la construcció, encara que al 2006 es va produir una ruptura en la sèrie quan tots els sectors, inclosa la construcció, van registrar augmentos en els seus índexs.

Si es fa una anàlisi més detallada, s'observa que el 53,4% dels accidents es concentren en només 6 branques d'activitat: construcció, altres activitats empresarials, comerç al detall, productes metàl·lics, llevat maquinària, hoteleria i comerç a l'engròs. Aquestes mateixes 6 branques concentren el 51,5% dels accidents lleus, el 54,0% dels greus i el 47,6% dels mortals.

La meitat dels accidents mortals (49,5%) s'han produït en 3 branques d'activitat: construcció (28), transport terrestre i per canonades (14) i altres activitats empresarials (10).

La probabilitat més elevada de patir un accident lleu es dona en les branques d'activitat industrials, concretament en la branca dels minerals metàl·lics (índex d'incidència 64.935,06), la de l'antracita, hulla, lignit i torba (34.146,34), la del reciclatge (28.581,22) i la de la metal·lúrgia (23891,22). Les branques esmentades incloses al sector serveis (comerç al detall i l'engròs, hoteleria i altres activitats empresarials) malgrat registrar un nombre alt d'accidents no destaquen excessivament si s'analitzen els índexs d'incidència dels accidents lleus, ben al contrari registren valors per sota de la mitjana catalana (5.255,11).

Pel que fa als accidents greus, les 4 branques amb quotes de perillositat més elevades també són industrials en la seva majoria, tot i que s'afegeix una branca agrícola. Específicament són: minerals metàl·lics (12987,01), antracita, hulla, lignit i torba (2.439,02), silvicultura i explotació forestal (451,84) i reciclatge (274,16).

D'altra banda, les branques que tenen índexs d'incidència més alts respecte al accidents mortals estan més disperses entre tres sectors econòmics (serveis, indústria i agricultura). Les que registren índexs més elevats són: el transport aeri i espacial (121,35), la refinació del petroli i tractaments nuclears (99,57), la silvicultura i explotació forestal (75,31) i el reciclatge (68,54).

Destaca que en tractar les dades dels índexs d'incidència segons les branques d'activitat la construcció perd rellevància. Aquesta situació no es reproduïx quan es tracta el nombre d'accidents registrats.

Cost econòmic

L'any 2008, ha descendit el nombre d'accidents amb baixa, en els dos nivells de gravetat, acompanyat d'una reducció de la mitjana dels dies de baixa, especialment en els accidents greus que de 168 dies de mit-

jana passen a 139 (entre els accidents lleus la diferència és d'un dia). Per aquests motius, malgrat un augment del cost laboral mig per treballador i mes, s'observa una retallada el cost estimat de la sinistralitat laboral, i del cost econòmic en sous i cotitzacions a la Seguretat Social, respecte a l'any anterior.

TAULA III-44. COST ECONÒMIC EN SOUS I COTITZACIONS A LA SEGURETAT SOCIAL DELS ACCIDENTS LABORALS AMB BAIXA. CATALUNYA 2008 I TOTAL 2007

Unitats: nombres absoluts.

Gravetat	Accidents amb baixa	Mitjana de dies de baixa*	Total	Total 2007
Lleus	146.653	20	2.933.060	3.353.196
Greus	1.161	139	161.379	217.056
Total dies de baixa			3.094.439	3.570.252
Total mesos de baixa (dies/30)			103.147,97	119.008,40
Cost laboral mig per treballador i mes (€) **			2.551,68	2.445,37
Cost estimat sinistralitat laboral (€)			263.200.603,58	291.019.571,11

Font: elaboració pròpia segons les dades del Departament de treball i INE, Enquesta trimestral del cost laboral (ETCL) on resten excloses les activitats econòmiques de l'Administració pública, el servei domèstic i els organismes extraterritorials.

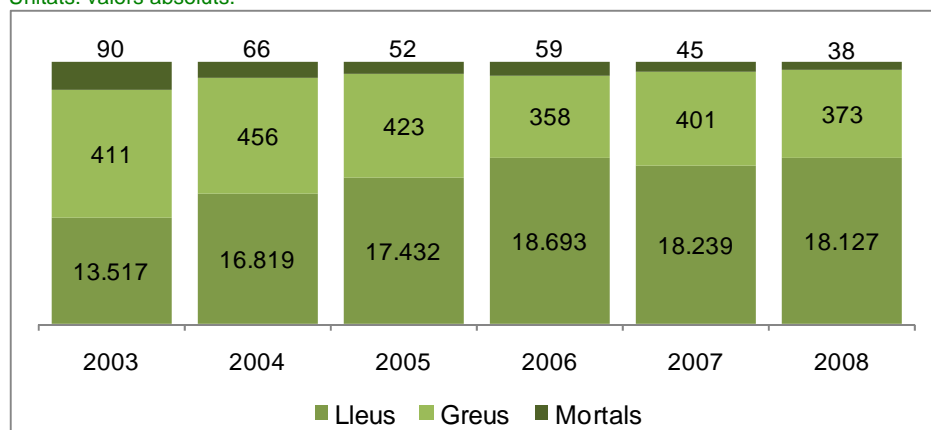
Nota: el càlcul del cost de la sinistralitat laboral no té en compte els accidents mortals, ni altres variables com la despesa sanitària i farmacèutica que generen o la pèrdua de productivitat per haver de substituir treballadors experimentats per altres d'inexperts o la despesa en reposició o reparació de maquinària i/o materials. * Dades provisionals 2008. ** Mitjana anual 2008 i 2007.

5.3.1.2. Els accidents *in itinere*

El dret laboral anomena accidents *in itinere* els produïts a l'anada o la tornada del centre de treball, sempre que el camí recorregut sigui el que habitualment es fa, sense interrompre'l voluntàriament. El treballador o treballadora que pateix un accident d'aquest tipus, que majoritàriament són de trànsit, té tots els drets derivats dels accidents laborals.

GRÀFIC III-32. EVOLUCIÓ DE L'ACCIDENTABILITAT *IN ITINERE* SEGONS LA SEVA GRAVETAT. CATALUNYA 2003-2008

Unitats: valors absoluts.

Font: elaboració pròpia segons les dades del Departament de treball.

Al 2008 s'han produït 18.538 accidents *in itinere*, el 97,8% dels quals són lleus. Respecte a l'any precedent, es detecta una disminució en el nombre d'accidents i és més rellevant entre els accidents greus i mortals, fet que ocasiona que els accidents lleus adquireixin més pes relatiu, encara que també mostren una reducció en els nombres absoluts. Aquesta tendència vers la disminució de la gravetat dels accidents ha estat progressiva, amb l'excepció dels anys 2004 i 2007 quan els accidents greus van augmentar respecte als seus precedents, i és més notòria entre els accidents mortals.

Els índexs d'incidència per a tota Catalunya reflecteixen aquesta tendència a disminuir la gravetat, especialment pel que fa als accidents greus (13,4 vers el 14,2 al 2007) i de forma menys acusada els accidents

mortals (1,4 vers l'1,6 al 2007). La disminució en el nombre d'accidents lleus no es fa palesa als índexs d'incidència que en aquest cas augmenten lleugerament (649,6 vers el 648,1 al 2007).

Per demarcacions territorials, el 82,3% dels accidents lleus tenen lloc a Barcelona i el 80,4% dels greus. Entre els accidents mortals la distribució resultant és més dispersa, el 55,3% tenen lloc a Barcelona, el 18,4% a Girona, el 7,9% a Tarragona i el 18,4% a Lleida.

GRÀFIC III-33. ÍNDEX D'INCIDÈNCIA DELS ACCIDENTS IN ITINERE SEGONS LA DEMARCACIÓ TERRITORIAL I LA GRAVETAT. CATALUNYA, 2008

Unitats: nombre de sinistres/nombre d'afiliats a la Seguretat Social amb les contingències professionals cobertes * 100.000.

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Lleus	706,4	513,6	401,5	471,6	649,6
Greus	14,2	9,2	8,5	13,7	13,4
Mortals	1,0	2,7	2,0	2,7	1,4
Total	721,6	525,5	412,0	487,9	664,3

Font: elaboració pròpia segons les dades del Departament de treball

Les dades dels índexs d'incidència indiquen que la probabilitat de tenir un accident lleu i greu és més elevada a Barcelona mentre que ho és menys a Lleida, tal i com passava l'any precedent. Enguany, cal esmentar l'evolució que ha tingut Lleida atès que ara és la demarcació amb un índex més baix d'accidents greus i relativament baix en els mortals mentre que l'any 2007 destacava justament per l'efecte contrari. L'índex d'incidència per als accidents mortals és més baix a Barcelona, seguit de Lleida. Girona ha disminuït valors dels índex d'incidència dels accidents lleus i greus però ha augmentat els mortals i Tarragona manté els nivells entre els accidents mortals mentre que s'augmenten els dels lleus i greus.

5.3.2. Malalties professionals

El nombre de comunicacions de malalties professionals al 2008, segons les dades registrades mitjançant el sistema CEPROSS, ascendeix a 4.233. Catalunya és la comunitat on el nombre de comunicacions ha estat més elevat i absorbeix el 22,6% del total registrat a Espanya.

El 67,0% de les notificacions de malaltia professional han estat de persones en situació de baixa mèdica laboral.

TAULA III-45. NOMBRE DE NOTIFICACIONS REALITZADES I TANCADES COM MALALTIA PROFESSIONAL. CATALUNYA 2008.

Unitats: nombres absoluts.

		Homes	Dones	Total
Notificacions realitzades	Amb baixa	1.465	1.377	2.836
	Sense baixa	750	647	1.397
	Total	2.215	2.018	4.233
Notificacions tancades com M.P.	Nombre	1.248	1.230	2.478
	Durada mitjana en dies	49,91	55,87	52,87

Nota: les notificacions tancades com a malalties professionals es produeixen quan el seguiment de la patologia conclou en una malaltia professional catalogada al RD 1299/2006.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de Treball i Immigració, Direcció General d'Ordenació de la Seguretat Social. Sistema de comunicació CEPROSS.

Respecte al 2007, el nombre de comunicacions ha augmentat en el 19,4%, xifra superior a la registrada al conjunt de l'Estat espanyol (9,6% més).

En aquest mateix període 2.478 notificacions han estat tancades com a malaltia professional. Cal tenir en compte que una comunicació de malaltia professional pot tancar-se perquè el seguiment de la patologia conclouï en una malaltia professional catalogada al RD 1299/2006¹⁵⁹, de 5 de desembre, i serà considerada malaltia professional; perquè la malaltia no està catalogada a l'esmentat Reial decret però s'estableix el seu origen professional, aleshores serà considerada accident de treball o quan el seguiment de la malaltia conclou en una malaltia comuna d'origen no professional, s'inclourà com a malaltia comuna.

El nombre d'expedients tancats com a malalties professionals a Catalunya també és el més elevat d'Espanya i concentra el 24,4% del total.

En ambdós casos, sigui comunicació realitzada o sigui comunicació tancada com malaltia professional, es dona un cert equilibri entre els sexes, encara que és més ajustat en el darrer cas quan el 49,6% fa referència a notificacions tancades que afecten a treballadores. En el cas de les comunicacions realitzades el 47,7% afecten a aquest col·lectiu, percentatge que s'incrementa fins el 48,8% si hi ha baixa mèdica. Si aquestes proporcions es relacionen amb el percentatge de població ocupada assalariada femenina (47,0% del total), s'observa que la incidència de les malalties professionals en les dones és més acusada, més encara si es compararen amb les relacions detectades en l'accidentabilitat.

Les comunicacions realitzades sense baixa mèdica són més freqüents entre els homes (53,7% del total).

A més, la durada mitjana en dies de les baixes mèdiques per malalties professionals associades a notificacions tancades amb baixa és més elevada en el cas de les dones.

Les malalties professionals més comunes a Espanya, el 81,4%, són causades per agents físics i especialment estan provocades per postures forçades i moviments repetitius en el treball (79,9% en els homes i 83,3% en les dones). Encara que les dades desagregades per a Catalunya no estan disponibles, es de suposar que no restaran molt allunyades d'aquests percentatges.

A més del registre de les comunicacions de malalties professionals els sistema CEPROSS posa a disposició de l'Administració Laboral i de la Inspecció de Treball i Seguretat Social un nou servei, els sistema d'alerta, que permet localitzar "focus de risc" de malalties professionals, amb l'objectiu de facilitar una eficàcia més gran en les accions de prevenció.

Segons aquest sistema a Catalunya al 2008, 40 empreses diferents van superar els límits de sinistralitat¹⁶⁰ establerts. Malgrat que el nombre d'empreses que superen els límits és el més elevat d'Espanya, cal tenir en compte que a la fi del 2008, hi ha 246.493 empreses inscrites a la Seguretat Social¹⁶¹ en el règim general i el règim especial de la mineria i el carbó i que tenen radicats els seus centres del treball a Catalunya, fet que ocasiona que el pes relatiu d'aquestes empreses sobre el total sigui molt petit.

D'altra banda, aquest sistema preveu una atenció especial per a les empreses reincidentes, que en dos períodes consecutius superen els indicadors per a la mateixa malaltia. En aquest cas es troben 7 empreses a Catalunya.

¹⁵⁹ BOE, núm. 302, 19.12.2006.

¹⁶⁰ Els indicadors establerts mostren intolerància total amb malalties del grup 6, causades per agents carcinògens, de tal manera que només amb una notificació el sistema ja avisa. Per a les malalties dels grups 1, 3, 4 i 5 (agents químics; agents biològics; inhalació de substàncies i agents no presents als altres grups i substàncies que causen malalties cutànies) és necessària la comunicació de dos treballadors/es que presenten la malaltia. Finalment, en el grup 2, causades per agents físics, s'ha establert una tolerància més amplia, de tal forma que el sistema alerta a partir de la comunicació del quart treballador/a.

¹⁶¹ Boletín Estadísticas Laborales, MTIN.